

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

DEVELOPMENT OF CRITICAL HISTORICAL CONSCIOUSNESS

USING INSTRUCTION BASED ON SCIM-C STRATEGY FOR HIGH-SCHOOL STUDENTS

จิรุตม์ อารมย์ชื่น

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2563

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์
ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปฏิญานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPMENT OF CRITICAL HISTORICAL CONSCIOUSNESS
USING INSTRUCTION BASED ON SCIM-C STRATEGY FOR HIGH-SCHOOL STUDENTS

JEERUT A-ROMCHUEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(Educational Science & Learning Management)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2020

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ของ

จีรุตม์ อารมย์ชื่น

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์) (ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ผู้วิจัย	จิรัฐม อารมย์ชื่น
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2563
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัมปนาท บริบูรณ์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทย เพื่อพัฒนา ตรวจสอบ คุณภาพและศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลปริมาณโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพโดยการทดลองนำร่องกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบประเมิน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน จำนวน 12 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า (1) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบคุณค่า และการสร้างคุณลักษณะ (2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ขั้นตอน คือ ขั้นสรุป ขั้นวิเคราะห์บริบท ขั้นอนุมาน ขั้นตรวจสอบ และขั้นยืนยัน โดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น และคำถามสำคัญ 4 คำถามในแต่ละขั้นพร้อมกับการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นประกอบ และสรุปเป็นข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (3) คุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้จากการทดลองนำร่อง มีการปรับปรุงขยายระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมจาก 1 คาบเป็น 2 คาบ ปรับปรุงคำถามสำคัญและการเลือกใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น ส่วนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดีมาก (4) ประสิทธิภาพหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์กับกลุ่มเป้าหมายสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

คำสำคัญ : จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์, จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์, กลยุทธ์ SCIM-C

Title	DEVELOPMENT OF CRITICAL HISTORICAL CONSCIOUSNESS USING INSTRUCTION BASED ON SCIM-C STRATEGY FOR HIGH- SCHOOL STUDENTS
Author	JEERUT A-ROMCHUEN
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2020
Thesis Advisor	Assistant Professor Gumpanat Boriboon

This study aims to investigate the definitions and elements of historical consciousness among high school students in the context of Thai History studies. It also aims at developing activities, investigating the quality and improving the effectiveness of historical consciousness instruction using SCIM-C strategies. During the first phase of the study, definitions and elements were examined from documents, related research, and seven interviews with experts. The data were analyzed using content analysis and confirmatory factor analysis (CFA). During the second phase, instructional plans and activities were developed to create historical consciousness using SCIM-C strategies. During the third phase, a pilot study was conducted on Grade Six students before the instructional plans and the activity duration increased from one to two periods and the key questions and the primary evidence were improved. Finally, in the fourth phase, the instructional plans and activities implemented on 40 Grade Four students for twelve periods were investigated. The data were collected and analyzed in terms of quality by experts. The quantitative data were analyzed using repeated MANOVA. The results were as follows: (1) there were five elements in historical consciousness: perception, response, value creation, value organization, and characteristics creation; (2) instructional activities designed based on SCIM-C strategies included summarizing, contextualizing, inferring, monitoring, and corroborating. The step process was based on historical facts, compiled from primary historical evidence, with four critical questions within each step, and other historical evidence; (3) in order to improve the quality of the instructional plans and activities, the duration of the learning activities increased from one to two periods and the key questions and primary evidence were also adjusted. To that end, they were evaluated as very good by the experts; and (4) the efficiency of the instructional activities was assessed as very good by experts, while the effectiveness from the perspective of the target population was critically found to be significantly higher after implementation at a level of 0.5. The students exhibited behaviors that critically reflected historical consciousness.

Keyword : SCIM-C strategies, Critical Historical Consciousness, Historical Consciousness

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ผศ.ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับคณะกรรมการสอบเค้าโครงปริญญาานิพนธ์ ผศ.ดร.ศุภวรรณ สังข์พิบูลย์ อ.ดร.รังรอง สมมิตร อ.ดร.นันทินา นิลายน คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์ ประธานสอบ ศ.(เกียรติคุณ) ดร.สิริวรรณ ศรีพล ที่เสียสละเวลาอันมีค่า และกรุณาต่ออนิสิตเสมอมา ตลอดจนอ.ดร.เกศินี คุรุณาสวัสดิ์ ที่เป็นทั้งกรรมการสอบของนิสิต เป็นที่ปรึกษาและคอยให้กำลังใจนิสิตอยู่เสมอ

กราบขอบพระคุณพันเอก รศ.ดร.พีรพล สงน้อย ผศ.ดร.วงเดือน นาราสังข์ ผศ.ดร.วัลย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รศ.ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง ผศ.ดร.ณัฐพร ไทยจงรักษ์ อ.ดร.นฤมล พระใหญ่ อ.ดร.ธรรมโชติ เขียมทัตชนะที่กรุณาต่ออนิสิตในการให้สัมภาษณ์ คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยฉบับนี้นับว่าเป็นผลจากความเมตตาและความเสียสละของทุกท่าน

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.รุจน์ ภาษา มากกว่าคำว่าเสียสละ มากกว่าคำว่ากรุณา ความสำเร็จที่เกิดขึ้น ปริญญาานิพนธ์ที่ถูกรังสรร บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ ผลสืบเนื่องจากการวิจัยและการทำงาน ผู้อยู่ในทุกขณทิสต่อศิษย์เสมอมา บทกวีกาพย์กลอนที่มีความเสนาะเพราะพริ้ง ร้อยแก้วความเรียงอันมีความหมายที่ซาบซึ้งเพียงใด ก็ไม่สามารถที่จะรจนาเพื่อสาธยายพระคุณได้หมดสิ้น

กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอบพระคุณครุภา ครุเมต ครูนก ครูกลอย ครูจ๊อบ และขอชื่นชมนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม ขอชื่นชมเพื่อน กอล์ฟ และนักเรียนโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดการทำวิจัย

กราบขอบพระคุณท่านคณบดี อ.ดร.ธนากร ทองประยูร ผศ.ดร.วันเพ็ญ ประทุมทอง อ.แจ่มจำรัส ดีพร้อม อ.ดร.นฤมล พระใหญ่ อ.ดร.ธรรมโชติ เขียมทัตชนะ ที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่นิสิตเสมอมา กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยคณบดี อ.ดร.อชิระ อุตมานที่คอยให้กำลังใจ สนับสนุน เปิดโอกาสทางการศึกษา และเป็นแบบอย่างครูที่ดีให้แก่ศิษย์คนนี้เสมอมา

ขอขอบคุณท่านผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงด้านชุดข้อมูลและBonferroni คุณครูวิสูตร สุวรรณสันติสุข สำหรับคำปรึกษาด้าน การวิจัยและสถิติเพื่อการศึกษา ขอขอบคุณพี่ศรีธัญญา พี่แซมมี่ รุ่นพี่ที่ร่วมฝ่าฟันอุปสรรคและขวากหนามจนสำเร็จการศึกษา มาจนสุดทางด้วยกัน

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณปู่อำพันธ์ คุณย่าบุญส่ง โตเขียว บิดา มารดา สมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งที่กล่าวมาและไม่ได้กล่าวถึงทุกท่าน

จิรุตม์ อารมย์ชื่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพประกอบ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	7
ความมุ่งหมายของการวิจัย	8
ความสำคัญของการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	9
กลุ่มเป้าหมาย.....	9
ตัวแปรที่ศึกษา	9
เนื้อหาในการทำวิจัย.....	10
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
สมมติฐานในการวิจัย.....	13
กรอบแนวคิดการวิจัย	13
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	17
1.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	17

1.1 ความหมายของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	17
1.2 แนวคิดและทฤษฎีของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์.....	21
1.3 ลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	23
1.4 การวัดประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	27
1.5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	32
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ SCIM-C	35
2.1 ความหมายและองค์ประกอบของกลยุทธ์ SCIM-C	35
2.2 กระบวนการของการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C	35
2.3 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C	37
2.4 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C แบบออนไลน์	39
2.5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ SCIM-C	40
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	43
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	43
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วย กลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	47
ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	64
ขั้นที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	73
บทที่ 4 ผลการศึกษา	77
ตอนที่ 1 การศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	77

ตอนที่ 2 ผลพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วย กลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	88
ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	102
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	107
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
ผลการวิจัย	116
การอภิปรายผล	119
ข้อเสนอแนะ	128
ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	128
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	129
บรรณานุกรม	131
ภาคผนวก.....	134
ประวัติผู้เขียน.....	201

สารบัญตาราง

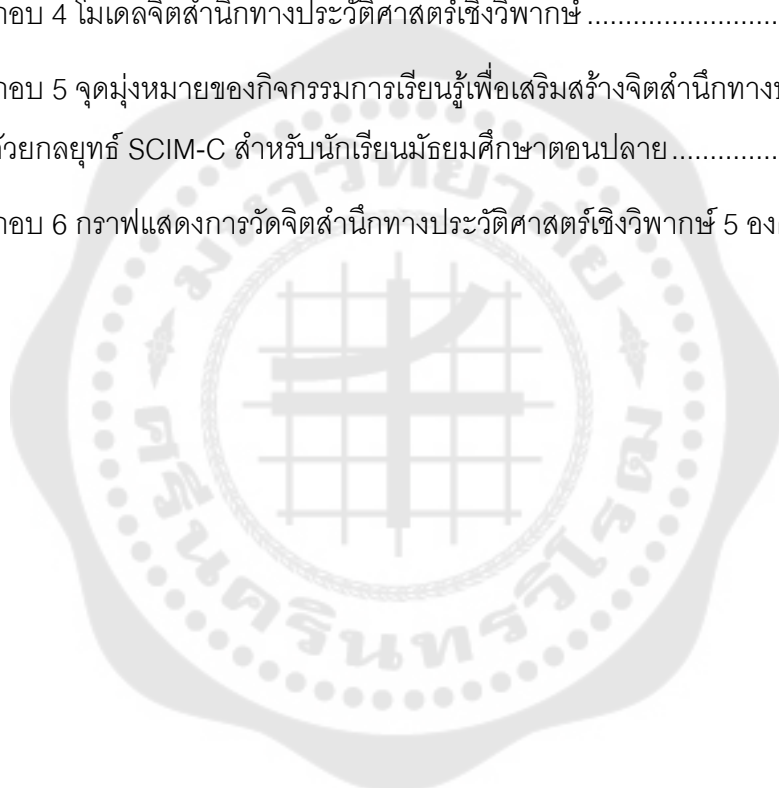
หน้า

ตาราง 1 ตัวอย่างเกณฑ์และตัวบ่งชี้การวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของประเทศยูเครน.....	28
ตาราง 2 ตัวบ่งชี้ของการวัดความตระหนักรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นฐานของโมเดลการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของประเทศอินโดนีเซีย.....	31
ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน.....	46
ตาราง 4 ดัชนี เกณฑ์และค่าสถิติในโมเดล	46
ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์.....	47
ตาราง 6 ร่างของเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	52
ตาราง 7 เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ (ตอนต้น).....	57
ตาราง 8 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	66
ตาราง 9 ผลการสะท้อนความคิดเห็นหลังการทดลองนำร่องกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน.....	69
ตาราง 10 แผนการทดสอบ (try out) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์.....	72
ตาราง 11 บทบาทครูและบทบาทนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	91
ตาราง 12 โครงสร้างเวลาเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	96
ตาราง 13 ผลการตรวจคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	102
ตาราง 14 ผลการสะท้อนความคิดเห็นหลังการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	104

ตาราง 15 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดโดยการหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) การหาค่าความเชื่อมั่นภายใน	106
ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการวัดซ้ำ 7 ครั้ง (Within-subjects effects).....	107
ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์รายด้าน.....	108
ตาราง 18 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการรับรู้ด้วยวิธี บอนเฟอโรนี่.....	109
ตาราง 19 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการตอบสนองด้วยวิธี บอนเฟอโรนี่.....	110
ตาราง 20 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณค่าด้วยวิธี บอนเฟอโรนี่.....	111
ตาราง 21 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการจัดระบบคุณค่าด้วยวิธี บอนเฟอโรนี่.....	112
ตาราง 22 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณลักษณะ ด้วยวิธี บอนเฟอโรนี่	113

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	16
ภาพประกอบ 2 การออกแบบการพัฒนาเครื่องมือ (Instrument-Development Design).....	44
ภาพประกอบ 3 แบบแผนการทดลอง.....	74
ภาพประกอบ 4 โมเดลจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	90
ภาพประกอบ 5 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เชิง วิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	91
ภาพประกอบ 6 กราฟแสดงการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ 5 องค์ประกอบ	114

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชีวิตประจำวันของมนุษย์ จะบังเกิดเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ มากมายจนนับไม่ถ้วน ซึ่งมนุษย์ในอดีตต่างได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ต่อผู้คนในปัจจุบันหรืออนาคตผ่านการลงมือกระทำ มนุษย์เรามีความเชื่อว่ามีเหตุผลต่างเพียรพยายามที่จะทำความเข้าใจกับตัวเอง เพราะเมื่อเขานั้นเจริญเติบโตมากพอที่จะรู้จักตัวเอง ขณะนั้นเขาเองก็ดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมและประสบพบเจอกับเหตุการณ์นานับประการ สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เคยเกิดขึ้นมาก่อนเขาแล้วทั้งสิ้น การสะสมถ่ายทอดของบรรพชนได้ก่อให้เกิดความสำนึกในความเป็นชาติ กระนั้นอดีตแม้จะจบสิ้นและหยุดนิ่งไปแล้ว แต่ความกระหายที่จะรับรู้เรื่องราวของบรรพบุรุษยังคงอยู่ ความเข้าใจที่เขามีอยู่ หรือการประพฤติที่เขาปฏิบัติ จึงไม่ได้เป็นไปตามสิ่งแวดล้อมรอบตัวแต่เพียงเท่านั้น หากแต่เป็นไปเพื่อการได้รู้จักตัวเองของมนุษย์ด้วย สุดท้ายเขาก็จะตระหนักได้ดีว่า คุณค่าความเป็น”คน” ในตัวเขาเองย่อมจะขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาได้ “ทำ” การศึกษาประวัติศาสตร์ในการรู้หรือฟื้นฟูอดีตย่อมจะขึ้นอยู่กับหลักฐานและข้อเท็จจริงที่ปรากฏ เพื่อตอบคำถามให้ได้ว่า “เขาเป็นใคร” วิชาประวัติศาสตร์ จึงเป็นวิชาที่จะต้องทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ในทุกด้าน ผ่านหลักฐานที่มาจากสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต นำมาพิจารณาด้วยความคิดในปัจจุบัน โดยหวังที่จะให้เป็นบทเรียนสำหรับอนาคต ปรัชญาประวัติศาสตร์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์และการศึกษาเรื่องราวในอดีตอย่างเป็นระบบที่เรียกว่า “วิธีการทางประวัติศาสตร์” ซึ่งเป็นวิธีการหาความรู้ที่ช่วยให้มนุษย์เข้าใจรากเหง้า ที่มาที่ไป และชนกำเนิดของตนเอง การศึกษาประวัติศาสตร์จึงถือว่ามีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ & สุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2527)

นอกจากนั้นอีกประการหนึ่งประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าจำเป็นอย่างไรจึงต้องจำกัดข้อเท็จจริงอันซับซ้อนลงเหลือเพียงแนวความคิดเห็น 2-3 ประการให้จัดเข้าระบบได้ เพื่อให้คิดอย่างมีคุณค่าความหมาย ประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าข้อเท็จจริงและความคิดต้องใช้ควบคู่กันอย่างไร (Robert, 2520) ดังที่วงเดือน นาราัจจ์ (2548) ได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับอดีตของมนุษย์ การศึกษาประวัติศาสตร์จึงเริ่มจากการตั้งคำถามพื้นฐานหลัก 5 คำถาม คือ “เหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในอดีต” (What) “เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อไหร่” (When) “เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ไหน” (Where) “ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น” (Why) และ “เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร” (How) คำถามเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษา

ประวัติศาสตร์ เพราะเป็นแนวทางมากระตุ้นและท้าทายให้นักประวัติศาสตร์หรือผู้ศึกษาประวัติศาสตร์คิด วิเคราะห์ และพยายามค้นคว้า ใต้สวนหลักฐานตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ เพื่อให้ได้คำตอบซึ่งเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์จึงถือเป็นวิธีการค้นหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ถูกลงระเบียบแบบแผนเป็นขั้นตอนชัดเจน และถือเป็นวิธีการหลักในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของผู้เรียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วิธีการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างเข้าใจในความเป็นธรรมชาติของวิชาจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ ด้วยการแสวงหาความรู้และความจริงจากประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจจะทำได้อย่างกว้างขวาง และส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างดี เนื้อหาความรู้และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ เป็นประสบการณ์สำหรับผู้ศึกษาที่จะใช้เป็นแนวทางในการกล้าเผชิญกับความเป็นจริงในการดำเนินชีวิต และเป็นข้อมูลเพียงพอให้การพิจารณา วินิจฉัย และตัดสินใจปัญหาใด ๆ อันพึงจะมีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (เฉลิม มลิลิต, 2523)

การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์จึงจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้เยาวชนมีความรักชาติ เห็นความสำคัญของเอกลักษณ์ไทย และประวัติความเป็นมาของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล (2561) ที่กล่าวว่า หากประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ชาติไทยซึ่งเป็นแผ่นดินถิ่นเกิด จะมีจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ได้อย่างไร ความรักชาติ การรู้คุณค่าแผ่นดิน ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความรู้รักสามัคคี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ยากที่จะเกิดขึ้นได้ในสังคมไทย ผู้คนโดยทั่วไปในสังคมจึงมีลักษณะเป็นคนแก่ตัว เอาแต่ได้ไม่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ผลที่ตามขึ้นมา คือ ประเทศไทยไม่มีความเจริญมั่นคงเป็นปึกแผ่นอย่างที่ควรจะเป็น

การเรียนประวัติศาสตร์ตามแนวทางที่มุ่งเน้นความรักในชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นรากเหง้าของสังคมแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และตรงกับแนวคิดของนักประวัติศาสตร์ไทยจำนวนมาก แต่การเรียนประวัติศาสตร์ยังมีแนวคิดอีกแขนงหนึ่งซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ไม่ได้มุ่งเน้นในลักษณะการปลูกฝังให้เกิดความรักชาติและการศึกษาประวัติศาสตร์ในมุมมองของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และภูมิปัญญาเท่านั้น การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตามแนวทางใหม่นั้นจะเป็นการจัดการเรียนรู้ตามกระแสและแรงผลักดันจากภายนอกมากระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ให้เปลี่ยนแปลงไปสอดคล้องกับสภาพสังคมประชาธิปไตย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตามแนวทางใหม่นี้เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่มุ่งเน้นการบอกเล่าเรื่องราวในชาติเพียงแง่มุมเดียวเปลี่ยนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจชุมชน สังคม และประเทศของตนเอง

ความเข้าใจใหม่นี้ได้มาจากการศึกษาและวิพากษ์ข้อมูล รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอนประวัติศาสตร์โดยปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดไปสู่การเป็นภาคีทางความรู้ที่มุ่งเน้นไปที่การดึงศักยภาพในการวิเคราะห์ วิจัยของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจประวัติศาสตร์และรู้จักลักษณะเฉพาะของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ โดยอธิบายได้ว่าสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่พัฒนามาบนพื้นฐานของสิ่งใด (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2543; สุเนตร ชุตินธรานนท์, 2557)

ข้อเท็จจริงที่ว่าเราแต่ละคนต่างเป็นผลผลิตของประสบการณ์ในอดีตของบรรพบุรุษเป็นเหตุผลที่เพียงพอสำหรับคนในแต่ละสังคมที่จะเรียนรู้ความเป็นมาของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เข้าถึง “ความรู้สึกร่วม” ของสังคม การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติเท่ากับเป็นการทำความรู้จักสังคมของตนเอง นอกจากนี้ประวัติศาสตร์เท่านั้น ที่จะช่วยปลูกฝังความรักมาตุภูมิ ความมุ่งมั่นในปณิธานชาติ และความเข้าใจวัฒนธรรมประจำชาติอันเป็นรากฐานของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2543) การเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์สำหรับผู้เรียนจึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถชี้นำมุมมองทางความคิดและเป็นการกำหนดการกระทำภายใต้การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ทางสังคมในสถานะที่อาศัยอยู่อันเป็นภาระผูกพันของครอบครัวและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การตัดสินใจนี้จึงขึ้นอยู่กับคุณค่าอันเป็นพื้นฐานของศีลธรรมในตนเอง (Seixas, 2017)

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในต่างประเทศ อันเนื่องมาจากผลการวิจัยที่พบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จะช่วยเปลี่ยนแปลงความคิดทางประวัติศาสตร์ในระดับส่วนรวม (Grever & Adriaansen, 2019) สภาวะการณ์ของประเทศไทยการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในปัจจุบันไม่สามารถทำให้วัตถุประสงค์หลักในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมกับความเป็นชาติ ตลอดจนจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นได้ การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ได้จึงต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมกับประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้จัดการความรู้ ข้อเท็จจริงผ่านหลักฐานและการตีความทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับการสืบสอบโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ

นอกจากนี้คำอธิบายถึงสถานการณ์ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญ ชี้ชัดไปถึงรากเหง้าของปัญหาที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนานในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของครูอาจารย์ของไทยที่ยังไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในการคิดเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนลักษณะของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของไทย ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่จะต้องพัฒนาในขั้นต้นก็คือ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวิพากษ์ ตามคำกล่าวของผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ดังนี้

“การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สำคัญที่ว่าจะต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง ไล่เรียงไปตามลำดับชั้น จนสามารถร้อยเรียงออกมาเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์ อนึ่งขั้นตอนที่ถือว่ามีความสำคัญในวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การตีความหรือการวิพากษ์ทางประวัติศาสตร์ เพราะนั่นถือเป็นปัจจัยในการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างสำคัญ”

(ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สาขาประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 10 มกราคม 2564

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในประวัติศาสตร์ในหลากหลายแง่มุม และช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดความตระหนักในเรื่องราวในอดีตของตนเอง โดยแสดงออกผ่านการกระทำ เริ่มต้นจากการช่วยให้นักเรียนเกิดความแจ่มแจ้งให้สถานการณ์ ณ บริบทนั้น ๆ ได้อย่างดียิ่งขึ้น อันจะนำมาสู่ความภูมิใจในประวัติศาสตร์ของตนเอง โดยจิตสำนึกเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกผ่านการกระทำ ภายหลังจากกระบวนการรับรู้ การเรียนรู้ วิเคราะห์และสังเคราะห์ผ่านการใช้ประสบการณ์ในการตีความเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ตรงกับทฤษฎีของการจัดการเรียนรู้ คือ ทฤษฎีการสร้างการเรียนรู้ (constructivism) จากการนำข้อมูลหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับไปเชื่อมโยงอย่างกลมกลืนกับโครงสร้างความรู้ที่ตนมีอยู่ และการปรับกระบวนการรู้คิด (accommodation) คิดค้นหาหลักฐานต่าง ๆ มาใช้ในการปรับความรู้ทางประวัติศาสตร์เดิมกับความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่จะเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยการวิพากษ์เพื่อให้เกิดความสมดุล (equilibrium) และเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีความหมายต่อตนเอง ดังนั้น การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์จึงเป็นกระบวนการภายในที่แต่ละบุคคลต้องเป็นผู้สร้างด้วยตนเอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555)

การสร้างการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ต้องอาศัยเครื่องมือที่จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของนักประวัติศาสตร์คือ การตีความโดยใช้หลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์ เพื่อตรวจสอบและสร้างความเข้าใจในบริบทของประวัติศาสตร์จากหลักฐานได้อย่างถ่องแท้ สามารถต่อยอดและเชื่อมโยงความรู้เข้ากับประสบการณ์ของตนเองแล้วนำไปใช้ได้ ซึ่งกลยุทธ์ SCIM-C เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนให้สัมฤทธิ์ผลได้ เนื่องจากกลยุทธ์ SCIM-C มุ่งเน้นไปที่การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นและหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ซึ่งนักเรียนสามารถตรวจสอบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จากหลักฐานด้วยตนเองผ่านข้อคำถามในแต่ละขั้นตอน ก่อนจะสรุปและยืนยันร่วมกันในขั้นตอนสุดท้าย (Hicks, Doolittle, & Ewing, 2004)

SCIM-C ไม่เพียงเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยเสริมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อช่วยให้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ในหลากหลายแง่มุม และช่วยให้ความเข้าใจที่เด่นชัดในบริบทนั้น ๆ ได้อย่างดียิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์จากภาพรวมของอดีตผ่านหลักฐาน การตั้งข้อสมมติฐานหรือคำถาม และการตีความหลักฐาน (Hicks et al., 2004) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ที่ วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543) ได้เขียนไว้คือมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่ว่า ผลสรุปในงานค้นคว้าจากวิธีการทางประวัติศาสตร์เกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบ การตั้งสมมติฐานเชิงวิทยาศาสตร์ และการตีความหลักฐานด้วยภววิสัย (Objective Evidence) กล่าวคือการตีความเนื้อความจากหลักฐานประวัติศาสตร์โดยปราศจากอคติ ค่านิยมแฝงเร้น (value-free) และความรู้สึกของผู้ศึกษาประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์เป็นวิธีการจัดระเบียบและอธิบายอดีตไม่มีผู้เรียนคนใดที่จะสามารถรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้ ดังนั้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาพรวมของอดีตและเรียนรู้ในทักษะของประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการวิเคราะห์หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ การได้มาซึ่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C จะทำให้ผู้เรียนเสมือนเป็นผู้สอบสวนทางประวัติศาสตร์ที่ทำการสืบสวนจนได้มาซึ่งเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้ (Granello, 2000) การจำลองสถานการณ์ในฐานะผู้สืบสวนทางประวัติศาสตร์ผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ทำให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นตัวและสามารถ

เรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

การวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นขั้นตอนสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และถือเป็นแก่นของวิธีการทางประวัติศาสตร์การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ เน้นให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์โดยการนำเสนอตัวอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ตามที่เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2559) ได้อธิบายการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้าใจและบรรลุวัตถุประสงค์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในแต่ละขั้นได้ โดยให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ คัดสรร และตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นหัวใจหลักในวิธีการทางประวัติศาสตร์ และจะเห็นได้จากมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลักฐานประวัติศาสตร์ในฐานะสื่อกลางสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาเป็นวิธีในการเรียนรู้เนื้อหาประวัติศาสตร์ผนวกเอาไว้ในสาระการเรียนรู้แกนกลางในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเน้นความสำคัญของการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ไม่ใช่ธรรมชาติของผู้เรียนที่เข้าใจในวิธีการทางประวัติศาสตร์ แต่กระบวนการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCM-C ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความช่วยเหลือด้านโครงสร้างและแนวคิดที่ผู้เรียนต้องการศึกษาในการตีความหลักฐาน แหล่งที่มาทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างความเข้าใจประวัติศาสตร์เชิงข้อเท็จจริงและในการทบทวนเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์ (Hicks et al., 2004) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สรุปเหตุผล และผลสะท้อนของเหตุการณ์และเรื่องราว ตลอดจนรู้จักการเปรียบเทียบ สังเคราะห์ และประเมินค่าข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ผ่านการค้นหาคำรู้เพิ่มเติมจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์หลักของการสอนวิชาประวัติศาสตร์ตามที่เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2559) ได้กล่าวไว้คือ สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ว่าจะเรียนได้อย่างไร สอนให้เด็กรู้จักการค้นหาคำรู้ด้วยตนเอง สอนให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยการฝึกหัดตัดสินใจอย่างมีระบบ สอนให้ผู้เรียน

เรียนรู้ด้วยการฝึกกำหนดมโนทัศน์ และสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์ผ่านวิธีการทางประวัติศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกันกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยกลยุทธ์ SCIM-C ที่เสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทย พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำถามการวิจัย

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคำถามในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยมีลักษณะอย่างไร
2. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นอย่างไร
3. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นอย่างไร
4. ประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้มากน้อยเพียงใด อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความมุ่งหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความสำคัญในแง่ของการได้มาซึ่งนวัตกรรมทางการศึกษา ดังนี้

1. ความสำคัญเชิงวิชาการ ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนานักเรียน
2. ความสำคัญเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับครูสังคมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้
3. ความสำคัญเชิงนโยบาย นักการศึกษา ศึกษานิเทศก์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสามารถนำกลยุทธ์ SCIM-C และองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เพื่อนำไปสร้างเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยและพัฒนา มีการเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

1) ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อหาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จำนวน 7 คน

2) กลุ่มเป้าหมายในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือและกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบประกอบด้วย

2.1) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน

2.2) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพโดยการประเมินแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน

2.3) กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในการตรวจสอบคุณภาพ โดยการทดสอบแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 183 คน

3) กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ประกอบด้วย

3.1) กลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จำนวน 40 คน 1 ห้องเรียน

3.2) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชวินิต มัธยม จำนวน 40 คน 1 ห้องเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1) ความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

2) คุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

3) ประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

เนื้อหาในการทำวิจัย

เนื้อหาวิทยานิพนธ์ประวัติศาสตร์ไทยตามเกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Google meet เป็นช่องทางหลัก (platform) ในการจัดการเรียนรู้ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลใช้ระยะเวลา 6 เดือน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2563 ถึงเดือนมิถุนายน 2564

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical Historical Consciousness)

หมายถึง สภาพการณ์ที่สามารถรับรู้ได้ถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผ่านการใช้ขั้นตอนการวิพากษ์ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความรู้สึก ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ประเมินโดยใช้แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยแบ่งระดับของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ

- 1) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ หมายถึง ทำความเข้าใจกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ จำแนก และคัดเลือกความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ใช้ อ้างอิง ตลอดจนสามารถแปลความหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาทางประวัติศาสตร์
- 2) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง หมายถึง การเลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอธิบายความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จนสามารถรับรู้ได้ถึงบริบทแวดล้อมและตัดสินเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้น
- 3) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า หมายถึง การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านการสังเคราะห์และตัดสินคุณค่า จนสามารถชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสามารถนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไปต่อยอดหรือวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ร่วมสมัยอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 4) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า หมายถึง การเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จนสามารถแสดงให้เห็นถึงผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้นต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

5) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ หมายถึง การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการวิพากษ์เรื่องราวของสังคมในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของตนเอง โดยสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงเรื่องราวจนสามารถทราบถึงสาเหตุ และคาดเดาผลของเหตุการณ์นั้น

การจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จากการใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร ผ่านกระบวนการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน และเสริมด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ที่มีขั้นตอนหลัก 5 ข้อ ได้แก่ (Hicks et al., 2004, pp. 221-225)

1. การสรุป (Summarizing) เป็นการถอดความ แปลความหมายและจับใจความสำคัญ โดยอธิบายสาระสำคัญของเรื่องราวในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ ได้แก่ ประเภทของหลักฐาน ชื่อผู้บันทึก และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการตรวจสอบหลักฐานทางประวัติศาสตร์เบื้องต้น

2. การวิเคราะห์บริบท (Contextualizing) เป็นการศึกษาบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ ได้แก่ ความหมาย คุณค่า เรื่องราวและยุคสมัยของหลักฐาน ผ่านการจดบันทึก การสร้างนิยามและการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสร้างหลักฐาน

3. การอนุมาน (Inferring) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์หรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ โดยคาดการณ์จากความรู้ทางประวัติศาสตร์เดิมของนักเรียน และการสืบค้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานจากแหล่งอื่น

4. การตรวจสอบ (Monitoring) เป็นการสะท้อนผล (Reflection) เพื่อตรวจสอบกระบวนการสรุป วิเคราะห์บริบทและการอนุมานด้วยตนเอง โดยสรุปเป็นข้อเท็จจริงที่ร้อยเรียงขึ้นมาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแหล่ง พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและหลักฐานที่นำมาประกอบเพื่ออธิบายเหตุการณ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐานที่กำหนดให้

5. การยืนยัน (Corroborating) เป็นการตรวจสอบข้อสรุปที่นักเรียนสังเคราะห์ขึ้นจากเหตุการณ์และเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้กับเพื่อนนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบและอภิปรายแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิดเห็นที่มีต่อข้อสรุปให้กระจ่างชัด จากนั้นนักเรียนทบทวนข้อสรุปของตนเองอีกครั้ง

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C หมายถึง ลำดับการกระทำในการออกแบบและจัดองค์ประกอบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ให้เป็นไปอย่างเป็นระเบียบต่อเนื่องไปจนสำเร็จ ประกอบไปด้วยการศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รวมไปถึงการศึกษาค้นคว้าและขั้นตอนของกลยุทธ์ SCIM-C เพื่อจัดทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบ การทดลองและศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อทดสอบผลของการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

คุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ลักษณะดีเด่นของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้และแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ที่ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและทดลองกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผลจากการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scales) 4 ลำดับ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง ซึ่งประเมินได้จากแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ ผลการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประเมินได้จากผลการสะท้อนผลกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบสะท้อนผลการเรียนรู้ และผลการตรวจสอบคุณภาพแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ โดยหาการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) และทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) และการหาค่าความยากง่าย (difficulty)

ประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง องค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ที่เป็นผลที่เกิดจากการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ซึ่งวัดได้จากแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และแบบบันทึกการสะท้อนผลการทดลองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานในการวิจัย

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C หลังเรียนสูงกว่าระหว่างเรียนและก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีกรอบแนวคิดในการวิจัยที่สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ได้กลายเป็นหนึ่งในแนวคิดหลักของการศึกษาประวัติศาสตร์ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จะช่วยเปลี่ยนแปลงความคิดทางประวัติศาสตร์ในระดับส่วนรวม (Grever & Adriaansen, 2019) เป็นการคิดตัดสินคุณค่าในตนเองบนพื้นฐานของศีลธรรม ภายใต้มุมมองทางความคิดของตนเอง ความสัมพันธ์ทางสังคม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การกระทำการใด ๆ ภายใต้จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ย่อมจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของตนเอง อันเป็นผลมาจากการกระทำ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จึงเป็นการคิดที่ควบคู่กับคุณค่าภายใต้ศีลธรรม เพื่อการตัดสินใจในการกระทำของมนุษย์ ผ่านการตีความสถานการณ์และความชอบธรรมที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันในที่สุดต่อการกระทำในอนาคต (Rusen, 2004) ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 4 ลักษณะ คือ 1) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิม 2) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะบทเรียนตัวอย่าง 3) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวิพากษ์ และ 4) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวงศาวินาศ โดยลักษณะที่มีความสอดคล้องกับสภาพบริบททางสังคมของไทยในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่า

“การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สำคัญที่ว่าจะต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง ไล่เรียงไปตามลำดับขั้น จนสามารถร้อยเรียงออกมาเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์ อันที่ขั้นตอนที่ถือว่ามีความสำคัญในวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การตีความหรือการวิพากษ์ทางประวัติศาสตร์ เพราะนั่นถือเป็นปัจจัยในการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างสำคัญ”

(ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สาขาประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 10 มกราคม 2564

จากคำยืนยันดังกล่าวของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการวัดจิตสำนึก (Consciousness) แนวทางในการวัดและประเมินจิตสำนึกในทางจิตวิทยาเป็นฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เนื่องจากแนวคิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เป็นการให้หลักการกว้าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อวิพากษ์ให้เกิดมุมมองทางประวัติศาสตร์และการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดลออ ผู้วิจัยจึงได้ประสานหลักการสำคัญของแนวคิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวทางการวัดจิตพิสัยของฮอปกินส์และแอนทิส (Hopkins & Antes, 1985) วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษาเสนอแนะให้ปฏิบัติ เพื่อแสดงให้เห็นระดับการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ที่เป็นรูปธรรม สรุปออกมาเป็นองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ 2) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง 3) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า 4) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า และ 5) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ

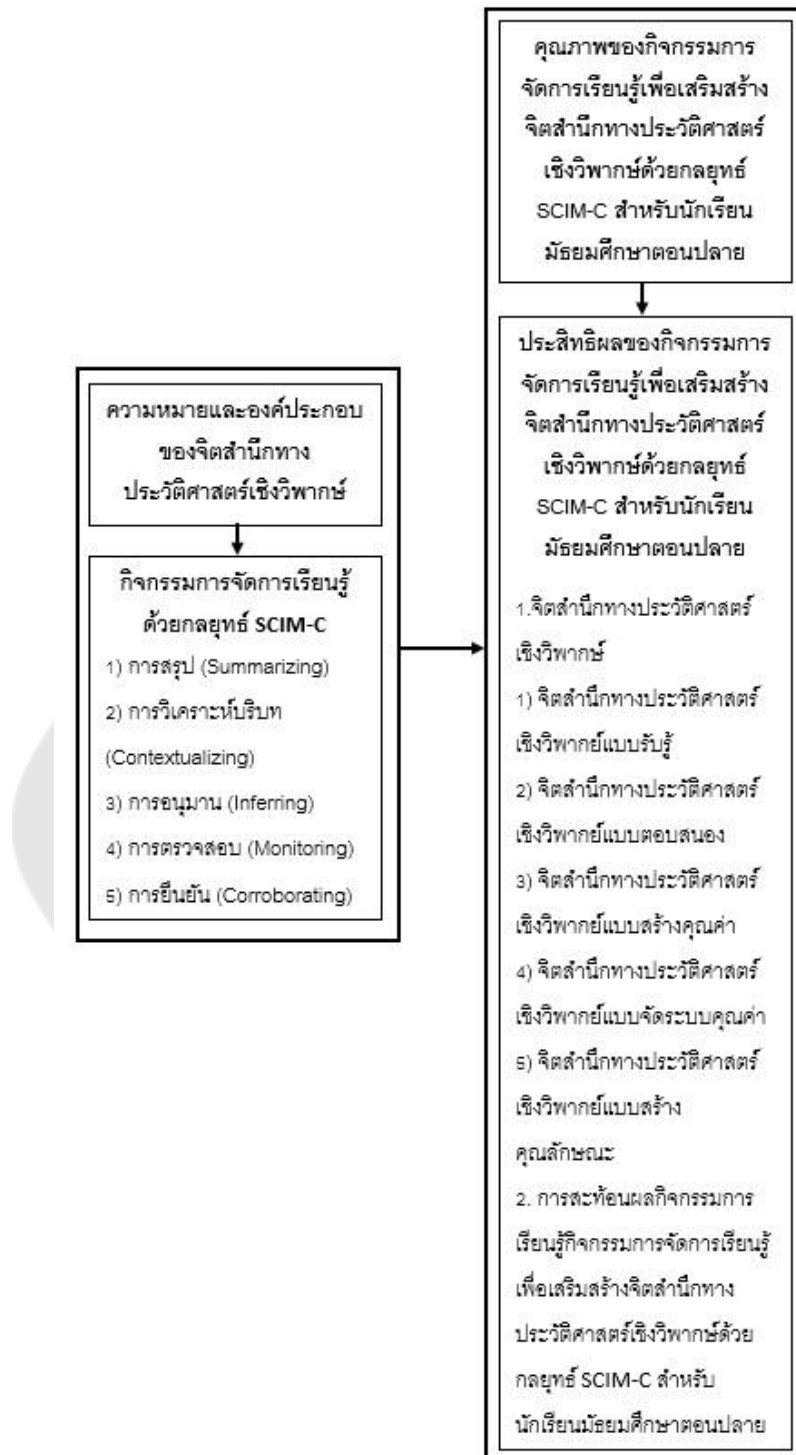
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิเคราะห์หลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร เวลาเรียน แนวดำเนินการในการจัดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและการประเมินการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับกลยุทธ์ SCIM-C ของ Hicks et al. (2004) ซึ่งถูกออกแบบขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาพรวมของอดีตและเรียนรู้ในทักษะของประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย การศึกษาความหมายและลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้และแบบวัดไปทดลองนำร่องเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ การใช้และศึกษาประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อทดสอบผลของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้

การใช้กลยุทธ์ SCIM-C สามารถจัดการเรียนรู้ได้ในรูปแบบออนไลน์ ซึ่ง (Doolittle, 2010) รายงานผลการศึกษา สาเหตุและผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย โดยจัดเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ และการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบทสนทนาและมีการยืนยันถึงประโยชน์ในการส่งต่อการแก้ปัญหา ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้มัลติมีเดียที่ครอบคลุม

จะช่วยพัฒนากลยุทธ์ SCIM ให้การจัดแบ่งเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบบทสนทนาที่มีความคงทนมากขึ้น สอดคล้องกับ (Hicks & Doolittle, 2009) ที่ศึกษาการใช้เครื่องมือมัลติมีเดียในการสนับสนุนการสอนประวัติศาสตร์ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ด้วยเครื่องมือมัลติมีเดีย ลักษณะของเครื่องมือมัลติมีเดียที่ส่งผลต่อความเข้าใจของนักเรียนต่อการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการใช้ความรู้ในการวิเคราะห์แหล่งที่มา พบว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลการศึกษายังสามายืนยันได้ว่าการจัดการศึกษาโดยใช้เครื่องมือมัลติมีเดียมีส่วนช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนในสมัยใหม่ได้ดี

เป้าหมายของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายก็เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ซึ่งจะช่วยปลูกฝังความรักมาตุภูมิ ความมุ่งมั่นในปณิธานชาติ และความเข้าใจวัฒนธรรมประจำชาติ อันเป็นรากฐานของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะเป็นการกำหนดเหตุการณ์ หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด มาตรฐานของสาระการเรียนรู้ และสอดแทรกไปด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อให้ นักเรียนเข้าถึง “ความรู้สู่การร่วม” ของสังคม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

- 1.1 ความหมายของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์
- 1.2 แนวคิดและทฤษฎีของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์
- 1.3 ลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์
- 1.4 การวัดประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์
- 1.5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์

2. การจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C

- 2.1 ความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C
- 2.2 กระบวนการของการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C
- 2.3 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C
- 2.4 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C แบบออนไลน์
- 2.5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C

1. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

1.1 ความหมายของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

จิตสำนึก หรือ consciousness หรือ conscious มาจากรากศัพท์ con (ต่อเนื่อง) กับ คำว่า sci (รู้ ในไทยแปลว่า สติ) ซึ่งจิตสำนึกหรือ consciousness มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ว่า ภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย กับคำว่าประวัติศาสตร์ หรือ history มีที่มาจากคำว่า "historia" ในภาษากรีก ซึ่งมีความหมายว่าการไต่สวนหรือค้นคว้า :ซึ่งคำว่าประวัติศาสตร์ หรือ history มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ว่า วิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาติเป็นต้นตามที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน เมื่อนำคำว่า จิตสำนึก (consciousness) มารวมกับคำว่า ประวัติศาสตร์ (history) เป็นคำว่า จิตสำนึกประวัติศาสตร์ หรือ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ปัจจุบันยังไม่มีการบัญญัติคำว่า History

Consciousness ในประเทศไทย แต่มีนักวิชาการทางการศึกษาจากต่างประเทศให้ความหมายในหลายแง่มุม

ปัจจุบันมีผู้ให้ความหมายของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ไว้หลากหลายความหมาย กล่าวคือ Thorp (2014) กล่าวว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เป็นแนวคิดที่รวมเอาความเชื่อมโยงระหว่างการตีความทางประวัติศาสตร์จากอดีตความเข้าใจในปัจจุบันและมุมมองเกี่ยวกับอนาคต จากนั้นเมื่องานวิชาการของ Thorp (2014) เผยแพร่ออกไปทำให้มีนักวิชาการได้นำคำจำกัดความนี้ไปใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่จะมีลักษณะของคำที่แตกต่างออกไปคือจะเพิ่มคำว่า “ประสบการณ์” ดังนั้นคำจำกัดความของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์นี้จึงถูกให้ความหมายเป็น “ประสบการณ์ของความเชื่อมโยงระหว่างการตีความอดีตความเข้าใจในปัจจุบันและมุมมองเกี่ยวกับอนาคต” นอกจากนี้ Seixas (2017) ยังได้ให้ความหมายที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ ในงานวิชาการเรื่อง Historical Consciousness and Historical Thinking ได้กล่าวว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ คือ บทบาทของประเพณีในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และ Clark and Pock (2018) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่เน้นที่บริบทของประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ กล่าวคือ วิธีที่ผู้คนปรับตัวตามกาลเวลาและวิธีที่พวกเขาผูกพันกับบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมซึ่งกำหนดรูปแบบความรู้สึกชั่วขณะและความทรงจำร่วมกันตามแนวคิดหลักที่ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์มากขึ้น Rusen (2004) ได้เขียนตำราเกี่ยวกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อว่า “Theorizing Historical Consciousness” ซึ่งเป็นทฤษฎีต้นกำเนิดที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์โดยมีนักประวัติศาสตร์ นักวิชาการ และนักการศึกษาจำนวนมากนำทฤษฎีตามแนวคิดนี้ไปใช้พัฒนาและวิจัยอย่างต่อเนื่อง ทฤษฎีจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์อธิบายความหมายของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ผ่านการยกตัวอย่างเหตุการณ์ในตอนหนึ่งที่ว่า “ในสมัยหนึ่งมีปราสาทโบราณแห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่บนที่ราบสูงใน สก็อตแลนด์ เป็นที่อาศัยของผู้นำตระกูล Maclean clan และยังคงอยู่ในความครอบครองของครอบครัวตระกูล Maclean Clan ซึ่งใครที่อยู่ในปราสาทแห่งนี้ จะต้องรับรู้เกี่ยวกับแผ่นจารึกที่ติดอยู่บนผนังของปราสาทที่ว่า

*“If any man of the clan of the Maclonich shall appear
before this castle, though he come at midnight, with a man’s
head in his hand, he shall find here safety and protection
against all”*

จากคำจารึกดังกล่าวเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากครอบครัวของ Maclean clan ได้รับบัญชาจากกษัตริย์ให้เข้าครอบครองที่ของตระกูล Maclonich ทั้งสองตระกูลจึงเกิดการต่อสู้กัน ตระกูล Maclean พ่ายแพ้และถูกฆ่าตายทั้งหมดเหลือเพียงภรรยาของเขาที่กำลังตั้งครรภ์ โดยมีข้อแม้ว่าทารกที่เกิดเป็นผู้ชายจะโดยฆ่าตาย แต่ถ้าเกิดผู้หญิงจะไว้ชีวิต ในขณะที่ Maclean lady ได้คลอดลูกออกมาเป็นผู้ชาย ขณะเดียวกัน Maclonich lady ได้คลอดลูกออกมาเป็นผู้หญิง ด้วยความสงสารนางจึงขอสลักลูกกับ Maclean lady เพื่อที่จะให้ทารกนั้นรอดชีวิต ด้วยความซาบซึ้งในพระคุณของ Maclonich lady จึงเกิดเป็นข้อความที่สลักลงบนแผ่นหินนั้น และถูกปลูกฝังกันต่อมาจากรุ่นสู่รุ่น” ความตั้งใจในการยกตัวอย่างเหตุการณ์ของเขาคือต้องการที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อสำนึกทางศีลธรรม และเพื่อให้เข้าใจในการยกตัวอย่างนี้เขาจึงต้องการให้ทุกคนได้ลองจินตนาการตามบริบทของสถานการณ์จริง ซึ่งหากคุณเป็นสมาชิกคนหนึ่งของตระกูล Maclean ที่อาศัยอยู่ในปราสาท ในคืนหนึ่ง สมาชิกของตระกูล Maclonich มาเคาะประตูขอความช่วยเหลือ เขาบอกคุณว่าเขาถูกตามจับกุมเนื่องจากถูกกล่าวหาว่าก่ออาชญากรรมขึ้น คุณจะ “ทำ” อย่างไร หากคุณต้องเล่าตำนานเกี่ยวกับทารกที่ถูกเปลี่ยนตัวเพื่อให้เขาเข้าใจ (ตีความได้) ในการกระทำที่คุณถูกขอร้องให้ทำซึ่งการเล่าตำนานของคุณมันก็จะสื่อถึงความต้องการของคุณเอง และนั่นก็หมายถึงสำนึกทางคุณธรรมของคุณ ซึ่งการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นไปได้นั้นมี 4 ประการคือ (Rusen, 2004)

1. เลือกที่จะช่วยเนื่องจากความรู้สึกว่ามีภาระผูกพันกับคำปฏิญาณของบรรพบุรุษในฐานะผู้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของ Maclean รู้สึกว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยเหลือ เพราะถือว่าคำปฏิญาณนั้นยังคงมีอยู่ระหว่างกันเสมอ จากนั้นคุณจะเล่าตำนานของทารกที่ถูกสับเปลี่ยน และถือว่าไม่ว่าจะนานเท่าไรคำปฏิญาณระหว่างสองตระกูลนี้จะยังคงอยู่ตลอดไปและยังคงมีความถูกต้องเสมอ

2. เลือกที่จะช่วยด้วยเหตุผลอื่น ๆ เพราะลึก ๆ แล้วยังมีความรู้สึกในอดีตคนในครอบครัวของ Maclonich ได้เคยช่วยเหลือคนในครอบครัวของตน และตอนนี้มีความรู้สึกที่จะต้องช่วยเพื่อเป็นการตอบแทนกันและกันหรือคุณสามารถพูดได้ว่าคุณช่วยเหลือเขาเพราะคำปฏิญาณของครอบครัว จากนั้นคุณเล่าตำนานต่อไป โดยสรุปด้วยว่าเป็นเพราะการช่วยเหลือกันและกัน เพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณที่ครั้งหนึ่งเคยได้ช่วยทารกให้รอดจากความตาย ซึ่งเป็นหลักการทางศีลธรรมที่สำคัญ

3. เลือกที่จะปฏิเสธ โดยเล่าตำนานที่มีมาพร้อมกับคำปฏิญาณบนแผ่นหินนั้น แต่คุณจะให้เหตุผลประกอบความเชื่อของคุณว่าตำนานนี้จะไม่ถูกต้องหากปราศจากหลักฐานหรือ

เหตุผลที่ถูกต้องประกอบ และไม่ได้มีผลทำให้คุณต้องปฏิบัติตามคำปฏิญาณนั้น หรือคุณสามารถอธิบายว่าตั้งแต่มีกฎหมายใหม่ประกาศออกมาบังคับใช้ คำปฏิญาณนี้ก็ไม่ใช่ชอบธรรมและล้าสมัยไปแล้ว อย่างไรก็ตามคุณสามารถบอกเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้และคุณก็สามารถที่จะตัดขาดกับภาระหน้าที่ที่ผูกพันกับคำปฏิญาณนี้ได้

4. คุณสามารถตัดสินใจที่จะเปลี่ยนความคิดของเขาว่าการมาหลบซ่อนที่นี่จะไม่ได้ช่วยให้เขารอดพ้นจากการจับกุมและเสนอให้เขาเข้ามาอบตัว และในทางกลับกันคุณสัญญาว่าจะทำทุกวิถีทางที่จะช่วยเขาเท่าที่จะทำได้ ในกรณีนี้คุณเล่าตำนานแต่เพิ่มเหตุผลที่ว่าระบบกฎหมายในปัจจุบันจะเข้ามาบังคับใช้แทนคำปฏิญาณเหล่านี้ แต่สุดท้ายคุณจะช่วยเหลือเขาเพราะถือว่าเป็นการตอบแทนคนในครอบครัวของ Maclonich ไม่ใช่ต้องทำเพราะคำปฏิญาณ

ในสถานการณ์ที่ปรากฏในเรื่องนี้ จำเป็นที่เราจะต้องตัดสินใจว่าจะกระทำการอย่างไร ซึ่งการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับคุณค่าที่เป็นหลักการโดยทั่วไปของพฤติกรรมของมนุษย์ ผู้การเลือกกระทำการต่าง ๆ ตามการตัดสินใจบนพื้นฐานของการใกล้เคียงข้อพิพาทและเป็นการบ่งชี้จุดหมายของการกระทำในอนาคต ซึ่งการตัดสินใจในคุณค่าของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับศีลธรรม โดยจะเป็นการที่นำมุมมองทางความคิดและเป็นการกำหนดการกระทำภายใต้การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ทางสังคมในสถานะที่อาศัยอยู่อันเป็นภาระผูกพันของครอบครัวและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การตัดสินใจนี้จึงขึ้นอยู่กับคุณค่าอันเป็นพื้นฐานของศีลธรรมในตนเอง จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จึงเปรียบเสมือนเครื่องบังคับทางจิตใจของคนให้แสดงคุณลักษณะผ่านการกระทำโดยอาศัยการวิเคราะห์ สังเคราะห์เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยมีนักวิชาการหลายคนในต่างประเทศได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ไว้หลากหลายมุมมอง สำหรับการปรับใช้จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จึงมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศ

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ลักษณะหนึ่ง จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ตามแนวคิดของ Rusen (2004) ซึ่งความหมายของการวิพากษ์ ตามการให้ความหมายของราชบัณฑิตยสถาน (2554) ไว้ว่า การพิจารณาตัดสิน ซึ่งขยายความให้สอดคล้องกับงานวิจัยทางการศึกษา จะปรากฏคำว่า “การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking)” ซึ่งธีรนุช อนุฤทธิ์ (2559) ได้อธิบายว่า การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) อยู่ในกลุ่มการคิดขั้นสูง ตามการแบ่งระดับทักษะการคิด ของ Anderson & Krathwohl โดยมีความหมายว่า ความสามารถในการแยกเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นส่วน โดยยึดหลักการหรือกฎเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้

เพื่อหาคำประกอบ ความสำคัญ ตลอดจนความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การคิดหาหลักการหรือข้อสรุปจากองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างมีเหตุผล

สรุปได้ว่า จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เป็นลักษณะของการคิดตัดสินคุณค่าในตนเองบนพื้นฐานของศีลธรรม ภายใต้มุมมองทางความคิดของตนเอง ความสัมพันธ์ทางสังคม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การกระทำใด ๆ ภายใต้จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ย่อมจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของตนเอง อันเป็นผลมาจากการกระทำ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จึงเป็นการคิดที่ควบคู่กับคุณค่าภายใต้ศีลธรรม เพื่อการตัดสินใจในการกระทำของมนุษย์ ผ่านการตีความสถานการณ์และความชอบธรรมที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันในที่ส่งผลต่อการกระทำในอนาคต ในขณะที่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เป็นสภาวะการณ์ที่สามารถรับรู้ได้ถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผ่านการใช้ขั้นตอนการวิพากษ์ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความรู้สึก ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์

1.2 แนวคิดและทฤษฎีของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

แนวคิดทฤษฎีของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ซึ่งถือเป็นลักษณะย่อยของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ถือว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ได้กลายเป็นหนึ่งในแนวคิดหลักของการศึกษาประวัติศาสตร์และการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เป็นแนวทางของการจัดการศึกษาที่เป็นนวัตกรรมของหลักสูตรการศึกษาประวัติศาสตร์ใหม่ของสวีเดนและเนเธอร์แลนด์ในทศวรรษที่ 1990 และในปัจจุบันอยู่ในหลักสูตรประวัติศาสตร์ของเยอรมัน แนวคิดการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ได้รับการสนับสนุนอย่างดีมากกว่าการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางปัญญา อันเนื่องมาจากผลการวิจัยที่พบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จะช่วยเปลี่ยนแปลงความคิดทางประวัติศาสตร์ในระดับส่วนรวม นักวิชาการด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ในเวลาต่อมาได้เน้นย้ำถึงแนวทางความสามารถทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแง่มุมทางปัญญาและญาณวิทยาและจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทั้งสองแนวทางได้พัฒนาคู่ขนานกันตามบริบทของสังคมและประเทศ อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางปัญญาและญาณวิทยานั้น เป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ (Grever & Adriaansen, 2019)

ทฤษฎีของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในปัจจุบันยังเป็นที่ถกเถียงกันเป็นอย่างมาก ว่า แนวคิดเรื่องจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เกิดจากนักปรัชญาที่ชื่อว่า เฮเกิล (Hegel) สำหรับเฮ

เกล ประวัติศาสตร์ คือ การแสดงออกของการพัฒนาความสำนึกในตนเองจากความคิดเฉพาะของ ตนเองในระดับจิตใจ (Self-consciousness of spirit) หลักการของความคิดที่เป็นเอกภาพของ จิตสำนึกส่วนบุคคลของมนุษย์และรูปแบบทั่วไปทางวัฒนธรรม (Pantheistic form of general) หรือจิตสำนึกที่ลึกลับ (Divine consciousness) จิตใจของมนุษย์ถูกจินตนาการว่าเป็นจิตใจที่ สัมบูรณ์ที่แสดงออกในทางมุมมองหรือความคิดของบุคคล เช่นเดียวกับความเป็นกลางใน วัฒนธรรมและสังคมในแง่ของสถาบันและความคิด ในมุมมองของเฮเกล ประวัติศาสตร์ คือ การ เพิ่มความสำนึกในจิตใจของตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจว่าประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ มีอย่างเป็นกลาง (จึงต้องมีการตีความ) ในโลกแห่งความเป็นจริงจึงต้องมีการตรวจสอบ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สำหรับผู้ที่มีความเชื่อในทฤษฎีของเฮเกล การเชื่อมโยงภายใน ระหว่างความเป็นจริงในประวัติศาสตร์กับความเข้าใจหรือจิตสำนึก โดยการแยกความคิดเฉพาะ ในระดับจิตใจออกจากวัฒนธรรมส่วนบุคคลหรือจิต ซึ่งความเป็นจริงประวัติศาสตร์ก็แสดงออก เช่นกัน สำหรับเฮเกล จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของแต่ละบุคคลไม่ใช่จิตสำนึกของความสัมพันธ์ ของปัจเจกบุคคลในอดีตที่ดำรงอยู่อย่างเป็นกลาง อย่างจิตสำนึกที่ต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องของเหตุ และผลหรือช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ (Historical Distance) แต่เป็นการตระหนักถึงความจริง ที่ว่าประวัติศาสตร์เป็นผลมาจากจิตใจของตนเอง (Grever & Adriaansen, 2019)

อย่างไรก็ตาม อธิบายว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของจิตสำนึก สมัยใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับอดีต ส่วนรวมที่เชื่อมโยงความทันสมัยของปัจจุบันกับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์เข้าไว้ด้วยกันโดยเรียกว่า “การกระตุ้นเร็วประวัติศาสตร์ (Acceleration of history)” และถือเป็นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์สมัยใหม่ สร้างความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ผ่านจินตนาการทางประวัติศาสตร์และเรื่องราวในอดีตซึ่ง เป็นผลจากการคิดหรือสำนึกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นผลมาจากสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อันเนื่องมาจากพัฒนาการของสังคมภายนอก เมื่อนัก ประวัติศาสตร์ตีความสำนึกทางประวัติศาสตร์เป็นคุณลักษณะของการเข้าใจตนเอง จึงเกิดคำถาม เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ นักวิชาการชาวเยอรมันยังให้ความเห็นว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมทาง ประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์กันอย่างแท้จริง พวกเขาสร้างแนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์ เป็นกระบวนการและคุณลักษณะของแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงออกผ่านการสร้าง วัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน วัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์และจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ จึงปรากฏเป็นสองด้านของเหรียญเดียวกัน (Grever & Adriaansen, 2019) นอกจากนี้ Aisian

and Sumarno (2017) แนวคิดของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์มาจากความรู้จากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (Historical facts) และสาเหตุของข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ความรู้ทางประวัติศาสตร์ มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ และในขณะเดียวกันจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ก็มีอิทธิพลต่อความรู้ทางประวัติศาสตร์เช่นเดียวกัน

1.3 ลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

ลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เป็นลักษณะย่อยของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะสำคัญตามที่ Rusen (2004) ได้อธิบายไว้ในงานเขียนเรื่อง Historical Consciousness and Historical Thinking โดยการนิยามลักษณะจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ตามแนวคิดนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายและนำไปอ้างอิงในการศึกษาวิจัยในช่วงต่อมา เป็นจำนวนมาก รายละเอียดของลักษณะจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ตามแนวคิดของ Rusen มีดังนี้

1. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิม (Traditional Type)

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิมถือเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้เพราะเป็นมุมมองที่มองจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะเป็นสิ่งที่ช่วยธำรงไว้ซึ่งคุณงามความดีของชาติ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในแง่มุมมองนี้เน้นไปที่การสร้างรูปแบบ การให้คุณค่า และการสร้างระบบของค่านิยมที่มั่นคงของประเทศ ซึ่งเป็นมุมมองของประวัติศาสตร์ในกระแสหลักที่ให้ความสำคัญของการทำความเข้าใจเรื่องราวในอดีตที่เชื่อมโยงเกี่ยวพันถึงอนาคตที่เน้นความต่อเนื่องเป็นระบบ สะท้อนความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในแต่ละช่วงเวลา (Rusen, 2004)

การแสดงออกถึงจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในแบบดั้งเดิมเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันซึ่งเน้นการปฏิบัติและการให้คุณค่ากับ “ภาวะการร่วมมือกัน (Togetherness)” กล่าวคือ ความรู้สึกถึงการมีประวัติศาสตร์ร่วมกันของกลุ่มคนหรือประชาชนในสังคม ประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิมจึงเน้นการยึดโยงและการธำรงรักษาวัฒนธรรมไว้เพื่อสร้างเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกันของคนในสังคม (Historical Identity) เพื่อสร้างการปรับตัวและความเข้าใจในวัฒนธรรมส่วนตนให้กับสมาชิกในสังคม อาจกล่าวได้ว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในลักษณะนี้ให้คุณค่ากับ “ความดีงาม” ดังนั้นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิมจึงจะต้องให้ความสำคัญกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของระบบค่านิยมในสังคม จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิมจะช่วยเสริมสร้างค่านิยมในสังคมให้อยู่อย่างถาวรและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคม (Rusen, 2004)

2. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะบทเรียนตัวอย่าง (The Exemplary Type)

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะตัวอย่างมุ่งเน้นการใช้ประสบการณ์และเรื่องราวในอดีตเพื่อเป็นตัวอย่างในการนำเสนอและการสร้างกฎกติกาเพื่อย้ำเตือนให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจความเป็นมาของสังคมโดยพาตัวอย่างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันในสังคมและการสร้างกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันซึ่งมีที่มาจากประสบการณ์หรือเรื่องราวประวัติศาสตร์โดยไม่ได้จำกัดประสบการณ์ที่เป็นเรื่องราวเฉพาะเจาะจง แต่อธิบายจากภาพรวมและแนวคิดทางประวัติศาสตร์ของสังคม (Rusen, 2004)

ลักษณะทั่วไปของรูปแบบการเรียนประวัติศาสตร์เปรียบเสมือนกฎที่ไร้กาลเวลา (Timeless rule) กล่าวคือ ประวัติศาสตร์เป็นการสร้างมุมมองของอดีตเพื่อส่งเสริมหรือสร้างบทเรียนให้กับปัจจุบัน ในมิติของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนจึงอยู่ในฐานะ “ผู้ตัดสินความถูกต้องของเรื่องราวประวัติศาสตร์ (Historia Vitae Magistral)” ซึ่งเป็นลักษณะของผู้สอนประวัติศาสตร์ตามคำนิยามของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตะวันตกที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างกฎการให้ข้อมูล อธิบายตัวอย่าง และนำเสนอแนวทางโดยการนำเรื่องราวในอดีตไปใช้ส่วนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะบทเรียนจึงมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบเดิม คือ มุ่งเน้นไปที่การนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในฐานะ “แนวคิด” เพื่ออธิบายเรื่องราวและที่มาที่ไปของการกำเนิดเกิดขึ้นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อประสบเหตุการณ์จริงในปัจจุบัน (Rusen, 2004)

กระบวนการคิดบนพื้นฐานของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะบทเรียนนี้ เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันกับระเบียบและหลักการเชิงเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ที่ประสบเหตุการณ์นั้น การนำจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะบทเรียนไปใช้จึงจำเป็นต้องเน้นไปที่การอธิบายเหตุการณ์ที่พบเจอแล้ววิเคราะห์เชื่อมโยงไปยังเหตุการณ์อื่นโดยเป็นการใช้ตัวอย่างทางประวัติศาสตร์สร้างเป็นบทเรียนเพื่อใช้อธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตามหลักการของเหตุและผล เมื่อครุ่นนำหลักการนี้ไปใช้จึงเน้นการให้เหตุผลเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่พบกับตัวอย่างบทเรียนในอดีตโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่สามารถจับต้องได้จริง (Rusen, 2004)

3. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวิพากษ์ (The Critical Type)

ธรรมชาติของประวัติศาสตร์เน้นไปที่การอธิบายเรื่องราวในอดีตเชื่อมโยงกับปัจจุบันและอนาคตเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ถูกเล่าผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจจะเกิดจากมุมมองการบันทึกและอคติของผู้บันทึก การบรรยายและตีความตามหลักฐานทาง

ประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียวจึงไม่ใช่วิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่ครอบคลุม การบรรยายหรือตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้นจึงต้องสร้าง “ความเห็นที่ตรงข้ามกับการบรรยาย (Counter-narratives)” เพื่อตั้งคำถามที่สะท้อนคุณค่าของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ คำถามนั้นนำไปสู่ “การรื้อสร้าง (Deconstructed)” เพื่อหาวาทกรรม (Discourse) ที่ปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์นำไปสู่การวิพากษ์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ใช่การบรรยายจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพียงชิ้นเดียว (Rusen, 2004)

การวิพากษ์เรื่องราวในประวัติศาสตร์จะเป็นตัวสร้างมุมมองทางลบ (Express a negativity) เกี่ยวกับเรื่องราวตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกที่เด่นชัด (Unentangled) เพื่อให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์สร้างรูปแบบความเข้าใจในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้ด้วยตนเอง (Patterns of Self-understanding) ด้วยเหตุนี้การคิดวิพากษ์ในเชิงประวัติศาสตร์เน้นไปที่การสร้างองค์ความรู้ของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลที่เกิดจากการวิพากษ์คุณค่าเชิงจริยธรรม (Moral values) ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้เห็นมุมมองที่แตกต่างเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องราวในอีกมุมมองหนึ่ง (Rusen, 2004)

การคิดวิพากษ์ในเชิงประวัติศาสตร์จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการวิพากษ์ในหลักเหตุและผลเชิงจริยธรรม การตั้งคำถามกับหลักจริยธรรมและประวัติศาสตร์บอกเล่าตามที่เชื่อกันมานั้นทำได้โดยอาศัยบริบทของวัฒนธรรม ค่านิยมและคุณค่าสากล ได้แก่ มุมมองหรือเพศสภาพ (gender) และสิทธิ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการวิพากษ์ให้เกิดการสร้างคุณค่าใหม่ต่อเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษา การคิดวิพากษ์ในลักษณะนี้ช่วยในการวิเคราะห์เหตุปัจจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Conditions) และความเป็นไปในช่วงเวลาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (Rusen, 2004)

4. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวงศาวิทยา (The Genetic Type)

การศึกษาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบดั้งเดิม จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะบทเรียนตัวอย่างให้ความสำคัญไปที่ “การเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา (Times have changed)” ส่วนจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวิพากษ์นั้นเน้นไปที่การสร้างเหตุผลเชิงวิพากษ์เพื่อลบล้างข้อผูกมัดที่เป็นความเชื่อเดิม ๆ (Critically Negating Obligation) จิตสำนึกทั้งสามแบบนี้จะช่วยสร้างกรอบของการอธิบายเชิงประวัติศาสตร์ (Framework of interpretation) ที่เน้นไปที่การทำความเข้าใจและตีความเรื่องราวในอดีตให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย และให้ผู้ศึกษาเข้าใจมโนทัศน์หลักของประวัติศาสตร์ คือ “การเปลี่ยนแปลง (Change)” แม้ว่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จะเป็นส่วนหนึ่งของอดีต (Part of part) ใน

ขณะเดียวกันเป็นการเตรียมพร้อมสู่อนาคต ซึ่งหลักแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นความหมายของประวัติศาสตร์ นอกจากนั้นหลักของการเปลี่ยนแปลงยังทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ในปัจจุบัน เพราะการดำรงชีวิตในปัจจุบันนั้นล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากอดีตซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต (Dynamic Transition) หลักของการเปลี่ยนแปลงนี้กลายเป็นแนวคิดทางประวัติศาสตร์แนวคิดใหม่ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่เน้นการศึกษาเฉพาะเรื่องราวในอดีต (Rusen, 2004)

ความทรงจำทางประวัติศาสตร์เป็นตัวแทนของประสบการณ์ในอดีตซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Transformational) เช่นเดียวกับวัฒนธรรมและรูปแบบการใช้ชีวิตซึ่งจะต้องปรับให้เท่าทันกับโครงสร้างความทันสมัยในปัจจุบัน รูปแบบของการสร้างความเข้าใจในประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลานี้ มุ่งสร้างความเข้าใจและการตีความเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบใหม่ที่มีความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่คงทนถาวร (Permanence) และมีความเป็นพลวัตในตัวเอง (Rusen, 2004)

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวงศาวิทยาจึงเน้นการคิดและการแสดงความคิดเห็นในมุมมองที่หลากหลายเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการคิดจากมุมมองที่แตกต่างกันซึ่งจะช่วยให้เกิดแนวคิดอิสระคำอธิบายใหม่ซึ่งเป็นผลมาจากการบูรณาการในมุมมองที่หลากหลาย การแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวในอดีตตามแนวทางการศึกษาแบบวงศาวิทยานั้น จะต้องสร้างความเข้าใจส่วนตัว (Self-understanding) และความยึดหยุ่นในตนเอง (Self-reliance) :ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการตรวจสอบและค้นหาข้อมูลข้ามมุมมอง (Cross-point) รวมกับการพยายามเชื่อมต่อระหว่างเวลาและเหตุการณ์ นำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวในอดีตด้วยตนเอง เพื่อยืนยันในสิ่งที่ตนเองเชื่อมั่นและเข้าใจ (To remain what we are) ไม่ใช่เป็นไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงเรื่องราวเสมอไป แต่จำเป็นจะต้องลดอคติหรือความเชื่อเดิม ๆ ที่ติดตัวมา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองจึงขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงแบบต่อเนื่อง (Ceaseless Changing) (Rusen, 2004)

การสร้างระบบคุณค่าและจริยธรรมตามแนวคิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวงศาวิทยาเกิดจากการก่อตัวแบบชั่วคราว (Temporalized) และเป็นไปตามหลักของธรรมชาติ การพัฒนาและการเปลี่ยนผ่านคุณค่าและจริยธรรมที่ถาวรควรเกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย (Pluralism of viewpoints) และการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรม (Acceptance of concrete otherness) องค์ความรู้จากมุมมองที่หลากหลายจะ

ช่วยสร้างคุณค่าและหลักจริยธรรมรวมสอดคล้องกับแนวคิดของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวงศาวินิยา (Rusen, 2004)

สรุปได้ว่า ลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการคิดวิพากษ์ในเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการวิพากษ์ในหลักเหตุและผลเชิงจริยธรรม การตั้งคำถามกับหลักจริยธรรมและประวัติศาสตร์บอกเล่าตามที่เชื่อกันมานั้นทำได้โดยอาศัยบริบทของวัฒนธรรม ค่านิยมและคุณค่าสากล ได้แก่ มุมมองหรือเพศสภาพ (gender) และสิทธิ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการวิพากษ์ให้เกิดการสร้างคุณค่าใหม่ต่อเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษา การคิดวิพากษ์ในลักษณะนี้ช่วยในการวิเคราะห์เหตุปัจจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Conditions) และความเป็นไปในช่วงเวลาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (Rusen, 2004)

1.4 การวัดประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

การวัดและประเมินผลจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เป็นการวัดและประเมินผลเน้นไปที่การพัฒนาลักษณะของจิตสำนึกแต่ละระดับนำมาออกแบบนิยามในการวัดและประเมินผล โดยยึดหลักสำคัญ คือ การประเมินจิตสำนึกโดยการปฏิบัติจริง (Real Functioning Consciousness) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่แสดงออกถึง ความรู้พื้นฐาน แนวความคิด จุดยืน การเคารพ โดยเน้นไปที่การประเมินทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม สังคม และชุมชนที่หลากหลาย โดยเน้นไปที่การแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวและเหตุการณ์ผ่านคนและชนในชาติรวมทั้งความสัมพันธ์กับคนชนชาติอื่นในอดีต รวมไปถึงการประเมินโดยใช้ข้อมูลทางพันธุกรรม (Hereditary Information) คือ เชื้อชาติซึ่งสามารถใช้อ้างอิงถึงลักษณะนิสัยอันจะนำไปสู่การอธิบายพฤติกรรมและการกระทำได้ ข้อมูลในหมวดนี้ ได้แก่ วงตระกูล วัฒนธรรม และจุดยืนของแต่ละบุคคล การประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์นั้นไม่จำเป็นจะต้องประเมินเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เท่านั้นแต่ยังสามารถใช้ประเมินจากการกระทำในปัจจุบันของคนทั่วไปโดยประเมินได้จาก บทสนทนาในชีวิตประจำวัน ธรรมเนียมปฏิบัติ เพื่อประเมินจิตสำนึกของคน ประเทศชาติ มลรัฐ และสังคม (Perzhum, 2015)

เพื่อให้เกิดการวัดและประเมินผลจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม (Perzhum, 2015) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้และการวัดประเมินโดยอาศัยกรอบลักษณะจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของ Rusen (2004) เพื่อพัฒนาเป็นเกณฑ์การวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์โดยออกแบบนิยามและเกณฑ์การวัดในรูปแบบของคุณลักษณะ (Character) องค์ความรู้พื้นฐาน (Basic Knowledge) และการกระทำ (Acting) เพื่อใช้ประเมินและอธิบายเรื่องราวในอดีตที่มีความ

เกี่ยวข้องกับกลุ่มสังคม องค์กรและองค์การสาธารณะ สังคมชาติ บุคคล และสังคมโดยทั่วไป โดยกำหนดเกณฑ์การวัดและตัวบ่งชี้ที่ให้วัดประเมินเป็นเจตคติและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของประเทศยูเครน (Ukraine) โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตมายังชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่างตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ตัวอย่างเกณฑ์และตัวบ่งชี้การวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของประเทศยูเครน

ที่	เกณฑ์และตัวบ่งชี้ (The Criteria of Measuring the Indicators)	มิติของการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ (Manifestations of Historical Consciousness Dimension)
1	เจตคติประวัติศาสตร์ ในอดีต	1. เจตคติที่มีต่อเรื่องราวในอดีตและประวัติศาสตร์กระแสหลัก (Official history) 2. เจตคติที่มีต่อชาติพันธุ์ที่เป็นสัญลักษณ์เพื่อย้ำเตือนหรือเป็นตัวแทนของการเอาชนะ ซึ่งออกแบบหรือเป็นผลมาจากเรื่องราวในอดีต หรือที่เรียกว่า ประวัติศาสตร์ประชาธิปไตย (Democratic History) 3. สัญลักษณ์แห่งความยากลำบากหรือความพ่ายแพ้ในอดีต 4. เรื่องราวของการบังคับกดขี่หรือประวัติศาสตร์แห่งการครอบครอง (การล่าเมืองขึ้นหรืออนานิคม) และ ความทรงจำของผู้ครอบครองและผู้ถูกครอบครองที่มีอยู่ในสังคม 5. ความแตกต่างของถิ่นที่อยู่ที่ส่งผลกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ และเจตคติที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคของประเทศยูเครน
2	ความตระหนัก เกี่ยวกับประวัติศาสตร์	1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิทยาศาสตร์ และผลกระทบของการศึกษาและวิทยาศาสตร์ที่มีต่อจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ 2. ข้อมูลในชีวิตประจำวันที่เป็นเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงในอดีตที่ปรากฏในสื่อ 3. อิทธิพลของครอบครัว สิ่งแวดล้อมทางสังคม และเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ 4. การขาดซึ่งประสบการณ์ ทักษะทางสังคม และทักษะการใช้ชีวิตที่จำเป็นสำหรับนักเรียน ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตกับปัจจุบัน

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	เกณฑ์และตัวบ่งชี้ (The Criteria of Measuring the Indicators)	มิติของการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ (Manifestations of Historical Consciousness Dimension)
3	เจตคติต่อสังคมและ วัฒนธรรมในปัจจุบันที่ เชื่อมโยงกับ ประวัติศาสตร์	1. การปฏิเสธการรับรู้ทางอารมณ์ (Emotional Perception) และ เจตคติส่วนบุคคลที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อเรื่องราวในสังคมและ ประวัติศาสตร์ส่วนบุคคล (ประวัติของครอบครัว และเชื้อชาติ) 2. การมองโลกในแง่ร้าย (Pessimistic Feedback) ที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องราวส่วนบุคคลและประเทศชาติ 3. ความตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนประวัติศาสตร์ ของมลรัฐและประวัติศาสตร์สังคมของยูเครน (แต่ละภูมิภาคจะมี ความแตกต่างกัน)
4	การประเมินจิตสำนึก ทางประวัติศาสตร์	1. ความตระหนักในปัญหาทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อทาง จิตใจของในระดับบุคคลของคนในชาติ (Historical Problem that may Touch the Person) 2. ความตระหนักในความต้องการข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นของสังคมในอดีต (Socio-Historical Past) 3. ความตระหนักในภัยคุกคาม (Restrictions) ที่จะทำร้ายชาติของ ประเทศยูเครนและมลรัฐในประเทศ 4. กระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมและการมีมุมมองเชิง บวกต่อการลงมือแก้ปัญหาในกิจกรรมที่เป็นผลมาจากความ ขัดแย้งในประวัติศาสตร์ 5. กระตือรือร้นต่อการค้นหาข้อมูลและศึกษาประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องกับผู้คนและสังคมของยูเครน

ที่มา Perzhum, V. (2015). Historical Consciousness: The Experience of Social and Political Understanding. International Journal of Religion and Society (Ukraine), 4 (20), 73-79.

แนวคิดการประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของ Perzhum (2015) นำเสนอการวัดและประเมินผลจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์โดยมีการวัดและประเมินผลทั้งความรู้ การกระทำ และเจตคติ หลักการในการวัดและประเมินคือจะต้องกำหนดเกณฑ์และตัวบ่งชี้ของการวัดโดยแปลงจิตสำนึกออกมาเป็นคุณลักษณะที่วัดได้ และจะต้องวัดและประเมินผลจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์โดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และการกระทำในปัจจุบันเพราะจิตสำนึกนั้นแสดงออกผ่านการปฏิบัติ

นอกจากนั้นการวัดและประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จำเป็นจะต้องให้ค่าน้ำหนักในเรื่องของเจตคติโดยเฉพาะความตระหนัก (Awareness) ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการสร้างจิตสำนึกดังตัวอย่างงานวิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ของ Aisiah, Suhatto, and Sumarno (2016) ในงานวิจัยเรื่อง The Measurement Model of Historical Awareness วัดอุปสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดความตระหนักทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์โดยโมเดลการวัดนี้มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเข้าใจในวิธีและการวิจัยทางประวัติศาสตร์ การทำความเข้าใจความหมายในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และการใช้ประวัติศาสตร์ในชีวิตประจำวันในโดยเก็บข้อมูลจากนิสิตสาขาประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัย Negeri Yogyakarta และ มหาวิทยาลัย Negeri Padang ประเทศอินโดนีเซีย จำนวน 190 คน โดยใช้แบบทดสอบปรนัยหลายตัวเลือก ผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลดังกล่าวมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 121.98$, $df = 104$, $p = .110$; $RMSEA = .045$; $AGFI = .84$; $NFI = .89$; และ $CFI = .96$) ในบทความวิจัยนี้ยังได้นำเสนอตัวบ่งชี้ของการวัดความตระหนักทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นฐานของโมเดลการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ดังรายละเอียดของตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 ตัวบ่งชี้ของการวัดความตระหนักทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นฐานของโมเดลการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของประเทศอินโดนีเซีย

ที่	องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
1	ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์	เข้าใจข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้แก่ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นได้อย่างไร ใครเป็นผู้กระทำ (วัดความเข้าใจ) เกิดขึ้นเมื่อใด (วัดช่วงเวลา) วัดสถานที่ (วัดสถานที่) และ เกิดขึ้นได้อย่างไร (วัดสาเหตุ)
2	ความเข้าใจในวิถีและการวิจัยทางประวัติศาสตร์	ระบุกระบวนการในการศึกษาและวิจัยทางประวัติศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ กระแสสำนึก (Heuristics) การวิพากษ์ (Criticism) การพิสูจน์หลักฐาน (Verification) การอธิบาย (Interpretation) และ การทำประวัติศาสตร์นิพนธ์ (Historiography)
3	การทำความเข้าใจความหมายในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์	ค้นหาและวิเคราะห์ผลกระทบในแง่บวกและแง่ลบ รวมทั้ง ค่านิยมในแง่บวกของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
4	การใช้ประวัติศาสตร์	ระบุการใช้ประโยชน์ของประวัติศาสตร์ในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ใช้ในการจัดการเรียนรู้ การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ (recreational) และ การคาดเดาอนาคต

ที่ ม า Aisiah, Suhattono & Sumarno. (2016). The Measurement Model of Historical Awareness. *Research and Evaluation in Education*, 2(2), 108-121.

นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยยังได้นำผลของโมเดลการวัดไปทดลองใช้ในงานวิจัยเชิงทดลองเรื่อง Identifying Level of Historical Consciousness on College Students of History Education in Terms of Ethnicity จากงานวิจัยของ Aisian and Sumarno (2017) โดยการจัดการเรียนเพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ทั้ง 4 องค์ประกอบด้วยแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เป็นมาตรฐานค่า 6 ระดับ ระหว่างนิสิตสาขาประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัย Negeri Yorgyakarta กับ มหาวิทยาลัย Negeri Padang ผลการวิจัยพบว่าจิตสำนึกทาง

ประวัติศาสตร์ไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าองค์ประกอบจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ตามโมเดลการวัดนี้ไม่แปรเปลี่ยนไปตามบริบทและสามารถใช้ประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของนิสิตครูได้ทั่วประเทศอินโดนีเซีย

สรุปได้ว่าการวัดและประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จะใช้รูปแบบการวัดที่เหมือนกับการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ โดยการวัดจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์และตัวบ่งชี้ของการวัดโดยแปลงจิตสำนึกออกมาเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมในรูปของตัวบ่งชี้ที่สามารถวัดได้ และจะต้องเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และการกระทำในปัจจุบันเพราะจิตสำนึกนั้นแสดงออกผ่านการปฏิบัติ และแม้ว่างานวิจัยของประเทศอินโดนีเซียจะเป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลในระดับอุดมศึกษาเพื่อสร้างโมเดลการวัด แต่ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์แนวคิดและศึกษาวิธีการในการกำหนด ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการวัดและประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเทศไทยหลังจากได้ลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แล้ว

1.5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

Thorp (2014) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Historical Consciousness, Historical Media, and History Education เพื่อสร้างแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์สำหรับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนักเรียน โดยการสังเคราะห์งานวิจัยที่ทำการศึกษาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในหลายบริบท 3 งานวิจัย เพื่อให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับการวิจัยทางประวัติศาสตร์และส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นแนวทางที่มีประโยชน์สำหรับงานวิจัยทางประวัติศาสตร์และการจัดการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยการวิจัยทั้ง 3 งานวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์โดยงานวิจัยแรกมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในประเทศสวีเดน งานวิจัยที่ 2 ศึกษาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อศึกษาประเภทของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ระดับความเข้าใจ ตลอดจนความสำคัญของแนวคิด อัตลักษณ์ และศีลธรรมต่อจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ โดยทำการศึกษาในประเทศสวีเดน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และแคนาดา และในงานวิจัยชิ้นที่ 3 ศึกษากรอบแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอผลการใช้สื่อประวัติศาสตร์และการวิพากษ์วิธีการในการสร้างกรอบแนวคิดเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มุ่งเน้นไปที่ความรู้ความเข้าใจในจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์หรือทฤษฎีทางความรู้ (epistemological) ซึ่งในอีกแง่มุมหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแนวทางภววิทยาเป็นการแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน โดยให้

ความสำคัญกับนิยามหรือความหมายของประวัติศาสตร์ที่มีองค์ประกอบ คือ โครงสร้าง การตีความและการนำเสนอ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

Seixas (2017) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Historical Consciousness and Historical Thinking เพื่ออธิบายที่มาของแนวคิด ความเหมือนและความแตกต่างของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์และการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เป็นแนวคิดที่เกิดงานเขียนของนักทฤษฎีชาวเยอรมัน ซึ่งต่อมาก็ได้มีการอธิบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมโดย Jorn Rusen, Bodo von Borries และคนอื่น ๆ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์จึงนับว่าเป็นแนวคิดสำคัญที่ก่อกำเนิดขึ้นในเยอรมันและเผยแพร่ไปยังประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ส่วนการคิดทางประวัติศาสตร์เป็นการพัฒนามาจากโครงการการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในสหราชอาณาจักร ซึ่งถูกพัฒนามากว่า 100 ปีจากสื่อสารกันของ ชาวแองโกล-อเมริกา ในชุมชนแองโกลขนาดใหญ่ในออสเตรเลีย แคนาดา และนิวซีแลนด์ ซึ่งการศึกษาประวัติศาสตร์ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์จากวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนภาษาของประเทศต่าง ๆ การยกระดับความมุ่งหวังของการจัดการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นทักษะกับคุณลักษณะเป็นอีกหนึ่งความแตกต่างที่สำคัญของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์และการคิดทางประวัติศาสตร์ แต่ความเหมือนกันของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์และการคิดทางประวัติศาสตร์ นักวิชาการทางประวัติศาสตร์ได้ใช้จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์และการคิดทางประวัติศาสตร์ในฐานะผลลัพธ์ของการศึกษาประวัติศาสตร์ในการสร้างกรอบแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับการปฏิบัติของนักเรียน

Clark and Pock (2018) ได้ ทำ ก า ร คี ก ษ า ร ะ อ ง Introduction Historical Consciousness Theory and Practice เพื่อการสังเคราะห์วิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในมุมมองทางทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยได้อธิบายว่า ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาการวิจัยระหว่างประเทศจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับผลการรับรู้ของผู้คนในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ผ่านจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ การศึกษาเหล่านี้ได้รับแรงบันดาลใจจากเหตุการณ์สมัยล่าอาณานิคม เมื่อการล่าอาณานิคมสิ้นสุดลง จึงทำให้เกิดการขยายตัวของการศึกษาประวัติศาสตร์ ซึ่งพบว่าระดับของความสนใจในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จะขึ้นอยู่กับเชื้อชาติและประสบการณ์ ผลการศึกษาพบว่า การวิจัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยศึกษาไม่ค่อยได้รับการสังเคราะห์หรือตรวจสอบ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างรอบด้าน ซึ่งให้เห็นเด่นชัดว่าพื้นที่หรือบริบทเวลา ข้อจำกัดบางประการ ตลอดจนขอบเขตของการศึกษาประวัติศาสตร์ในเรื่องจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประเทศแถบแอฟริกา และอเมริกาใต้ ย่อมจะต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อ

พัฒนางานวิจัยประวัติศาสตร์ ตลอดจนการตั้งคำถามที่สำคัญเกี่ยวกับทิศทางในการศึกษา วิจัย ประวัติศาสตร์ในอนาคต

Suddaby (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Toward a Historical Consciousness: Following the Historic Turn in Management Thought เพื่อการสำรวจถึงการเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ (Historic turn) ในทฤษฎีการจัดการ โดยการระบุญาณวิทยา (Identifying Epistemological) และการให้เหตุผลเชิงภววิทยาเชิงพื้นที่ (Ontological areas) ของการติดต่อกันระหว่างนักประวัติศาสตร์ธุรกิจและนักทฤษฎีองค์กร ซึ่งจะเกิดเป็นโครงสร้างในการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ธุรกิจและทฤษฎีการจัดการ 3 แบบ คือ วาทศิลป์ทางประวัติศาสตร์ (Rhetorical History) การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ในองค์กร (Organizational Legacy) และการสร้างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ (ANTI-History) ซึ่งผลการทดลองพบว่า การสร้างให้เกิดองค์ประกอบทั้ง 3 แบบนั้นจำเป็นต้องเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้สามารถใช้ความสามารถในการจัดการ เพื่อให้บุคคลในองค์กรมีส่วนร่วมในความเข้มแข็งทางธุรกิจและสร้างกฎระเบียบในการจัดการองค์กรทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นผลให้นักวิชาการด้านการจัดการจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีทางประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

Grever and Adriaansen (2019) ได้ศึกษาเรื่อง Historical consciousness: the enigma of different paradigms เพื่อศึกษาผลของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ต่อการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาความแตกต่างของที่มาของสหสาขาวิชา จุดมุ่งหมายก็เพื่อกระจ่างกระบวนทัศน์ที่แตกต่างกัน ซึ่งในวิจัยนี้จะอธิบายถึงสองกระบวนทัศน์ที่สัมพันธ์กัน คือ การตีความจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมที่เป็นลักษณะเฉพาะสำหรับสังคมตะวันตกสมัยใหม่และจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในระดับบุคคล เป็นประเภทของความรู้และญาณวิทยา ผลการวิจัยพบว่า มีเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในงานวิจัยการศึกษาที่เกี่ยวกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ จากการรวมกันของแนวคิดทั้งสองภายใต้กระบวนทัศน์เดียวกัน กระนั้นแนวคิดสำคัญของ Hans-Georg Gadamer's เกี่ยวกับผลของประวัติศาสตร์มีการโต้แย้งว่าการสร้างมโนทัศน์ (Conceptualizations) ไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยเฉพาะ แต่ผลของประวัติศาสตร์ที่มีต่อจิตสำนึกในแนวคิดคิดของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักวิชาการทางการศึกษาประวัติศาสตร์หรือนักประวัติศาสตร์

สรุปได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนคุณลักษณะขององค์ประกอบ และโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ถือเป็นสิ่งสำคัญ

ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากการส่งเสริมให้ผู้เรียนหรือบุคคลในหลากหลายสาขาวิชาชีพโดยทั่วไปมีจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ จะช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากฐานคิดที่แตกต่างและช่วยสร้างความเป็นระเบียบในสังคมนั้น ๆ ได้

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ SCIM-C

2.1 ความหมายและองค์ประกอบของกลยุทธ์ SCIM-C

กลยุทธ์ SCIM-C คือ กลยุทธ์ที่มีพัฒนามาจากการวิจัยการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และการสร้างแบบจำลองการอนุมานของโรลีย์ ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นทางประวัติศาสตร์ โดยการใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อตรวจสอบและสร้างความเข้าใจในบริบทของประวัติศาสตร์จากหลักฐานขั้นต้นนั้น ๆ กลยุทธ์ SCIM-C มุ่งเน้นไปที่ขั้นตอนหลัก 5 ข้อ ได้แก่ การสรุป (Summarizing) การวิเคราะห์บริบท (Contextualizing) การอนุมาน (Inferring) การตรวจสอบ (Monitoring) และการยืนยัน (Corroborating) ซึ่งนักเรียนสามารถตรวจสอบวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จากหลักฐานด้วยตนเองผ่านข้อคำถามในแต่ละขั้นตอนใน 4 ขั้นตอนแรกก่อนจะสรุปและยืนยันร่วมกันในขั้นตอนสุดท้าย (Hicks et al., 2004)

2.2 กระบวนการของการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C

กลยุทธ์ SCIM-C ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน คือ (Hicks et al., 2004)

1. การสรุป (Summarizing) เป็นการถอดความ แปลความหมายและจับใจความสำคัญ โดยอธิบายสาระสำคัญของเรื่องราวในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ ได้แก่ ประเภทของหลักฐาน ชื่อผู้บันทึก และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการตรวจสอบหลักฐานทางประวัติศาสตร์เบื้องต้น

คำถามวิเคราะห์ 4 คำถามที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการสรุป ประกอบด้วย

- 1.1 แหล่งที่มาของเอกสารประวัติศาสตร์ มาจากไหน?
- 1.2 ข้อมูลเฉพาะหรือมุมมองของผู้เขียน เป็นอย่างไร?
- 1.3 ชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์ของการเขียนของแหล่งที่มาคืออะไร?
- 1.4 ใครคือผู้แต่งและหรือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น?

2. การวิเคราะห์บริบท (Contextualizing) เป็นการศึกษาบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ ได้แก่ ความหมาย คุณค่า เรื่องราวและยุคสมัยของหลักฐาน ผ่านการจดบันทึก การสร้างนิยามและการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสร้างหลักฐาน

คำถามการวิเคราะห์ 4 คำถามที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการวิเคราะห์บริบท ประกอบด้วย:

2.1 หลักฐานถูกสร้างหรือถูกเขียนขึ้นที่ไหน และเมื่อไหร่?

2.2 เหตุใดจึงมีการเขียนหลักฐานขึ้นนี้ขึ้น

2.3 ในขณะที่ผู้เขียนกำลังเขียนหลักฐานขึ้นนั้นอยู่เกิดเหตุการณ์หรือบริบทรอบข้างเป็นอย่างไร

2.4 ข้อมูลหรือข้อความใดในหลักฐานที่สามารถทำให้เราทราบถึงเวลาและสถานที่ที่เกิดหลักฐานขึ้นนี้ขึ้น?

3. การอนุมาน (Inferring) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์หรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ โดยคาดการณ์จากความรู้ทางประวัติศาสตร์เดิมของนักเรียน และการสืบค้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานจากแหล่งอื่น

คำถามวิเคราะห์ 4 คำถามที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการอนุมาน ประกอบด้วย

3.1 แหล่งที่มาชี้ให้เห็นถึงสิ่งใด

3.2 การตีความใดที่ดึงมาจากแหล่งที่มา?

3.3 มุมมองหรือเค้าความใดที่ระบุไว้ในแหล่งที่มา?

3.4 ข้อสรุปหรือการลงความเห็นใดที่ขาดหรือถูกละเลยไปจากแหล่งที่มา?

4. การตรวจสอบ (Monitoring) เป็นการสะท้อนผล (Reflection) เพื่อตรวจสอบกระบวนการสรุป วิเคราะห์บริบทและการอนุมานด้วยตนเอง โดยสรุปเป็นข้อเท็จจริงที่ร้อยเรียงขึ้นมาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแหล่ง พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและหลักฐานที่นำมาประกอบเพื่ออธิบายเหตุการณ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐานที่กำหนดให้

คำถามวิเคราะห์ 4 คำถามที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการตรวจสอบ ประกอบด้วย

4.1 จำเป็นต้องมีหลักฐานเพิ่มเติมอะไรนอกเหนือจากแหล่งที่มาเพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์?

4.2 แนวคิดหรือคำศัพท์ใดที่ต้องกำหนดเพิ่มเติมจากแหล่งที่มาเพิ่มเติม

4.3 แหล่งข้อมูลมีประโยชน์หรือสำคัญเพียงใดในการตอบคำถามเชิงประวัติศาสตร์

4.4 ต้องทบทวนคำถามใดจากขั้นตอนก่อนหน้าเพื่อวิเคราะห์แหล่งที่มาเพื่อให้เกิดคำตอบที่ดีที่สุด

5. การยืนยัน (Corroborating) เป็นการตรวจสอบข้อสรุปที่นักเรียนสังเคราะห์ขึ้น จากเหตุการณ์และเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้กับเพื่อนนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบและอภิปรายแลกเปลี่ยนมุมมอง ความคิดเห็นที่มีต่อข้อสรุปให้กระจ่างชัด จากนั้นนักเรียนทบทวนข้อสรุปของตนเองอีกครั้ง

คำถามวิเคราะห์ 4 คำถามที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการยืนยัน ประกอบด้วย

5.1 แหล่งที่มาที่มีความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างกันอย่างไร?

5.2 ปัจจัยใดบ้างที่สามารถอธิบายความเหมือนและความแตกต่างเหล่านี้ได้?

5.3 ข้อสรุปจากการตีความของทุกคนคืออะไร?

5.4 มีข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลอะไรเพิ่มเติมที่จำเป็นในการตอบคำถามเชิงประวัติศาสตร์เพื่อให้ข้อสรุปสมบูรณ์มากขึ้น?

สรุปได้ว่า กลยุทธ์ SCIM-C ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 คือ 1) การสรุป (Summarizing) เป็นการถอดความ แปลความหมายและจับใจความสำคัญ โดยอธิบายสาระสำคัญของเรื่องราวในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ 2) การวิเคราะห์บริบท (Contextualizing) เป็นการศึกษบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ 3) การอนุมาน (Inferring) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์หรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ โดยคาดการณ์จากความรู้ทางประวัติศาสตร์เดิมของนักเรียน 4) การตรวจสอบ (Monitoring) เป็นการสะท้อนผล (Reflection) เพื่อตรวจสอบกระบวนการสรุป วิเคราะห์บริบทและการอนุมานด้วยตนเอง โดยสรุปเป็นข้อเท็จจริงที่ร้อยเรียงขึ้นมาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแหล่ง พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและหลักฐานที่นำมาประกอบ และ 5) การยืนยัน (Corroborating) เป็นการตรวจสอบข้อสรุปที่นักเรียนสังเคราะห์ขึ้นจากเหตุการณ์และเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้กับเพื่อนนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบและอภิปรายแลกเปลี่ยนมุมมอง

2.3 การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C

การนำหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ (Historical Primary Sources) ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C การจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์นี้จะต้องใช้หลักฐานชั้นต้นเพื่อกำหนดคำถามทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราว เหตุการณ์ หรือประเด็นที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาการแนวคิดของ Schmidt (2007) และ Kopp (2010) เกณฑ์ในการคัดเลือกหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์เพื่อใช้ในการกำหนดเนื้อหาที่เป็นเรื่องราว เหตุการณ์ หรือประเด็นที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

(1) เป็นหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สามารถใช้ประกอบเนื้อหาที่เป็นเรื่องราว เหตุการณ์ หรือประเด็นประเด็นที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551

(2) เป็นหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน และมีองค์ประกอบตามหลักการสำคัญในการคัดสรรหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความยาวของเอกสารไม่มากเกินไป สอดคล้องกับความสามารถในการอ่านของนักเรียน คำศัพท์ในหลักฐานเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน และเป็นเรื่องราว เหตุการณ์หรือประเด็นที่สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของนักเรียน (Kopp, 2010)

(3) เป็นหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจ เหตุการณ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐานอย่างชัดเจนมากขึ้น โดยไม่ได้จำกัด การศึกษาเฉพาะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกเรื่องราวในอดีตเท่านั้น แต่นับรวมหลักฐานร่วมสมัยที่เพิ่งเกิดขึ้นก็สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปยังเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้เช่นกัน หลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ได้ ประกอบไปด้วย (Schmidt, 2007)

- เอกสารงานเขียนซึ่งถือเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลาหรือเหตุการณ์ที่ศึกษา ประกอบไปด้วย ประวัติอาชญากรรม ใบแจ้งเตือนการขับไล่ (Eviction Notices) โฆษณา บทสุนทรพจน์ ใบสั่งยา กฎหมาย แผ่นสลักหน้าโรงศพ (Ledgers) หนังสือพิมพ์ หนังสือนำเที่ยว หนังสืองานศพ (Obituaries) และพินัยกรรม ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะใช้หลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ของไทยเพิ่มเติมด้วย ได้แก่ ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 กฎหมายตราสามดวง กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 เป็นต้น

- เอกสารจากบุคคลรวมเหตุการณ์และผู้เห็นเหตุการณ์ในช่วงเวลาที่ศึกษา ประกอบไปด้วย วารสาร บันทึก จดหมาย อัดซีวประวัติ และ บันทึกความทรงจำ ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะใช้หลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ของไทยเพิ่มเติมด้วย ได้แก่ พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 จดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ จดหมายเหตุรายวัน เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ประวัติต้นรัชกาลที่ 6 จดหมายเหตุพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า รัชกาลที่ 7 สารสนสมเด็จ และเกิดวังปารุสก์ ฉบับหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นต้น

นอกจากนั้นยังสามารถใช้หลักฐานชั้นต้นอื่น ๆ เชื่อมโยงกับหลักฐานหลักที่ใช้ศึกษา เช่น หลักฐานที่เป็นวัตถุและภาพเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลาหรือเหตุการณ์ที่ศึกษา ประกอบ

ไปด้วย ภาพถ่าย ภาพยนตร์ข่าว (new reals) เครื่องมือเครื่องใช้ เสื้อผ้า ตัวอย่างเครื่องจักร ภาพวาด เครื่องยนต์ และอาคาร

2.4 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C แบบออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้สะดวก สำหรับผู้เรียน การออกแบบที่สามารถเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ในทุกที่และทุกเวลา สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนด้วยความสะดวกสบายแก่ มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง โดยให้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปของเทคโนโลยีดิจิทัล มีการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อและเปิดกว้างสำหรับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ จากการจัดการเรียนรู้ และเทคโนโลยีสามารถใช้สร้างสรรค์การเรียนรู้ที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมในยุคปัจจุบัน (Khan, 2560) สำหรับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C แบบออนไลน์ ได้มีนักวิชาการจากต่างประเทศที่ทำการทดลองจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C แบบออนไลน์ โดยเน้นไปที่ประเด็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ด้วยเครื่องมือมัลติมีเดีย ลักษณะของเครื่องมือมัลติมีเดียที่ส่งผลต่อความเข้าใจของนักเรียนต่อการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการใช้ความรู้ในการวิเคราะห์แหล่งที่มา

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้จะใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในฐานข้อมูลมัลติมีเดีย เพื่อการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการใช้ความรู้ในการวิเคราะห์แหล่งที่มาได้อย่างสะดวก การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์นี้ต้องจัดให้ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดเห็นประกอบกับความรู้พื้นฐานของตนเองในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เช่นนี้จะต้องจัดให้นักเรียนได้ฝึกการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการในทางความคิดของผู้เรียน นอกจากนั้นการจัดให้ผู้เรียนที่ใช้เครื่องมือมัลติมีเดียมีส่วนช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนในสมัยใหม่ได้ดี แต่ปัญหาคือยังขาดฐานข้อมูลมัลติมีเดียของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ลักษณะการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การเข้าถึงรวมทั้งการจัดการกับสภาพห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ (Hicks & Doolittle, 2009; Lee, Doolittle, & Hicks, 2006)

การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ตามกลยุทธ์ SCIM-C แบบออนไลน์ ควรมีการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่เน้นไปที่การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่อยู่ในฐานข้อมูลมัลติมีเดีย ซึ่งจะเสริมสร้างความเข้าใจของนักเรียนต่อการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการใช้ความรู้ในการวิเคราะห์แหล่งที่มาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งต้องจัดให้นักเรียนสามารถใช้ความคิดเห็นประกอบกับความรู้พื้นฐานของตนเองในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องจัดให้นักเรียนได้ฝึกการมีส่วนร่วม

ร่วมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกันนั้นผู้สอนควรที่จะจัดหาฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์แบบมัลติมีเดียไว้สำหรับเป็นแนวทางให้นักเรียนได้สืบค้นเพิ่มเติม หรือหากไม่สามารถหาฐานข้อมูลที่เพียงพอครูสามารถสร้างช่องทางในการเข้าถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์แบบออนไลน์เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ตีความ และวิพากษ์หลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างรอบด้าน และครอบคลุมกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษา

2.5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ SCIM-C

Doolittle (2010) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง The Effects of Segmentation and Personalization on Superficial and Comprehensive Strategy Instruction in Multimedia Learning Environment โดยการศึกษาถึงสาเหตุและผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย โดยจัดเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ และการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบทสนทนาและมีการยืนยันถึงประโยชน์ในการส่งต่อการแก้ปัญหา ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้มัลติมีเดียที่ครอบคลุมจะช่วยพัฒนากลยุทธ์ให้การจัดแบ่งเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบบทสนทนามีความคงทนมากขึ้น โดยมีประชากรนักเรียน 365 คนถูกสุ่มออกเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากลยุทธ์ให้การจัดแบ่งเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบบทสนทนา โดยการสอนในขั้นนำเพื่อเป็นกระตุ้นผู้เรียนเป็นเวลา 3 นาที จากนั้นใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์มัลติมีเดีย (SCIM) เป็นเวลา 2 ชั่วโมงครึ่ง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีประสิทธิภาพที่ดีกว่านักเรียนกลุ่มอื่นในเรื่องของการจดจำเรื่องราวและการประยุกต์ใช้ การประยุกต์ใช้ผลการวิจัยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากบทเรียนมัลติมีเดียที่ยาวและซับซ้อน ซึ่งทำได้โดยการจัดเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ

Clarke (2003) ได้เขียนบทความวิชาการ เรื่อง Formulating an Historical Question เพื่อต้องการพัฒนาหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับเนื้อหา รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบสืบสอบความรู้อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการคิดเชิงประวัติศาสตร์และการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นการยากที่จะทำให้หลักสูตรที่ถูกพัฒนาขึ้นมาสามารถครอบคลุมครบทุกองค์ประกอบตามที่กล่าวมา ซึ่งในปีการศึกษา 2003-2004 ได้เริ่มนำกลยุทธ์ SCIM-C ที่พัฒนาขึ้นโดย David Hicks ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ Digital Historical Inquiry Project SCIM-C ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีคำถามมากมาย เมื่อผู้เรียนทำงานด้วยการใช้กลยุทธ์ SCIM-C ผู้เรียนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองตลอดกระบวนการ การนี้จะช่วยสร้างความรู้ที่มีความหมายจากบริบทตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการค้นคว้า สุดท้ายการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตั้งคำถามเพื่อการศึกษาและเพื่อการ

สนับสนุนการคิดเชิงประวัติศาสตร์ เช่น ความสามารถในการจัดการข้อมูล สร้างสมมติฐาน ศึกษาเหตุการณ์ในเวลาและสถานที่โดยการเปรียบเทียบอดีตและปัจจุบัน รวมถึงอธิบายถึงสาเหตุและผลที่ตามมาจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยการเปรียบเทียบเรื่องราวที่แตกต่างกันเกี่ยวกับยุคหรือเหตุการณ์ในอดีตและการตีความผ่านมุมมองของผู้เรียน

Carbajal (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Acts of The Imagination: An Inquiry in Using Collingwood's Historical Methodology in Texas history classes เพื่อตรวจสอบวิธีการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ทักซ์สโดยใช้วิธีการทำซ้ำ (re-enactment methodology) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยได้ตีความจากทฤษฎี และใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลมีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตนเอง ประกอบกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสืบสอบ และวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถามโดยการวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์จากการจัดการเรียนรู้ ผลกระทบต่าง ๆ สำหรับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและใช้วิธีการทำซ้ำเป็นวิธีการสำคัญ นอกจากนั้นการวิจัยครั้งนี้ยังสนใจที่จะพัฒนาและการเสริมสร้างความเข้าใจของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าเพื่อให้ผู้เรียนมีความเชื่อและทัศนคติของผู้เรียนในกลุ่มทดลอง ผู้สอนจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ความสนใจในวิชาสังคมศึกษาและหลักสูตรที่เกี่ยวข้องที่เกิดขึ้นจากช่วงหลายปีที่ผ่านมา การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ที่ได้จากการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์จะต้องใช้ความเข้าใจเหตุการณ์ในอดีตให้ดีขึ้นและคาดหวังถึงผลที่จะตามมาในอนาคต

Hicks and Doolittle (2009) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง Multimedia-Based Historical Inquiry Strategy Instruction Do Size and Form Really Matter? เพื่อศึกษาการใช้เครื่องมือมัลติมีเดียในการสนับสนุนการสอนประวัติศาสตร์ ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ด้วยเครื่องมือมัลติมีเดีย ลักษณะของเครื่องมือมัลติมีเดียที่ส่งผลต่อความเข้าใจของนักเรียนต่อการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการใช้ความรู้ในการวิเคราะห์แหล่งที่มา กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 404 คน โดยผลการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลการศึกษายังสามารถยืนยันได้ว่าการจัดการศึกษาโดยใช้เครื่องมือมัลติมีเดียมีส่วนช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนใน

สมัยใหม่ได้ดี แต่ค้นพบข้อจำกัดบางประการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เช่น ฐานข้อมูลมัลติมีเดียของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ลักษณะการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การเข้าถึงรวมทั้งการจัดการกับสภาพห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

Lee et al. (2006) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง Social Studies and History Teachers' Uses of Non-Digital and Digital Historical Resources เพื่อสำรวจการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์แบบดิจิทัล ของครูสังคมศึกษาในโรงเรียน โดยสำรวจการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์แบบดิจิทัลกับแบบธรรมดา รวมถึงวิธีการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ของครูสังคมศึกษายังใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์แบบเดิมอยู่ อันเนื่องมาจากการใช้แหล่งข้อมูลของหลักฐานทางประวัติศาสตร์แบบดิจิทัลมีจำนวนน้อย แม้ว่าผลการศึกษายืนยันถึงประโยชน์ของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์แบบมัลติมีเดีย เพราะสามารถทำให้เข้าถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้รวดเร็ว หลากหลายมากยิ่งขึ้น และสะดวกหากมีอุปกรณ์ที่ครบครัน ปัญหาที่พบนอกจากนั้นคือ ความไม่สะดวกต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีการเสนอแนวทางในการแก้ไขคือ ความพร้อมของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยในการถึงแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การสร้างข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ดิจิทัลที่ต้องเพิ่มขึ้นเพื่อช่วยเพิ่มทางเลือก และความหลากหลายในการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ในการสืบหาข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น และหลักฐานประวัติศาสตร์อื่น ๆ ประกอบเพื่อช่วยให้เหตุผลสนับสนุนข้อเท็จจริงที่ผู้เรียนสรุปได้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ในต่างประเทศเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นส่วนช่วยในการจัดการเรียนรู้ กลยุทธ์ SCIM-C จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ใหม่ โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกกระบวนการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ความมุ่งหมายของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทย เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีการเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

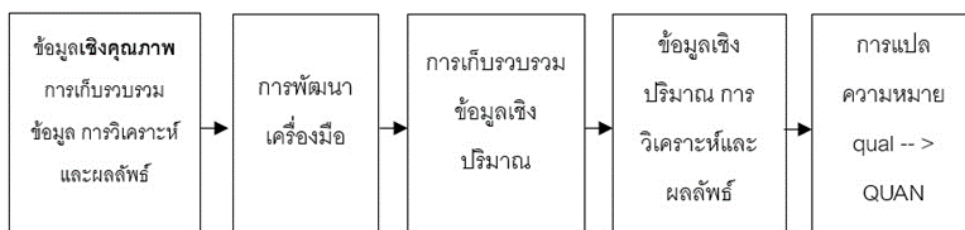
ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือโดยประยุกต์ใช้กระบวนการของแนวทางแบบสำรวจบุกเบิก-เป็นลำดับ (Exploratory-Sequential Approach) แบบการออกแบบการพัฒนาเครื่องมือ (Instrument-Development Design) ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี

(ภัทราวดี มากมี, 2559) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยศึกษาความหมายและลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อนำความหมายและลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบ 2 การออกแบบการพัฒนาเครื่องมือ (Instrument-Development Design)

มีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ การสอนสังคมศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน โดยมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ดูรายละเอียดภาคผนวก ก) โดยมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

(1) อาจารย์หรือนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ที่สอนในระดับอุดมศึกษา มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้านประวัติศาสตร์ และมีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

(2) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรวิชาการสอนสังคมศึกษา สังคมศึกษา หรือที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้านการสอนสังคมศึกษา สังคมศึกษา และมีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน

(3) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรวิชาจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาและการแนะแนว หรือที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนในวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้านจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาแนะแนว และมีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถาม ปลายเปิด ข้อคำถามหลักจะเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม และนำข้อสรุปที่ได้มาสังเคราะห์เป็นแนวทางของข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- (1) ศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามหลักเพื่อให้ได้ความหมายและลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์
- (2) สร้างข้อคำถามหลักของแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์จากข้อมูลที่ได้ศึกษา
- (3) นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาของข้อคำถาม ภาษา และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ การสอนสังคมศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา จำนวน 7 คน แนะนำตัวและแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัย จากนั้นสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction)

เชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เพื่อเป็นการยืนยันองค์ประกอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) มีผลการดำเนินการ ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of sphericity ซึ่งเป็นค่าสถิติทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์นั้นเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) พบว่ามีค่าเท่ากับ 90.492 ($p < .001$) แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับ

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีไคเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin measures of sampling adequacy: KMO) มีค่าเท่ากับ .760 ซึ่งเข้าใกล้ 1 ผลการทดสอบนี้แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่าง ๆ ในข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันมากและมีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์หองค์ประกอบได้ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ตั้งแต่ -.017 ถึง .367 ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ตัวแปร	REC	RES	VAL	ORG	CHA
REC	1				
RES	.123**	1			
VAL	.177**	.233**	1		
ORG	.235**	.309**	.367**	1	
CHA	-.107	.239	.359	.357	1
Mean	6.90	6.37	6.86	6.63	6.74
S.D.	1.375	1.302	1.342	1.336	1.421

Bartlett's Test of Sphericity $\chi^2 = 90.492$ df = 10 $p < .001$ KMO = .760

** $p < .01$

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด โดยพิจารณาความสอดคล้องจากดัชนี เกณฑ์และค่าสถิติในโมเดล ตามเกณฑ์ของ Hair (2010) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 ดัชนี เกณฑ์และค่าสถิติในโมเดล

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติในโมเดล
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	$\chi^2 = 1.11$, $df = 4$, $p = .893$
GFI	มากกว่า 0.95	0.99
AGFI	มากกว่า 0.95	0.99
CFI	มากกว่า 0.97	1.00
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.00
SRMR	น้อยกว่า 0.05	0.01

จากตาราง พบว่า ค่าสถิติ χ^2 เท่ากับ 1.11, $df = 4$, $p = .893$, $AGFI = 0.99$, $RMSEA = 0.00$, $SRMR = 0.01$ ส่วนดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ $CFI = 1.00$ เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องทุกดัชนีชี้ให้เห็นว่าโมเดลการวัดตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่เหมาะสม

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกทางการศึกษาทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²
	b(SE)	β		
REC	0.45(0.129)	0.33	3.53**	0.11
RES	0.56(0.111)	0.43	5.03**	0.18
VAL	0.78(0.120)	0.58	6.95**	0.34
ORG	0.87(0.112)	0.65	7.77**	0.43
CHA	0.82(0.126)	0.57	6.49**	0.33

** $p < .01$

หลังจากการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ รวมทั้งคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ต่อในขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิเคราะห์หลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร เวลาเรียน แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมิน การเรียนรู้ รวมทั้งแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จากนั้นนำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ

เสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรและการสอน การสอนสังคมศึกษา จิตวิทยาการศึกษา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา ที่มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้านหลักสูตรและการสอน การสอนสังคมศึกษา การวัดจิตสำนึกหรือความตระหนัก มีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน โดยมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง (ดูรายละเอียดภาคผนวก ก) ดังนี้

(1) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรวิชาการสอนสังคมศึกษา สังคมศึกษา หรือที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้านการสอนสังคมศึกษา สังคมศึกษา และมีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน

(2) อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หรืออาจารย์ผู้สอนสาขาจิตวิทยาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้าน การวัดจิตสำนึกหรือความตระหนัก แบบวัดจิตสำนึกหรือความตระหนัก และมีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน

(3) คุณครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีวิทยฐานะระดับชำนาญการขึ้นไป หรือมีประสบการณ์สอนวิชาประวัติศาสตร์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 ฉบับ

2. แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จำนวน 7 ฉบับ ประกอบด้วย

2.1 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ก่อนเรียน เป็นแบบปรนัย มี 3 ตัวเลือก ทุกตัวเลือกมีคะแนน จำนวน 1 ฉบับ

2.2 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ระหว่างเรียน จำนวน 5 ฉบับ ประกอบไปด้วย

2.2.1 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เป็นแบบปรนัย มี 3 ตัวเลือก ทุกตัวเลือกมีคะแนน จำนวน 2 ฉบับ

2.2.2 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เป็นแบบอัตนัย มี 5 ข้อ จำนวน 2 ฉบับ

2.2.3 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เป็นแบบอัตนัย มี 1 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ

2.3 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์หลังเรียน เป็นแบบปรนัย มี 3 ตัวเลือก ทุกตัวเลือกมีคะแนน จำนวน 1 ฉบับ

3. แบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนหลังการทดลอง จำนวน 1 ฉบับ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีกระบวนการดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C และจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยดำเนินการดังนี้

1.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และแนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.1.2 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ตามแนวคิดของ Hicks et al. (2004) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ขั้นตอนหลัก 5 ข้อ ได้แก่ การสรุป (Summarizing) การวิเคราะห์บริบท (Contextualizing) การอนุมาน (Inferring) การตรวจสอบ (Monitoring) และการยืนยัน (Corroborating) และจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ตามแนวคิดของ Rusen (2004) ซึ่งเป็นลักษณะของการคิดตัดสินใจคุณค่าในตนเองบนพื้นฐานของศีลธรรม ภายใต้มุมมองทางความคิดของตนเอง ความสัมพันธ์ทางสังคม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การกระทำการใด ๆ ภายใต้อิทธิพลทางประวัติศาสตร์ย่อมจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของตนเอง อันเป็นผลมาจากการกระทำ การศึกษาในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

นี้ผู้วิจัยได้นำกลยุทธ์ SCIM-C ของ Hicks et al. (2004) มาเป็นหลักสำหรับเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

1.1.3 ศึกษาการนำหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ (Historical Primary Sources) ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C การจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์นี้จะต้องใช้หลักฐานชั้นต้นเพื่อกำหนดคำถามทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราว เหตุการณ์ หรือประเด็นที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาการแนวคิดของ Schmidt (2007) และ Kopp (2010) ร่วมกับการศึกษาสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.2. พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์ SCIM-C เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยการดำเนินการดังนี้

1.2.1 กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์เพื่อใช้ในการกำหนดเนื้อหาที่เป็นเรื่องราว เหตุการณ์ หรือประเด็นที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

(1) เป็นหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สามารถใช้ประกอบเนื้อหาที่เป็นเรื่องราว เหตุการณ์ หรือประเด็นประเด็นที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551

(2) เป็นหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน และมีองค์ประกอบตามหลักการสำคัญในการคัดสรรหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความยาวของเอกสารไม่มากเกินไป สอดคล้องกับความสามารถในการอ่านของนักเรียน คำศัพท์ในหลักฐานเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน และเป็นเรื่องราว เหตุการณ์หรือประเด็นที่สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของนักเรียน (Kopp, 2010)

(3) เป็นหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจเหตุการณ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐานอย่างชัดเจนมากขึ้น โดยไม่ได้จำกัดการศึกษาเฉพาะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกเรื่องราวในอดีตเท่านั้น แต่นับรวมหลักฐานร่วมสมัยที่เพิ่งเกิดขึ้นก็สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปยังเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้

เช่นกัน หลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ได้ ประกอบไปด้วย (Schmidt, 2007)

นอกจากนี้ยังสามารถใช้หลักฐานชั้นต้นอื่น ๆ เชื่อมโยงกับหลักฐานหลักที่ใช้ศึกษา เช่น หลักฐานที่เป็นวัตถุและภาพเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลาหรือเหตุการณ์ที่ศึกษา ประกอบไปด้วย ภาพถ่าย ภาพยนตร์ขาว (new reals) เครื่องมือเครื่องใช้ เสื้อผ้า ตัวอย่างเครื่องจักร ภาพวาด เครื่องยนต์ และอาคาร

1.2.2 ร่างการจัดการเรียนรู้เพื่อจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น มากำหนดเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอน ทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ การสรุป (Summarizing) การวิเคราะห์บริบท (Contextualizing) การอนุมาน (Inferring) การตรวจสอบ (Monitoring) และการยืนยัน (Corroborating) โดยผู้วิจัยได้ออกแบบร่างของเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 ร่างของเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่	ตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคม ศึกษา	หลักฐานทางประวัติศาสตร์		ความคิดรวบยอดของ เนื้อหาที่คัดสรรมาใช้ในการ จัดกิจกรรมการ เรียนรู้
		หลักฐานขั้นต้นที่ ใช้เป็นหลักของ บทเรียน	หลักฐานขั้นต้นและชั้น รองประกอบ เพื่อการ วิเคราะห์ให้เกิด มุมมองที่หลากหลาย	
1	ส 4. 1ม.4-6/1-2 ส 4..ม 34-6/1	พระราชพงศาวดารกรุง สยามจากต้นฉบับ ของบริติชมิวเซียม กรุงลอนดอน	1.พระราชพงศาวดารกรุง ศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุ มาศ 2.พระราชพงศาวดารกรุง ศรีอยุธยาฉบับสมเด็จพระ พนรัตน์ 3.พระราชพงศาวดารกรุง เก่า ฉบับหลวงประเสริฐ 4.พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา 5.จดหมายเหตุโหร 6.จดหมายเหตุฟานฟลีต	พระราชพงศาวดารกรุง สยามจากต้นฉบับ ของบริติชมิวเซียม กรุง ลอนดอน เนื้อหาที่คัดสรร มานั้นเกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์ในการขึ้น ครองราชย์ของ ขุนวรวงศาธิราช ใน ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ที่ กล่าวถึงเรื่องราวการเสด็จ ออกไปคล้องช้างของ ขุนวรวงศาธิราชเป็นเหตุ ให้เกิดการขบถ และ ผลัดเปลี่ยนแผ่นดินเป็น สมเด็จพระมหาจักรวดี

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	ตัวชี้วัดในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา	หลักฐานทางประวัติศาสตร์		ความคิดรวบยอดของเนื้อหา
		หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ขั้นต้น	หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ขั้นต้น และชั้นรองประกอบ เพื่อตรวจสอบ ข้อเท็จจริง	
2	ส 4.1 ม.4-6/1-2 ส 4.2 ม.4-6/2 ส 4.3 ม.4-6/1-2	จดหมายเหตุ หลวงอุดมสมบัติ	1.พงศาวดารเมือง กลาง 2.พงศาวดารเมืองไทร บุรี เมืองตลันตัน และ เมืองตรังگانู 3.พงศาวดารเมือง ปัตตานี 4.พงศาวดารเมือง สงขลา	จดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ เป็น เรื่องราวที่ถูกจดบันทึกโดยหลวง อุดมสมบัติ เรื่องราวจดบันทึกบอก เล่าเรื่องราวการบริหารราชการ แผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการ ปกครองดูแลหัวเมืองปักษ์ใต้ โดย ยกเนื้อหาที่กล่าวถึงหัวเมืองแขก 4 หัวเมืองอันเป็นประเทศราชของ สยามในขณะนั้น เกิดกระด้าง กระเดื่องขึ้น โดยมีเหตุมาจากการ แทรกแซงของอังกฤษ ในหน้าที่ 1-7
3	ส 4.1 ม.4-6/1-2 ส 4.3 ม.4-6/1-3	จดหมายเหตุ รายวัน เจ้าฟ้า มหาวชิรมหิต	1.พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน 2.พระราชพิธีสิบสอง เดือน 3.ประชุมพระราช นิพนธ์ในรัชกาลที่ 5 ภาคปกิณกะ 1 4.พระบรมราชาวาทใน รัชกาลที่ 5	จดหมายเหตุรายวัน เจ้าฟ้ามหา วชิรมหิต บอกเล่าเรื่องราวทั้งพระ ราชพิธี ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ในราชสำนักที่ไม่มีการจดบันทึก ในเอกสารราชการใดๆ ในช่วงพ.ศ. 2529 ถึงพ.ศ.2536 โดยยกเนื้อหา ของพระราชพิธีโสกันต์ของพระเจ้า ลูกเธอ ลูกยาเธอในรัชกาลที่ 5 ตั้งแต่การเริ่มเตรียมพระราชพิธี ลำดับขั้นตอนของพระราชพิธี ตลอดจนเกร็ดเรื่องราวที่สอดแทรก ในพระราชพิธี ในหน้า 156-159

ตาราง 6 (ต่อ)

ที่	ตัวชี้วัดในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา	หลักฐานทางประวัติศาสตร์		ความคิดรวบยอดของเนื้อหา
		หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ขั้นต้น	หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ขั้นต้น และชั้นรองประกอบ เพื่อตรวจสอบ ข้อเท็จจริง	
4	ส 4.1 ม.4-6/1-2 ส 4.2 ม.4-6/2 ส 4.3 ม.4-6/1	จดหมายเหตุสละ ราชบัลลังค์ รัชกาลที่ 7	1.สิ่งที่ข้าพเจ้าพบเห็น หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล 2.เจ้าชีวิต พระนิพนธ์ ในพระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ 3.หลัก 6 ประการของ คณะราษฎร	จดหมายเหตุสละราชบัลลังค์ รัชกาลที่ 7 ถือเป็นเอกสารที่สำคัญ ทางประวัติศาสตร์ เนื้อความใน จดหมายจะถูกกล่าวไว้พอสังเขป ถึงเบื้องลึกเบื้องหลังในการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475
5	ส 4.1 ม.4-6/1-2 ส 4.3 ม.4-6/1-3	พระนิพนธ์ความ ทรงจำของกรม พระยาดำรงฯ ชานุกภาพ	1.ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 2.บันทึกความทรงจำ หม่อมเจ้าจางจิตรัตนอม ดิศกุล 3.ในวังแก้วหม่อมเจ้า มารยาตภักฏญา ดิศกุล	พระนิพนธ์ความทรงจำของกรม พระยาดำรงฯชานุกภาพ เป็นพระ นิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์ เธอ กรมพระยาดำรงฯชานุกภาพ ผู้มีคุณูปการอย่างใหญ่ หลวงแก่ประเทศ ทั้งในด้านการ บริหารราชการแผ่นดิน การ ปกครอง ด้านประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี โดยจะหยิบยกเรื่องราว การระบอบของอัฐปโลม (เงิน ปโลม) ในสมัยรัชกาลที่ 5 ในหน้า 102-106

1.2.3 ตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยนำร่างกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นและตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นผู้วิจัยนำร่างการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นและตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบโดยหาการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) โดยผลการพิจารณาความสอดคล้องต้องได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ 7 ฉบับ มีกระบวนการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ได้แก่ งานวิจัยของ Perzhum (2015), Aisiah et al. (2016) และ Aisian and Sumarno (2017) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การวัดและประเมินจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยมีการวัดจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์และตัวบ่งชี้ของการวัดโดยแปลงจิตสำนึกออกมาเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมในรูปของตัวบ่งชี้ที่สามารถวัดได้ และจะต้องเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และการกระทำในปัจจุบันเพราะจิตสำนึกนั้นแสดงออกผ่านการปฏิบัติ และศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะสร้างเป็นแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 สร้างตารางวิเคราะห์แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ และกำหนดอัตราส่วนจำนวนข้อสอบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จำนวน 4 ฉบับ เป็นแบบวัดปรนัย 3 ตัวเลือก ทุกคำตอบมีคะแนน จำนวน 20 ข้อ ดังนี้

1) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ก่อนเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบวัดปรนัย 3 ตัวเลือก ทุกคำตอบมีคะแนน จำนวน 20 ข้อ

2) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ระหว่างเรียน จำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบวัดปรนัย 3 ตัวเลือก ทุกคำตอบมีคะแนน จำนวน 20 ข้อ

3) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์หลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก ทุกคำตอบมีคะแนน จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จำนวน 3 ฉบับ เป็นแบบวัดอัตนัยใช้คำถามปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ และจำนวน 2 ข้อ ดังนี้

1) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ระหว่างเรียน
จำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบวัดอัตนัย มีจำนวนคำถามย่อย 5 ข้อ โดยมีข้อคำถามสำคัญ ดังนี้

1. สาระสำคัญจากเหตุการณ์ดังกล่าว คืออะไร จงอธิบาย
2. จากบริบทของเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถเชื่อมโยง หรือมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อื่นอย่างไร จงอธิบาย
3. ประโยชน์หรือข้อคิดที่ได้จากการศึกษาเหตุการณ์ดังกล่าว คืออะไร จงอธิบาย
4. ผลจากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลอย่างไรต่อปัจจุบัน จงอธิบาย
5. เมื่อนักเรียนอ่านเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว นักเรียนคิดว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมีความเหมือนกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของเราอย่างไร และนักเรียนมีวิธีการจัดการกับเหตุการณ์นี้ได้อย่างไร จงอธิบาย

2) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ระหว่างเรียน
จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบวัดอัตนัย จำนวน 1 ข้อ โดยมีข้อคำถามสำคัญ ดังนี้

สาระสำคัญจากเหตุการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงบริบทในสมัยนั้นอย่างไร สามารถเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ร่วมสมัย หรือส่งผลอย่างไรต่อปัจจุบัน และหากเกิดเหตุการณ์นี้ในสมัยปัจจุบันนักเรียนในฐานะผู้ปกครองจะทำเช่นไร

โดยมีเกณฑ์ในการประเมินข้อสอบอัตนัย ดังตาราง

ตาราง 7 เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ (ตอนถัดนี้)

หัวข้อ/เกณฑ์		3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้	อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ หรือ จำแนกข้อมูล	อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ หรือ จำแนกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น	อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ หรือ จำแนกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง แต่มีความคลาดเคลื่อน	อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ หรือ จำแนกข้อมูลได้เฉพาะข้อมูลที่ไม่ใช่สาระสำคัญ
	คัดเลือกหลักฐานที่น่าเชื่อถือในการอ้างอิงประกอบการอธิบาย	หลักฐานที่ใช้มีความน่าเชื่อถือ และ สอดคล้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้	หลักฐานที่ใช้มีความน่าเชื่อถือน้อย และ สอดคล้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้	หลักฐานที่ใช้มีความน่าเชื่อถือ แต่ไม่สอดคล้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้
	แปลความหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาทางประวัติศาสตร์	แปลความหมายจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง และ ชัดเจน	แปลความหมายจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้	แปลความหมายจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไม่ตรงประเด็น
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง	เลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอธิบายความสำคัญ	เลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอธิบายความสำคัญทางประวัติศาสตร์ได้	เลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอธิบายความสำคัญทางประวัติศาสตร์ได้	เลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอธิบายความสำคัญ
	ความสำคัญของประวัติศาสตร์	สอดคล้อง ตรงประเด็น มีความน่าเชื่อถือของหลักฐาน และมีหลากหลายแง่มุม	สอดคล้อง ตรงประเด็น มีความน่าเชื่อถือของหลักฐาน แต่นำเสนอหลักฐานในมุมมองเดียว	สอดคล้อง ตรงประเด็น แต่มีความน่าเชื่อถือของหลักฐานน้อย และ นำเสนอหลักฐานในมุมมองเดียว

ตาราง 7 (ต่อ)

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
วิเคราะห์หรือ อนุมานบริบท จนสามารถ เข้าใจเรื่องราว ทาง ประวัติศาสตร์ ในขณะนั้นได้	วิเคราะห์หรืออนุมาน บริบททางประวัติ ศาสตร์ได้ ตรง ประเด็น แสดงให้เห็น ถึงสภาพ หรือ สิ่งแวดล้อมใน เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์อย่าง ชัดเจน รอบด้าน หลากหลายมุมมอง	วิเคราะห์หรืออนุมาน บริบททางประวัติ ศาสตร์ได้ ตรง ประเด็น แสดงให้เห็น ถึงสภาพ หรือ สิ่งแวดล้อมใน เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์อย่าง ชัดเจน หลากหลายมุมมอง	วิเคราะห์หรือ อนุมานบริบททาง ประวัติศาสตร์ได้ ตรงประเด็นใน บางส่วน แสดงให้ เห็นถึงสภาพ หรือ สิ่งแวดล้อมใน เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์
วิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือของ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้	แสดงความน่าเชื่อถือ หรือคัดค้านเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ ผ่านหลักฐานหรือ องค์ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น ครบถ้วน	แสดงความน่าเชื่อถือ หรือคัดค้านเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ ผ่านหลักฐานหรือ องค์ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น	แสดงความ น่าเชื่อถือหรือ คัดค้านเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ ผ่านหลักฐานหรือ องค์ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ได้
จิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์ เชิง วิพากษ์แบบ สร้างคุณค่า	อธิบาย ประโยชน์จาก การศึกษา เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ เหตุผลที่สอดคล้อง กับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น และให้ข้อคิด หรือข้อเสนอนะ เพิ่มเติม	อธิบายประโยชน์จาก การศึกษาเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ได้ โดยสามารถให้ เหตุผลที่สอดคล้อง กับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น หรือให้ข้อคิด หรือข้อเสนอนะ เพิ่มเติม	อธิบายประโยชน์ จากการศึกษา เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ โดยสามารถให้ เหตุผลที่สอดคล้อง กับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ ตรงประเด็น

ตาราง 7 (ต่อ)

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
วิเคราะห์ เชื่อมโยง เหตุการณ์ ร่วมสมัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	สามารถเชื่อมโยง เรื่องราวหรือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผลสืบเนื่อง โดยตรงจากร່องราว ทางประวัติศาสตร์ใน สมัยอื่น ๆ ได้ตรง ประเด็น รอบด้าน	สามารถเชื่อมโยง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ ที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผล สืบเนื่องโดยตรงจาก เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ในสมัย อื่น ๆ ได้ตรงประเด็น	สามารถเชื่อมโยง เรื่องราวหรือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผลสืบเนื่อง โดยตรงจากร່องราว ทางประวัติศาสตร์ใน สมัยเดียวกันได้ตรง ประเด็น
อธิบายขยาย ใจความหรือ เพิ่มเติม รายละเอียด เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ จากหลักฐาน อื่นเพิ่มเติม	อธิบายขยายใจความ หรือเพิ่มเติม รายละเอียดเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงจาก หลักฐาน ประวัติศาสตร์อื่น เพิ่มเติม ได้ครบถ้วน	อธิบายขยายใจความ หรือเพิ่มเติม รายละเอียดเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์โดย อ้างอิงจากหลักฐาน ประวัติศาสตร์อื่น เพิ่มเติม	อธิบายขยายใจความ หรือเพิ่มเติม รายละเอียดเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงจาก หลักฐาน ประวัติศาสตร์องค์ ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์เดิม
จิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์ เชิง วิพากษ์แบบ จัดระบบ คุณค่า	แสดง ความสำคัญ ของเรื่องราว ทาง ประวัติศาสตร์ที่ ศึกษาต่อตนเอง และ สังคม โดยอธิบาย ฉายภาพและ เชื่อมโยงเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์จาก อดีตที่ส่งผลต่อ ปัจจุบันได้เหมาะสม รอบด้าน	แสดงความสำคัญของ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ศึกษา ต่อตนเอง และสังคม โดยอธิบาย ฉายภาพ และเชื่อมโยงเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์จาก อดีตที่ส่งผลต่อปัจจุบัน ได้	แสดงความสำคัญ ของเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ ศึกษาต่อตนเอง และ สังคม โดยอธิบายได้ เหมาะสม

ตาราง 7 (ต่อ)

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
วิเคราะห์ผลจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ที่ส่งผลต่อปัจจุบัน	วิเคราะห์ผลจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ที่ส่งผลต่อปัจจุบันได้ครบถ้วน รอบด้าน และตรงประเด็น	วิเคราะห์ผลจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ที่ส่งผลต่อปัจจุบันได้ครบถ้วน และตรงประเด็น	วิเคราะห์ผลจากเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ที่ส่งผลต่อปัจจุบันได้
สรุปผลของความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้เป็นลำดับพัฒนาการหรือวัฏจักร	สรุปผลของความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้เป็นลำดับพัฒนาการหรือวัฏจักร โดยยกอ้างอิงหลักฐานและยกตัวอย่างจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้	สรุปผลของความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้เป็นลำดับพัฒนาการหรือวัฏจักร โดยยกตัวอย่างจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้	สรุปผลของความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้เป็นลำดับพัฒนาการหรือวัฏจักรได้
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้าคุณลักษณะ	ยกตัวอย่างเรื่องราวของสังคมในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของตนเองที่คล้ายคลึงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ โดยการยกตัวอย่างจากเหตุการณ์หรือเรื่องราวของตนเองและขยายภาพสู่สังคมในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม	ยกตัวอย่างเรื่องราวของสังคมในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของตนเองที่คล้ายคลึงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้ โดยการยกตัวอย่างจากเหตุการณ์หรือเรื่องราวของตนเองได้อย่างเหมาะสม	ยกตัวอย่างเรื่องราวของสังคมในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของตนเองที่คล้ายคลึงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้

ตาราง 7 (ต่อ)

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการวิพากษ์เรื่องราวของสังคมในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของตนเองที่ คล้ายคลึงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองที่คล้ายคลึงกับ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่กำหนดให้	ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการวิพากษ์เรื่องราวของ สังคมในปัจจุบัน หรือ สถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของตนเองที่ คล้ายคลึงกับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ ประวัตินิพนธ์ที่สรุปจาก ความคิดของตนเอง และ สะท้อนสังคมผ่านข้อคิดที่ ได้จากประวัตินิพนธ์นั้นได้ อย่างเหมาะสม	ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการวิพากษ์เรื่องราวของ สังคมในปัจจุบัน หรือ สถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของตนเองที่ คล้ายคลึงกับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ ประวัตินิพนธ์ที่สรุปจาก ความคิดของตนเองได้	ใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ใน การวิพากษ์ เรื่องราวของสังคม ในปัจจุบัน หรือ สถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของ ตนเองที่คล้ายคลึง กับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้
วิเคราะห์ถึงสาเหตุและ คาดเดาผลที่จะตามมา จากเรื่องราวของสังคม ในปัจจุบัน หรือ สถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของ ตนเองที่คล้ายคลึงกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้	วิเคราะห์ถึงสาเหตุและคาด เดาผลที่จะตามมา จาก เรื่องราวของสังคมใน ปัจจุบัน หรือสถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของตนเองที่ คล้ายคลึงกับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ โดยการให้ ตัวอย่างเรื่องราวหรือ เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้ เหมาะสม	วิเคราะห์ถึงสาเหตุและคาด เดาผลที่จะตามมา จาก เรื่องราวของสังคมใน ปัจจุบัน หรือสถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของตนเองที่ คล้ายคลึงกับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ โดยการให้ ตัวอย่างเรื่องราวหรือ เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้	วิเคราะห์ถึงสาเหตุ และคาดเดาผลที่ จะตามมา จาก เรื่องราวของสังคม ในปัจจุบัน หรือ สถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของ ตนเองที่คล้ายคลึง กับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้

2.3 สร้างแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ แบ่งเป็น 2 ส่วน โดยลักษณะแรกของแบบวัดเป็นการกำหนดให้ผู้เรียนใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือหลักฐานอื่นที่กำหนดให้และตอบคำถามที่ถูกสร้างขึ้นซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ อีกส่วนหนึ่งคือข้อสอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก ทุกคำตอบมีคะแนน และข้อสอบอัตนัยใช้คำถามปลายเปิด

2.4 นำแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ทั้งหมดและเกณฑ์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะพร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ ก่อนที่จะส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแบบวัดและหลักฐานที่ใช้ในแบบวัด ความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความชัดเจนของภาษา โดยพิจารณาตรวจสอบโดยหาการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) ซึ่งมีผลจากการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลแล้วมีผลการตรวจ ดังนี้

(1) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ก่อนเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบวัดปรนัย 3 ตัวเลือก ทุกคำตอบมีคะแนน จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

(2) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ระหว่างเรียน จำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบวัดปรนัย 3 ตัวเลือก ทุกคำตอบมีคะแนน จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

(3) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ระหว่างเรียน จำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบวัดอัตนัย จำนวน 5 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

(4) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ระหว่างเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบวัดอัตนัย จำนวน 1 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ระดับ 1.00

(5) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์หลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก ทุกคำตอบมีคะแนน จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.5 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามจากแบบวัด โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้

2.6 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบตามเกณฑ์ โดย 1) ตอนปรนัย คัดเลือกจากฉบับละ 20 ข้อ เป็นฉบับละ 15 ข้อ 2) ตอนอัตนัย ฉบับที่มี 10 ข้อ เป็นฉบับละ 5 ข้อ และฉบับที่มี 2 ข้อ เป็นฉบับละ 1 ข้อ

3. แบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนหลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนหลังการทดลอง

3.1 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการถอดบทเรียน (Focus Group)

3.2 ศึกษาวิธีการในการดำเนินการถอดบทเรียน การเป็นผู้ดำเนินการถอดบทเรียน การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการถอดบทเรียน เทคนิคในการถอดบทเรียนและหลักการในการจัดบันทึก

3.3 สร้างแบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนหลังการทดลอง ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีแผนการในการมอบหมายหน้าที่ในระหว่างสนทนากลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการถอดบทเรียนทุกขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ผู้ดำเนินการถอดบทเรียน คือ ครูผู้สอน (ผู้วิจัย)

3.3.2 ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียน คือ นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.3.3 ผู้บันทึกการถอดบทเรียน คือ ตัวแทนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

จำนวน 2 คน

3.4 นำแบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนหลังการทดลอง ที่พัฒนาแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความเหมาะสมของประเด็นที่ใช้ในการถอดบทเรียน

3.5 ปรับปรุงและแก้ไขประเด็นในการถอดบทเรียน ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

3.6 นำแบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนหลังการทดลอง ที่ผ่านการตรวจสอบตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทไปใช้จัดการถอดบทเรียนหลังจากสิ้นสุดการทดลอง

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

(1) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ (2) การตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SMIC-C ด้วย การทดลองนำร่องหลักสูตรกับกลุ่มเป้าหมาย และ (3) การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ มีรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรและการสอน การสอนสังคมศึกษา จิตวิทยาการศึกษา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา ที่มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้านหลักสูตรและการสอน การสอนสังคมศึกษา การวัดจิตสำนึกหรือความตระหนัก มีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน โดยมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง (ดูรายละเอียดภาคผนวก ก) ดังนี้

(1) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรวิชาการสอนสังคมศึกษา สังคมศึกษา หรือที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้านการสอนสังคมศึกษา สังคมศึกษา และมีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน

(2) อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หรืออาจารย์ผู้สอนสาขาจิตวิทยาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่มีบทความวิชาการ งานวิจัย หรือตำราทางด้าน การวัดจิตสำนึกหรือความตระหนัก แบบวัดจิตสำนึกหรือความตระหนัก และมีตำแหน่งทางวิชาการหรือมีประสบการณ์สอนมากกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน

(3) คุณครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีวิทยฐานะระดับชำนาญการขึ้นไป หรือมีประสบการณ์สอนวิชาประวัติศาสตร์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน

2. กลุ่มเป้าหมายในการทดลองนำร่องและตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองนำร่องกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ 7 ฉบับ ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

(1) เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไทย ในภาคเรียนที่ 2/2563

(2) เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย เพราะเป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพและศักยภาพตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานสากล

(3) เลือกนักเรียน 1 ระดับชั้น คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีจำนวน 26 ห้องเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 35 คน ใช้วิธีการเลือกโดยการโยนเหรียญ และเป็นกลุ่มเป้าหมายที่คละความสามารถ

เครื่องมือในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 ฉบับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองนำร่องกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ คือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 ฉบับ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ คือ แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จำนวน 7 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูล เพื่อขอให้ตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 ทำหนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้เชี่ยวชาญ และนำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ พบว่าผู้เชี่ยวชาญเสนอให้มีการปรับปรุงรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้ตามรายการประเมินในแบบประเมิน รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่	รายการประเมิน	ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ	การแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
1	จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้	ปรับจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษา	ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
2	บทบาทครู และบทบาทนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้	ควรเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เช่น การสืบค้นหลักฐานจากสื่อ มัลติมีเดียอื่น ๆ ประกอบ	ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
3	กิจกรรมที่ 1 “ยอยศยั้งฟ้า อยุธยาราชธานี”	ปรับเนื้อหาตัวอย่างให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจมากขึ้น เนื่องจากลักษณะภาษาใน หลักฐานอาจจะยากสำหรับการ ทำความเข้าใจของนักเรียน	ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ	การแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4	กิจกรรมที่ 2 “หลวงอุดม กรมพระคลัง”	ครูควรมีการอธิบายข้อมูล พื้นฐานของหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ประกอบก่อนการ ดำเนินกิจกรรม	ปรับปรุงตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ
5	กิจกรรมที่ 3 “จดหมาย รายวัน”	เป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจ ภาษาที่เข้าใจต่อการทำความเข้าใจ	-
6	กิจกรรมที่ 4 “สละราชย์ ชาติกษัตริย์”	ควรมีการสร้างความเข้าใจของ นักเรียนในเรื่องรูปแบบการ ปกครองในขณะนั้นก่อนการ ดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างความ เข้าใจในประเด็นที่ละเอียดอ่อน ในปัจจุบัน	ปรับปรุงตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ
7	กิจกรรมที่ 5 “กรมดำรงกับ ความทรงจำ”	เป็นเรื่องราวที่ไม่ค่อยพบเห็นได้ โดยทั่วไป มีความสนใจดี	-
8	กิจกรรมเหมาะสมกับวัย ของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย	มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของ นักเรียน	-
9	ภาพรวมของกิจกรรม	-เลือกใช้หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ที่ง่ายต่อความ เข้าใจของนักเรียน -ความเหมาะสมของเวลาในการ ทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอน	-พิจารณาการเลือกใช้ หลักฐานอีกครั้งกับที่ปรึกษา ปริญญาพันธ์ -ปรับปรุงตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ

1.3 หลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะและผลการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่อที่ปรึกษาปริญญา นิพนธ์ และปรับแก้ตามคำแนะนำ

2. การทดลองนำร่องกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือกับผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอเก็บข้อมูลในการวิจัยฉบับนำร่อง โดยผู้อำนวยการโรงเรียน มอบหมายให้ติดต่อประสานงานกับคุณครูปริญญา เทศอุดม คุณครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.2 ติดต่อประสานงานกับคุณครูผู้ประสานงาน เพื่อทำความเข้าใจและชี้แจงการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา ของโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย โดยครูผู้ประสานงานเสนอให้ผู้วิจัยทดลองนำร่องกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เวลาเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/8 ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตรงกับเกณฑ์ของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

2.3 ผู้วิจัยรายงานผลการประสานงานกับโรงเรียนเพื่อการทดลองนำร่องกับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญา นิพนธ์ พร้อมกันนั้นก็ได้ติดต่อกับบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อทำหนังสือขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

2.4 ผู้วิจัยคัดเลือกกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จำนวน 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C เรื่อง จดหมายเหตुरายวัน เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ไปใช้ทดลองนำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย โดยทำการทดลองในวันที่ 8 มีนาคม 2564

2.5 ผู้วิจัยทดลองนำร่องร่วมกันกับครูผู้ประสานงาน เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา การจัดการชั้นเรียน ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ความยากง่ายและความเหมาะสมของเนื้อหา หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่ใช้เป็นหลัก และหลักฐานชั้นรองที่ใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรม โดยให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายหลังจากดำเนินกิจกรรมทันที ซึ่งผลการสะท้อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปได้เป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 9 ผลการสะท้อนความคิดเห็นหลังการทดลองนำร่องกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

ที่	รายการประเมิน	ผลสะท้อนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้
1	เนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ “จดหมายเหตุร้ายวันเจ้าฟ้ามหาวชิรมนทศ”	- เนื้อหาที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ เป็นประเด็นที่นักเรียนไม่ค่อยพบเห็นได้ในชีวิตจริง - เนื้อหาบ่งบอกเรื่องราว เหตุการณ์สำคัญ วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ได้ดี
2	ภาษาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	- การใช้ภาษาในการดำเนินกิจกรรม ในขั้นตอนแรกนักเรียนยังมีความสับสนในขั้นตอนของกิจกรรมอยู่ แต่หลังจากนั้นนักเรียนมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น
3	ขั้นสรุป (summarizing)	- การสรุปหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่กำหนดให้ นักเรียนสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่กำหนดให้มีภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ แต่หากมีการเปลี่ยนหลักฐานขั้นใหม่อาจจะต้องเพิ่มเวลาให้เหมาะสมหากมีภาษาที่ยากต่อการทำความเข้าใจ
4	ขั้นวิเคราะห์บริบท (contextualizing)	- การวิเคราะห์บริบทต้องใช้เวลาพอสมควรในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากในช่วงแรกนักเรียนยังไม่สามารถที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นจนเข้าใจบริบทในขณะนั้นได้ ครูต้องอธิบายเพิ่มเติมจึงทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงได้
5	ขั้นอนุมาน (inferring)	- การอนุมานเหตุการณ์ต่อเนื่อง เนื่องจากในขั้นวิเคราะห์บริบท นักเรียนสามารถเข้าใจบริบทแวดล้อมของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์แล้ว ดังนั้นในขั้นตอนนี้ นักเรียนจึงสามารถอนุมานได้เร็วยิ่งขึ้น และพยายามคิดต่อไปถึงเหตุการณ์ที่อาจจะเกี่ยวเนื่องกับเรื่องนี้ได้
6	ขั้นตรวจสอบ (monitoring)	- การตรวจสอบโดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นประกอบ นักเรียนสามารถใช้สื่อ เทคโนโลยี โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามได้เร็ว ซึ่งแต่ละคนใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ประกอบแตกต่างกัน จึงทำให้ได้มุมมองที่หลากหลาย

ตาราง 9 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ผลสะท้อนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้
7	ชั้นยืนยัน (corroborating)	- ขั้นตอนการยืนยัน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนพยายามใช้เหตุผลของตนเองในการยืนยันสิ่งที่ตนเองได้สรุป และตรวจสอบแล้ว หากแต่ยังขาดมุมมองบางอย่างไป นักเรียนหลายคนจึงได้ใช้หลักฐานและการสังเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์จากมุมมองของเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของตนเองอีกครั้ง
8	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	- การทดลองใช้ระยะเวลา 1 คาบเรียน ซึ่งมีเวลาประมาณ 55 นาที ในช่วงแรกการดำเนินกิจกรรมยังดำเนินไปได้อย่างช้า ๆ แต่เมื่อนักเรียนสามารถจับทิศทางของการดำเนินกิจกรรมได้แล้ว ทำให้การดำเนินกิจกรรมในช่วงท้ายสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว แต่ด้วยระยะเวลาที่น้อยเกินไป จึงทำให้นักเรียนบางคนยังไม่สามารถสรุปข้อเท็จจริงของตนเองได้ทันเวลา ผู้วิจัยและนักเรียนกลุ่มทดลองเห็นควรให้ใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้นเป็น 2 คาบเรียนจะมีความเหมาะสมมากที่สุด ผู้วิจัยจึงนำปัญหามาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับการร่างกิจกรรมใหม่ โดยให้ขั้นที่ 1-2 (สรุป และวิเคราะห์บริบท) ใช้เวลา 1 คาบเรียน และขั้นที่ 3-5 (อนุมาน ตรวจสอบ และยืนยัน) ใช้เวลา 1 คาบเรียนถัดมา
9	ภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	- เป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ และสามารถเปิดมุมมองของการเรียนประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น จากการเรียนการสอนประวัติศาสตร์แบบเดิมซึ่งเน้นการบรรยาย และการจดจำเนื้อหาที่ค่อนข้างมาก ทำให้ดูเป็นวิชาที่ไม่น่าสนใจ - การดำเนินกิจกรรมด้วยการใช้กลยุทธ์ SCIM-C ทำให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างเป็นระบบ มีการจัดลำดับความคิด การไล่เรียงเหตุการณ์ ผลกระทบของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ทั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน นักเรียนมีทัศนคติในการมองเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างแยบยลมากขึ้น มีการใช้เหตุผลในการหักล้างแนวความคิดแบบเดิมด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์

2.6 ผู้วิจัยนำผลการสะท้อนความคิดเห็นภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายในการทดลองนำร่องมาใช้เป็นข้อพิจารณาในการปรับกิจกรรมร่วมกับคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและครูผู้ประสานงาน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C มีความสมบูรณ์และเหมาะสมสำหรับการทดลองจริงกับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยต่อไป

3. การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยประสานงานกับครูผู้ประสานงานของโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย คือ คุณครูปริญญา เทศอุดม เพื่อติดต่อขอแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ทั้ง 7 ฉบับไปทดลองนำร่องกับกลุ่มเป้าหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเดียวกันกับกลุ่มเป้าหมายของการทดลองนำร่องกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับร่าง

3.2 ผู้วิจัยทดลองนำร่องแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ 7 ฉบับไปทดลองนำร่อง (try out) กับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 ครั้ง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 แผนการทดสอบ (try out) แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

ครั้งที่	วันที่	แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	จำนวน	เวลาในการทำการวัด (นาที)
1	9 กุมภาพันธ์ 2564	แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 1 (ตอนปรนัย)	20 ข้อ	50 นาที
		แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 2 (ตอนปรนัย)	20 ข้อ	
		แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 4 (ตอนอัตนัย)	10 ข้อ	
2	16 กุมภาพันธ์ 2564	แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 3 (ตอนปรนัย)	20 ข้อ	50 นาที
		แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 5 (ตอนอัตนัย)	10 ข้อ	
3	23 กุมภาพันธ์ 2564	แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 6 (ตอนอัตนัย)	2 ข้อ	50 นาที
		แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 7 (ตอนปรนัย)	20 ข้อ	

การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยตรวจสอบจากค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- วิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองนำร่อง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายหลังจากดำเนินกิจกรรมทันที
- วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยตรวจสอบจากค่าสถิติ คือ การหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) การหาค่าความเชื่อมั่นภายในของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) และการหาค่าความยากง่าย (difficulty)

ขั้นที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยทดลองนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาและปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้ได้กิจกรรมที่สมบูรณ์

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการทดลองกิจกรรม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 จำนวน 32 คน โรงเรียนราชวินิต มัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การมัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 ฉบับ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะหลังการทดลองนำร่องกิจกรรมแล้ว
2. แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ จำนวน 7 ฉบับ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและปรับปรุงแก้ไขหลังจากทดลองใช้แล้ว
3. แบบบันทึกข้อมูลจากการถอดบทเรียนหลังการทดลอง จำนวน 1 ฉบับ ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการดำเนินการดังนี้

1.การออกแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยก่อนการทดลอง (Pre-Experimental research) ได้ดำเนินการทดลองโดยใช้ แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลาประยุกต์ (Applies One Group, Pretest-Posttest Time Series Design) (วรฤทธิแกมเกต, 2551) ดังนี้

E	O ₁	X ₁	O ₂	X ₂	O ₃	X ₃	O ₄	X ₄	O ₅	X ₅	O ₆	O ₇
---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

ภาพประกอบ 3 แบบแผนการทดลอง

โดยกำหนดให้

E แทน กลุ่มตัวอย่าง

O₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

X₁₋₅ แทน การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิง
วิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C

O₂₋₆ แทน การทดสอบระหว่างการทดลอง

O₇ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

2. การนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ไปใช้

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย และเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในรายวิชา ส31201 ใช้เวลารวม
8 ครั้ง รวม 15 คาบ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมก่อนการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1.1 ผู้วิจัยสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก
ทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 ผู้วิจัยเตรียมสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ และเอกสารที่
เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมตามกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1.3 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตดำเนินการทดลองและเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่ม
ตัวอย่าง

1.4 ประสานงานกับอาจารย์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
เพื่อกำหนดตารางสอน และขอบเขตเนื้อหาในการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้

2. ก่อนการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้เรียน
กลุ่มเป้าหมายปฐมนิเทศ แจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีวัดและ

ประเมินผลการเรียนรู้ และทำการทดสอบโดยใช้แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เป็นการทดสอบก่อนการทดลอง

3. ดำเนินการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยดำเนินการตามกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองจำนวน 6 คาบ หลังการจบกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้งผู้วิจัยทำการทดสอบโดยใช้แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เป็นการทดสอบระหว่างการทดลอง

4. หลังการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายทำแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เป็นการทดสอบหลังการทดลอง

5. หลังจากการทดสอบหลังการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการถอดบทเรียนแล้วบันทึกในแบบบันทึกกิจกรรมการถอดบทเรียนหลังการทดลองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

6. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกกิจกรรมการถอดบทเรียน หลังการทดลองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดสอบทางสถิติ แล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures MANOVA) โดยการวิเคราะห์จากคะแนนของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เพื่อหาประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ใช้การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Objective Congruency: IOC) และในการเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำ (One-Way Repeated Measures MANOVA)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการถอดบทเรียนมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นผลการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 7 ท่าน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา 2 ท่าน ได้องค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ดังนี้

ผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในโรงเรียน เกี่ยวกับประเด็นการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในต่างประเทศที่เป็นที่นิยมในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงค้นหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ลักษณะ รวมถึงองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่มีความเหมาะสมเพื่อการปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา และความท้าทายในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน รวมทั้งแนวทางการนำจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

“การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน เป็นวิธีการแบบโบราณ คือการใช้การท่องจำเป็นหลักมาอย่างยาวนาน วิธีการนี้ทำให้นักเรียนสามารถจดจำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้พอสมควร แต่สิ่งที่นักเรียนขาดกลับเป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องนำเอาความรู้ทางประวัติศาสตร์มาเชื่อมโยงกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็ปรากฏให้เห็นได้เด่นชัดในปัจจุบัน”

(ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สาขาประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 10 มกราคม 2564

“การจะเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนนั้น ต้องทำความเข้าใจก่อนว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำนึกของนักเรียนนั้นสำคัญคือ ทักษะคิดของผู้เรียนก่อนการเรียน สิ่งนี้ย่อมเป็นที่ชี้แนะนักเรียนไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติหรืออุดมการณ์ของเขา และถือว่าเป็นสิ่งที่ปลูกฝังยาก แต่ไม่ใช่ว่าจะทำไม่ได้ ผู้สอนยังขาดในเรื่องนี้อยู่ และต้องสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนสามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับเรื่องราวในชีวิตประจำวันให้ได้เพื่อจะสร้างจิตสำนึกในความเป็นชาติในเป็นแกนหลักในการตัดสินใจเรื่องราวในชีวิตของเขา”

(หัวหน้ากองประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ: สัมภาษณ์) 17 มกราคม 2564

“การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนเน้นไปที่หนังสือเรียนเป็นหลัก ซึ่งบางครั้งตัวอย่างในหนังสือเรียนกับสภาพหรือบริบทจริงในสังคมของเขามันต่างออกไป แต่การสอนก็ยังคงสอนในรูปแบบเดิม ๆ ตัวอย่างที่แปลกใหม่ เรื่องราว หรือสื่อการสอนแบบใหม่ไม่ค่อยเจอ ...อย่างตอนที่ครูไปสอนที่โรงเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสในครูสอนเต็มที่ เราก็เอาตัวอย่างจากหนังสือ ละครที่เป็นกระแสตอนนั้นบ้าง เรื่องจอแจนี้ใช้ได้ผลเลยที่เดียวเด็กชอบ อย่างในสมัยครูเรียนก็สายโลหิต ดูแล้วรู้สึกสนุกและทำให้เราเองก็สอนสนุกสำหรับเด็กไปด้วย สื่อต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ที่ช่วยในการสอนประวัติศาสตร์ของเราได้

สำคัญที่เราต้องเชื่อมโยงกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้ได้ พยายามบอกเขาให้ได้ว่าทำไมถึงเป็นแบบนี้ แบบนั้น ข้อควรระวังคือ ความน่าเชื่อถือหลักของหลักฐาน อันนี้ต้องระวัง”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 14 มกราคม 2564

“สภาพการเรียนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการให้ เนื้อหาในหลักสูตรแบบเรียนที่เป็นข้อมูลมากกว่า การนำหลักฐานที่หลากหลายมาจัดกระบวนการเรียนรู้ ทางประวัติศาสตร์ สำหรับปัญหาการเรียนการสอนขาดเทคนิควิธีในการใช้หลักฐานเพื่อมาทบทวนและย้อนแย้งกับ หลักฐานและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตมากกว่าการนำเสนอประเด็นทางประวัติศาสตร์เพื่อเชื่อมโยง อดีตกับปัจจุบันและเสนอทิศทางที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ในอนาคต”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา: สัมภาษณ์) 6 มกราคม 2564

คำอธิบายถึงสถานการณ์ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญ ชี้ชัดไปถึง รากเหง้าของปัญหาที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนานในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของครูอาจารย์ของไทยที่ยังไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในการคิดเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนลักษณะของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของไทยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่จะต้องพัฒนาในขั้นต้นก็คือ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวิพากษ์ ตามคำกล่าวของผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ดังนี้

“การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สำคัญที่ว่าจะต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง ไล่เรียงไปตามลำดับชั้น จนสามารถร้อยเรียงออกมาเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์ อนึ่ง ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญในวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ การตีความหรือการวิพากษ์ทางประวัติศาสตร์ เพราะนั่นถือเป็นปัจจัยในการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างสำคัญ”

(ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สาขาประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 10 มกราคม 2564

“เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เราจะศึกษานั้นสำคัญที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในการจัดการกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง ผู้ศึกษาจะต้องใช้การวิพากษ์และตีความจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และพยายามอย่างยิ่งที่จะสกัดเอาความรู้สึกส่วนตัวของตนออกมาให้มากที่สุด เพราะนั่นจะหมายถึงความผิดพลาดได้”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 14 มกราคม 2564

“การเสริมสร้างจิตสำนึกนั้น วิธีการในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นยาก การจะช่วยเสริมเพิ่มเติมให้เกิดจึงนับว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายให้กับผู้สอน สิ่งหนึ่งที่พอจะเป็นแนวทางได้ คือ วิธีการที่จะทำให้เขาได้รู้จักพิจารณาในข้อมูล ซึ่งก็คือการวิพากษ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ...”

(นายกสมาคมครูสังคมนตรีศึกษาแห่งประเทศไทย: สัมภาษณ์) 19 มกราคม 2564

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์มีจุดเน้นที่ให้ผู้เรียนใช้ความรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อตีความและวิพากษ์เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้เกิดความกระจ่าง และสามารถเรียงลำดับถึงความสำคัญของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จนนำไปสู่ข้อสรุป ผู้วิจัยศึกษาวิธีการวัดจิตสำนึกในทางจิตวิทยาโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษาเพิ่มเติม จากคำแนะนำของนายกสมาคมครูสังคมนตรีศึกษาแห่งประเทศไทย ที่ว่า

“...ในส่วนของประเด็นในเรื่องของจิตสำนึกนั้น เราควรที่จะต้องสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม อย่างอาจารย์ที่สอนจิตวิทยา แนะนำเพื่อกระจ่างตัวแปรของเราได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ไปดูลักษณะของจิตสำนึก การวัดและเครื่องมือเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตัวเครื่องมือที่จะใช้วัด เพราะการวัดจิตสำนึกนั้นมันเป็นศาสตร์เฉพาะของพวกจิตวิทยาเขา...”

(นายกสมาคมครูสังคมนตรีศึกษาแห่งประเทศไทย: สัมภาษณ์) 19 มกราคม 2564

เพื่อศึกษาแนวทางในการวัดจิตสำนึก (Consciousness) ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำประเด็นดังกล่าวไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพิ่มเติมผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเห็นชอบ ผู้วิจัยจึงดำเนินการออก

หนังสือเชิญและสัมภาษณ์ในประเด็นของความหมาย ลักษณะ และองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ วิธีการวัด ประเมินผล และเครื่องมือที่จะใช้วัดจิตสำนึก ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

“ในทางจิตวิทยานั้น การวัดจิตสำนึกเป็นลักษณะของการวัดการรับรู้ของบุคคล และมีผู้ที่เสนอลักษณะการวัดของจิตสำนึกไว้หลากหลายรูปแบบ แต่เมื่อได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในเชิงวิพากษ์ไปแล้วนั้น ควรที่จะประยุกต์ใช้ธรรมชาติของการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ จะทำให้เห็นถึงระดับในการพัฒนาของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสามารถสร้างเกณฑ์ในการวัดและประเมินได้อย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา 1:สัมภาษณ์) 25 มกราคม 2564

“การวัด และประเมินผลจิตสำนึกนั้น เราจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อดูลักษณะของจิตสำนึกของเด็ก เช่น อาจจะมีการใช้แบบวัดปรนัย เป็นตัวเลือก เป็นสถานการณ์ หรือ ออกแบบเป็นอัตนัย เพราะบางทีเครื่องมือชนิดเดียวกันนั้น อาจจะทำให้การวัดจิตสำนึกไม่สามารถวัดได้จริงได้ เพียงแต่ต้องทำให้เครื่องมือของเราไม่แตกต่างกันจนเกินไป ต้องในระดับเดียวกัน”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา: สัมภาษณ์) 27 มกราคม 2564

แนวทางในการวัดและประเมินจิตสำนึกในทางจิตวิทยาเป็นฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เนื่องจากแนวคิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เป็นการให้หลักการกว้าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อวิพากษ์ให้เกิดมุมมองทางประวัติศาสตร์และการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดลออ ผู้วิจัยจึงได้ประสานหลักการสำคัญของแนวคิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับแนวทางการวัดจิตพิสัยของฮอปกินส์และแอนทีส (Hopkins and antes, 1990 : 538) วิธีการนี้เป็น

วิธีการที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษาเสนอแนะให้ปฏิบัติ เพื่อแสดงให้เห็นระดับการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ที่เป็นรูปธรรม ดังที่ผู้เชี่ยวชาญได้อธิบายไว้ดังนี้

(1) **จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้** หลักฐานทางประวัติศาสตร์นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การจะรับรู้ซึ่งความงดงามของประวัติศาสตร์ในขั้นต้นต้องมุ่งไปที่การกระจ่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มาวิเคราะห์และร้อยเรียงผ่านองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่เดิม กอปรกับความใหม่ที่หลักฐานทางประวัติศาสตร์บ่งบอก จนสามารถอธิบายข้อมูลพื้นฐานของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองสนใจได้ ดังทัศนะของผู้เชี่ยวชาญในด้านการรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ดังต่อไปนี้

“...เด็กในปัจจุบันนั้นจะว่า ไม่สามารถรับรู้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เลย ก็ไม่ใช่ หากแต่ยังเป็นผู้เรียนที่ใช้ความเป็นประวัติศาสตร์ได้น้อยดีกว่า ผลพวงทั้งหมดทั้งสิ้นของเรื่องราวดังกล่าว เป็นผลมาจากการที่ครูไม่ได้สอนให้ได้รู้จักวิธีการทางประวัติศาสตร์ ได้มากเพียงพอ สิ่งสำคัญในที่นี่คือ การวิเคราะห์ และคัดเลือกหลักฐานที่จะนำมาใช้กับการอ้างอิง หรือบางทีการแปลความหมายของเด็กก็ยังขาดไป เนื่องจากบริบทมันไม่ครบ การแปลความจึงผิดเพี้ยน...”

(ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สาขาประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 10 มกราคม 2564

“...การรับรู้ที่สำคัญนะเพราะเป็นด้านแรกของเด็ก จะนำเข้าสู่ข้อมูลที่คุณจะป้อนไปสู่ตัวเขา การสอนประวัติศาสตร์จำเป็นต้องให้ความรู้ที่รอบด้าน และหลากหลาย ให้เขาได้พินิจพิเคราะห์กับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้รอบด้าน การรับรู้ในทางประวัติศาสตร์ต้องสามารถการจับประเด็นต่าง ๆ ให้ครบถ้วนมากที่สุด ผลที่ได้ เขาจะต่อยอดไปสู่ระดับต่อ ๆ ไปได้”

(นายกสมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย: สัมภาษณ์) 19 มกราคม 2564

“ด้านแรกที่สำคัญของเด็กก็หนีแหละ การรับรู้เราจะได้ได้จากสภาพสังคมโดยทั่วไปเลย เด็กในปัจจุบันเขารับรู้แล้วก็สะท้อนออกมาเลย ไม่ได้คิดไตร่ตรองให้ดี ไม่ได้ดูที่ความน่าเชื่อถือว่าเป็นเรื่องราวนี้มาอย่างไร เห็นปุ๊บก็สรุปทันที ไม่พิจารณาถึงต้นตอที่มา ให้ดี ในทางประวัติศาสตร์เราจำเป็นที่จะต้องดูความน่าเชื่อถือของหลักฐานเสียก่อนว่าหลักฐานชิ้นนี้มีประวัติและที่มาอย่างไร ความน่าเชื่อถือเป็นแบบไหนก่อนที่จะลงมือศึกษาให้ลึกลงไปอีก แต่สิ่งแรกคือ หลักฐาน...”

(หัวหน้ากองประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ: สัมภาษณ์) 17 มกราคม 2564

สรุปได้ว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ตามทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญควรเริ่มจากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เข้ามาอธิบายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์นั้น ๆ วิธีการที่ผู้เรียนจะสามารถรับรู้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้ คือจะต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เข้ามาพิจารณาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผู้เรียนจะทำการศึกษาเสียก่อน การศึกษาทางประวัติศาสตร์จึงจะให้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

(2) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง การอธิบายบริบทแวดล้อมในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากการศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยหลักฐานและใช้วิจารณ์ญาณของตนเองในการตัดสินเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ด้วยองค์ความรู้และเหตุผลที่ได้จากหลักฐานอื่น ๆ ประกอบ ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองสนใจ ดังความเห็นที่น่าสนใจของผู้เชี่ยวชาญที่สะท้อนคิดในประเด็นการตอบสนอง ที่ผู้วิจัยได้ยกข้อความส่วนหนึ่งของการสัมภาษณ์มาได้ดังนี้

“...การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนในปัจจุบัน ถ้าให้เขาเล่าเรื่องที่เราสอนไปนะ เขาเล่าได้เลย แต่ถ้าเราให้เขา ยกตัวอย่างเรื่องราวที่ผ่านมาแล้วเทียบเคียงกับเรื่องที่เขาเรียน เขายังไม่สามารถทำได้ แต่หากเราใช้วิธีการเชื่อมโยงไปยังเหตุการณ์ที่เขาคุ้นเคยเข้ามาช่วยด้วย เช่น ละคร หรือหนัง อันนี้ก็ทำให้เขาสามารถ

ใช้เรื่องราวที่เขาดูหรือสัมผัสมาใช้ในการเรียนของเขาได้ หากแต่ต้องมีการให้ความรู้เพิ่มเติมไปด้วยตามบริบททางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 14 มกราคม 2564

“...จะต้องทำอย่างไรให้เด็กเกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้สอน กระบวนการตอบสนองของผู้เรียนช่วยให้ครูสามารถรับรู้ได้ถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างในการสอนประวัติศาสตร์ การตอบสนองของเด็กอาจจะเกิดขึ้นจากการตอบคำถาม การทำวิจัยในทางประวัติศาสตร์อย่างที่เรา (ผู้วิจัย) เรียนมา ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องพยายามทำให้เกิดกับเด็กมากที่สุด”

(ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สาขาประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์) 10 มกราคม 2564

สรุปได้ว่าพฤติกรรมของนักเรียนที่ผู้เชี่ยวชาญกำลังฉายภาพให้เห็นว่า นักเรียนต้องแสดงถึงกระบวนการในการตอบสนองของตนเองหลังจากที่ได้จัดการเรียนรู้แล้ว ซึ่งกระบวนการตอบสนองในประเด็นดังกล่าว คือ การตอบสนองของนักเรียนซึ่งสามารถหยิบยกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มายกตัวอย่าง หรืออธิบายความสำคัญของประวัติศาสตร์ บริบทและสภาพแวดล้อม ในขณะที่เกิดเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องมาจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผลจากการจัดการเรียนรู้ จะเป็นสิ่งสะท้อนความเข้าใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

(3) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านการสังเคราะห์และตัดสินคุณค่า จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จนสามารถชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ นับเป็นส่วนช่วยสำคัญที่ผู้เรียนจะสามารถเห็นคุณค่าในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสามารถต่อยอดและเชื่อมโยงกับเรื่องราวในสมัยอื่น ๆ ร้อยเรียงกันจนเป็นเส้นทางของประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึง “ตัวตน” ของตนเองผ่านการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ตนสนใจ ดังความเห็นที่นำเสนอของผู้เชี่ยวชาญต่อไปนี้

“คุณค่าของการศึกษาเรื่องราวในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวอย่างในวิชาประวัติศาสตร์ ถือเป็นส่วนสำคัญที่เด็กควรจะได้รับ เช่น การสร้างสร้างบ้านแปงเมืองของชาวกู้อู่ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาในการ

สรรคส์สร้างบ้านเมืองจนกลายเป็นแหล่งบ่มเพาะความเจริญของประเทศที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชีย... เพราะนั่นจะแสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถที่จะตัดสินใจเรื่องราว และเห็นถึงประโยชน์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในเรื่องนั้นจริง ๆ”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ :สัมภาษณ์) 27 มกราคม 2564

“ผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ (Historical Comprehension) ความเข้าใจใน ประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับการอ่านของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจินตนาการว่าตัวเองอยู่ในบทบาทของชายและหญิงหรือบทบาทอื่นที่ได้ศึกษาเพื่อหาข้อสรุปบางประการเกี่ยวกับจุดประสงค์หรือ มุมมองที่ผู้เรียนสร้างขึ้น”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา: สัมภาษณ์) 6 มกราคม 2564

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนของการสร้างคุณค่าจากการเรียนประวัติศาสตร์ผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ช่วยให้นักเรียนรับรู้ถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การรู้ถึงประโยชน์เป็นการสร้างคุณค่าของประวัติศาสตร์ นักเรียนสามารถรับรู้ถึงประโยชน์ได้จากการสังเคราะห์และตัดสินใจคุณค่าของประวัติศาสตร์จนสามารถยกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ร่วมสมัยหรือที่เกี่ยวข้อง จากยุคสมัยอื่นๆ ที่คล้ายคลึงหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน ได้ โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมทางประวัติศาสตร์

(4) **จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า** การจัดการกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องและยาวนาน คุณค่าในฐานะที่เป็นประวัติศาสตร์ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ หรือรับรู้ถึงสภาพบริบทของสังคมในยุคนั้น ๆ ผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ข้อความที่เพิ่มเติมเสริมแต่งเข้ามาจนทำให้ประวัติศาสตร์เกิดการบิดเบือนไป หรือข้อเท็จจริงที่มีการพิสูจน์แล้วโดยผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นคุณค่าที่ผู้เรียนในฐานะนักศึกษาทางประวัติศาสตร์จำเป็นต้องเห็นถึงผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้นต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ดังที่ผู้เชี่ยวชาญ อธิบายเพิ่มเติมในประเด็นของการจัดระบบคุณค่า ไว้ว่า

“บริบทการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยกับการสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมนั้น ควรมีลักษณะบูรณาการการใช้การเล่าเรื่อง การวิเคราะห์จากตัวอย่างเหตุการณ์ การวิพากษ์ในทุกแบบเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้าง ออกแบบมวลประสบการณ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกใหม่ทางประวัติศาสตร์ด้วยตัวผู้เรียนเองได้...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา: สัมภาษณ์) 6 มกราคม 2564

“เด็กได้สะท้อนเรื่องราวอะไรออกมาจากสิ่งที่เราได้สอนไป สิ่งที่เขาสะท้อนออกมา มันแสดงให้เห็นถึงความคิดในการให้คุณค่าแก่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์แล้ว การตัดสินใจการแลกเปลี่ยนมุมมอง การตอบสนองต่อหลักฐานสำคัญ เพื่อสังเคราะห์เป็นข้อเท็จจริง ออกมาแล้วแต่เป็นส่วนช่วยให้เขาสามารถตัดสินใจได้ทั้งนั้น”

(หัวหน้ากองประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ: สัมภาษณ์) 17 มกราคม 2564

สรุปได้ว่าผลเกี่ยวเนื่องทางเหตุการณ์หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ภายหลังจากการที่นักเรียนตัดสินใจให้คุณค่าต่อข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในทางประวัติศาสตร์จนสามารถชี้ให้เห็นหรือแสดงให้เห็นที่ประจักษ์ชัดได้ว่าผลหรือผลกระทบจากการกระทำของผู้คนในอดีตส่งผลมาถึงตัวเอง หรือสังคมอย่างไร การจัดระบบคุณค่าทางประวัติศาสตร์จะทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สืบเนื่องกันไปทางเดินของประวัติศาสตร์ (The way of history) หรือวัฏจักรสุดแต่ นักเรียนจะสะท้อนความสำคัญในด้านใดของประวัติศาสตร์

(5) **จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ** การสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านการศึกษา พิจารณา ตัดสิน ให้คุณค่าจนนำเสนอเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ กระบวนการในการดำเนินการศึกษาประวัติศาสตร์ หรือที่เราเรียกกันว่า “วิธีการทางประวัติศาสตร์” เป็นตัวช่วยอย่างสำคัญที่ทำให้นักเรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองศึกษา หากแต่ประวัติศาสตร์จะไม่สามารถให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนได้เลย หากนักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงกระบวนการทางประวัติศาสตร์ ความรู้การจากศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองจนเกิดเป็นความเคยชิน ซึ่งเราเรียกอีกอย่าง

หนึ่งว่า “คุณลักษณะ” ดังบางส่วนของคำอธิบายของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ทัศนะต่อจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ ที่ว่า

“...ผลจากการใช้ความรู้ประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนตรงที่ เด็กสามารถนำเอาวิชาประวัติศาสตร์ที่เขาได้เรียนเนี่ย ไปใช้กับชีวิตของเขาได้ โดยเฉพาะการเทียบเคียงหรือการนำผลจากเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันในประวัติศาสตร์มาใช้ เพราะฉะนั้นเขาจะต้องพินิจพิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้วว่าการกระทำของของเขาจะส่งผลไปในอนาคตได้อย่างไร...”

(นายกสภามาคมครูสังคัมศึกษาแห่งประเทศไทย: สัมภาษณ์) 19 มกราคม 2564

“...ผู้เรียนจำเป็นต้องลงมือปฏิบัติในลักษณะ (Learning in Action) ที่เน้นการแสดงออกในลักษณะการนำเสนอมุมมองเชิงอนาคต การเปลี่ยนแปลงที่นำเสนอ เหตุผลที่เชื่อมโยงกับอดีต การนำเสนอโครงการที่แสดงให้เห็นผลกระทบจากการตัดสินใจในอดีต และ มุมมองเชิงอนาคตที่ผู้เรียนจะได้รับและกระบวนกรสร้างเครือข่ายจากการมีจิตสำนึกเชิงสาธารณะใน ลักษณะเชิงประจักษ์ (Evidence Based Assessment) ...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคัมศึกษา: สัมภาษณ์) 6 มกราคม 2564

ในขณะที่เดียวกันอาจารย์ทางจิตวิทยาการศึกษา ได้เสนอแนวทางของการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้จากการเรียนประวัติศาสตร์มาใช้กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ทัศนะที่สำคัญที่ผู้วิจัยได้หยิบยกมาจากข้อความบางส่วนของ การสัมภาษณ์ ได้ขยายใจความดังกล่าวไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

“ประเด็นของการเสริมสร้างคุณลักษณะให้แก่ผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เราจะสร้างคุณลักษณะต้องเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหากสามารถทำให้การเรียนรู้ในห้องเรียนกระโดดออกไปสู่นอกห้องเรียนได้ จะทำให้ผลการสอนของเราประสบ

ผลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสอนประวัติศาสตร์ที่ข้อมูลในปัจจุบันมี
อยู่รอบตัว สามารถเข้าถึงได้อย่างหลากหลาย แต่ประเด็นที่น่าคิด คือ
เด็กเขาจะสามารถเอาความรู้ที่เป็นกระบวนการทางประวัติศาสตร์ไป
จัดการกับข้อมูลที่เขาเห็นได้อย่างไร”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา: สัมภาษณ์) 27 มกราคม 2564

สรุปได้ว่า ผลจากการศึกษาทางประวัติศาสตร์ด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของ
นักเรียน จะสามารถช่วยให้นักเรียนใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการสืบหา วิเคราะห์
และสังเคราะห์ข้อเท็จจริง ตัดสิน และให้คุณค่าต่อข้อเท็จจริงนั้น ประเด็นที่สำคัญคือนักเรียนจะ
สามารถนำกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ได้เรียนมาไปปรับใช้ในการใช้ชีวิตภายนอกห้องเรียน
ได้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้นำผลการสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและสร้างเป็น
องค์ประกอบ สำหรับการสร้างแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์จำนวน 7 ฉบับ
จากนั้นผู้วิจัยนำแบบวัดไปทดลองนำร่องกับกลุ่มเป้าหมายในการนำร่องซึ่งเทียบเคียงกับ
กลุ่มเป้าหมายในการทดลอง เมื่อได้ผลการทดลองแล้ว ผู้วิจัยศึกษาความเหมาะสมของ
องค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เพื่อการยืนยันองค์ประกอบหลังจากการ
สัมภาษณ์อีกครั้ง ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด เมื่อพิจารณาค่าสถิติ
Bartlett's test of sphericity ซึ่งเป็นค่าสถิติทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์นั้นเป็นเมท
ริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) พบว่ามีค่าเท่ากับ 90.492 ($p < .001$) แสดงว่าเมทริกซ์
สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับ
ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin measures of sampling
adequacy: KMO) มีค่าเท่ากับ .760 ซึ่งเข้าใกล้ 1 ผลการทดสอบนี้แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่าง ๆ
ในข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันมากและมีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ และ
มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ตั้งแต่ -.017 ถึง .367

ตอนที่ 2 ผลพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิง วิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์
ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบไปด้วยจุดหมายของ

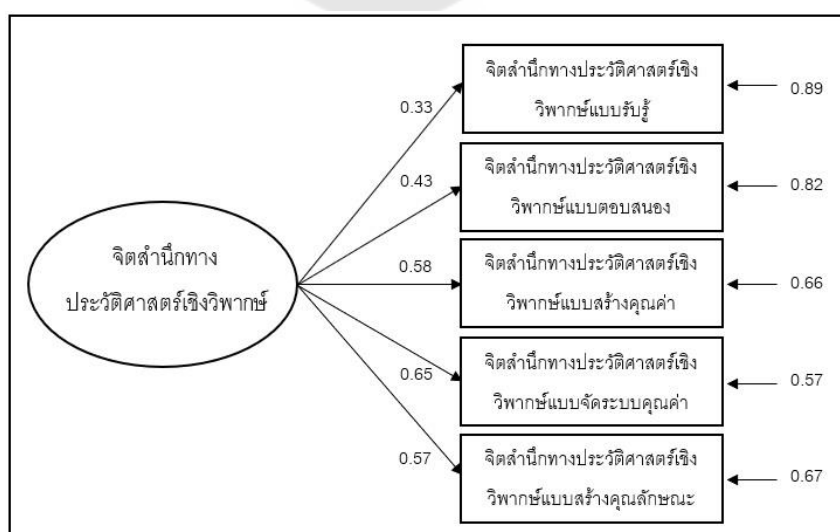
กิจกรรม บทบาทครูและบทบาทนักเรียนในกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล โดยนำข้อมูลองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) มาออกแบบกิจกรรม จากนั้นนำกิจกรรมไปหาคุณภาพของกิจกรรม โดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ขั้นตอนในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรม

การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของไทย ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน จากนั้นสังเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ 2) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง 3) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า 4) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า และ 5) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ เมื่อได้องค์ประกอบจากการสัมภาษณ์แล้ว นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) จากแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ที่ผ่านการตรวจสอบเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ใช้การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Objective Congruency: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว สามารถร่างเป็นโมเดลองค์ประกอบจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ได้ ดังภาพประกอบ

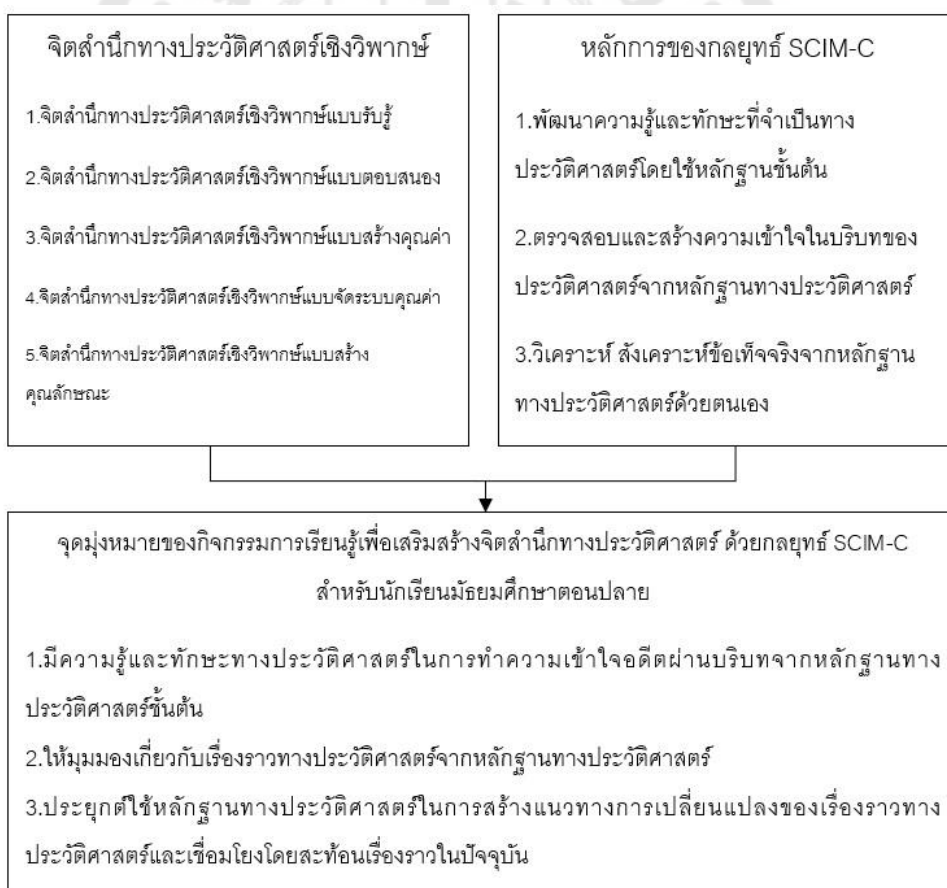

ภาพประกอบ 4 โมเดลจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์และหลักการของกลยุทธ์ SCIM-C ปรากฏดังภาพประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 5 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์
เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นที่ 3 การกำหนดบทบาทครูและบทบาทนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทครูและบทบาทนักเรียนในการ
จัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ในห้องเรียนมีความ
สมบูรณ์ ปรากฏรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 บทบาทครูและบทบาทนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทาง
ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลยุทธ์ SCIM-C	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	เวลาในการ จัดการ เรียนรู้
การเข้าสู่กิจกรรม (introduction)	ทบทวนความรู้เดิม เกี่ยวกับเวลา ยุคสมัย ทางประวัติศาสตร์ หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ โดยใช้ การอภิปรายร่วมกับการ ซักถาม	ครูบรรยายเพื่อ ทบทวนความรู้และ สร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้	นักเรียนร่วมอภิปราย และตอบคำถามของ ครู	10
การสรุป (summarizing)	แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยให้ ช่วยกันถอดความ แปล ความ และจับใจความ สำคัญโดยการอธิบาย สาระสำคัญจากเรียงราว ในหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่ กำหนดให้ เกี่ยวกับ แหล่งที่มา ชื่อเรื่อง ผู้แต่ง มุมมองของผู้เขียน	ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน จำนวนเท่าๆกันและ ให้ตัวอย่างข้อความ จากหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ขั้นต้น ให้นักเรียนได้ร่วมกัน สรุปเพื่อตอบคำถาม สำคัญ คือ	นักเรียนช่วยกันอ่าน เพื่อจับใจความ สำคัญจากหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ ขั้นต้น ที่ครูแจกให้ และร่วมกันตอบ คำถาม	20

ตาราง 11 (ต่อ)

กลยุทธ์ SCIM-C	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	เวลาในการจัดการเรียนรู้
		<ol style="list-style-type: none"> 1. แหล่งที่มาของเอกสารประวัติศาสตร์ มาจากไหน? 2. ข้อมูลเฉพาะหรือมุมมองของผู้เขียน เป็นอย่างไร? 3. ชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์ของการเขียนของแหล่งที่มาคืออะไร? 4. ใครคือผู้แต่งและหรือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น? 		
การวิเคราะห์บริบท (contextualizing)	<p>ร่วมกันวิเคราะห์บริบทต่าง ๆ จากข้อความของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในประเด็นสถานที่สร้างของหลักฐาน เหตุจูงใจในการสร้างหลักฐาน เหตุการณ์เกี่ยวเนื่องหรือบริบทรอบข้าง รวมทั้งวิเคราะห์ข้อความในบางตอนที่ไม่สามารถกระจำข้อเท็จจริงได้</p>	<p>ครูทบทวนคำตอบจากการสรุปร่วมกันของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และเชื่อมโยงเข้าสู่คำถามสำคัญ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หลักฐานถูกสร้างหรือถูกเขียนขึ้นที่ไหน และเมื่อไหร่? 2. เหตุใดจึงมีการเขียนหลักฐานชิ้นนี้ขึ้น 3. ในขณะที่ผู้เขียนกำลังเขียนหลักฐานชิ้นนั้นอยู่ เกิดเหตุการณ์หรือบริบทรอบข้างเป็นอย่างไร 4. ข้อมูลหรือข้อความใดในหลักฐานที่สามารถทำให้เราทราบถึงเวลาและสถานที่ที่เกิดหลักฐานชิ้นนี้ขึ้น? 	<p>นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์บริบทร่วมกันจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นหรือเหตุการณ์เชื่อมโยงที่ร่วมสมัยกัน และร่วมกันตอบคำถาม</p>	20

ตาราง 11 (ต่อ)

กลยุทธ์ SCIM-C	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	เวลาในการจัดการเรียนรู้
การอนุมาน (inferring)	คาดคะเนเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชั้นต้น โดยการใช้ความรู้เดิมทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับการสืบค้นหลักฐาน หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ เพิ่มเติม	ครูอธิบายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือบริบทรอบข้างจากคำตอบของนักเรียนแต่ละกลุ่มและเชื่อมโยงเข้าสู่คำถามหลัก คือ 1. แหล่งที่มาชี้ให้เห็นถึงสิ่งใด 2. การตีความใดที่ดึงมาจากแหล่งที่มา? 3. มุมมองหรือค่าความใดที่ระบุไว้ในแหล่งที่มา? 4. ข้อสรุปหรือการลงความเห็นใดที่ขาดหรือถูกละเลยไปจากแหล่งที่มา?	นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคาดคะเนเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชั้นต้น และช่วยกันสืบค้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อื่นเพิ่มเติมเพื่อยืนยันแนวความคิดของกลุ่ม	15

ตาราง 11 (ต่อ)

กลยุทธ์ SCIM-C	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	เวลาในการจัดการเรียนรู้
การตรวจสอบ (monitoring)	สะท้อนผล เพื่อตรวจสอบกระบวนการสรุป วิเคราะห์บริบท และการอนุมานด้วยตนเอง โดยสรุปเป็นข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น หรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ที่ได้สืบค้นมา พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	ครูสรุปเรื่องราวที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จากคำตอบของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และเชื่อมโยงเข้าสู่คำถามหลัก คือ 1. จำเป็นต้องมีหลักฐานเพิ่มเติมอะไร นอกเหนือจากแหล่งที่มาเพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์? 2. แนวคิดหรือคำศัพท์ใดที่ต้องกำหนดเพิ่มเติมจากแหล่งที่มาเพิ่มเติม 3. แหล่งข้อมูลมีประโยชน์หรือสำคัญเพียงใดในการตอบคำถามเชิงประวัติศาสตร์ 4. ต้องทบทวนคำถามใดจากขั้นตอนก่อนหน้าเพื่อวิเคราะห์แหล่งที่มาเพื่อให้เกิดคำตอบที่ดีที่สุด	นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันสรุปข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และ ร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนการนำเสนอข้อเท็จจริงที่ได้จากกระบวนการ	15

ตาราง 11 (ต่อ)

กลยุทธ์ SCIM-C	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทครู	บทบาทนักเรียน	เวลาในการจัดการเรียนรู้
การยืนยัน (corroborating)	ตรวจสอบข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และอภิปรายแลกเปลี่ยนมุมมอง จากนั้น ทบทวนข้อเท็จจริงของตนเอง ก่อนปรับแก้เพื่อนำเสนอในรูปแบบของตนเอง	ครูสรุปประเด็นของนักเรียนทุกกลุ่มและเชื่อมโยงเข้าสู่คำถามหลัก คือ 1. แหล่งที่มาที่มีความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างกันอย่างไร? 2. บัจฉย์ใดบ้างที่สามารถอธิบายความเหมือนและความแตกต่างเหล่านี้ได้ 3. ข้อสรุปจากการตีความของทุกคนคืออะไร? 4. มีข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลอะไรเพิ่มเติมที่จำเป็นในการตอบคำถามเชิงประวัติศาสตร์เพื่อให้ข้อสรุปสมบูรณ์มากขึ้น?	นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตรวจสอบข้อสรุปโดยการนำมุมมองจากข้อสรุปของกลุ่มอื่น ๆ มาพิจารณาประกอบ และร่างข้อสรุปใหม่ของตนเองจากนั้นปรับแก้และสรุปข้อเท็จจริงของกลุ่มตนเองอีกครั้ง	20

ขั้นที่ 4 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและโครงสร้างเวลาเรียนรู้ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของโรงเรียน โดยผู้วิจัยยึดตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนราชวินิต มัธยม โดยประสานงานร่วมกับครูพิชญ์สินี ณิชชาภัณฑารักษ์ ผู้ประสานงานของโรงเรียน เพื่อวางแผนในการจัดแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาและจุดประสงค์ของการวิจัยของผู้วิจัย ทั้งนี้ได้ทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชวินิต มัธยม รายละเอียดโครงสร้างเวลาเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ ปรากฏดังตาราง ดังนี้

ตาราง 12 โครงสร้างเวลาเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อประกอบการเรียนรู้	โครงสร้างเวลาเรียน (คาบ)
1	ปฐมนิเทศก์รายวิชา อธิบายความสำคัญของการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ และทดสอบก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.วิดีโอ เรื่อง “2475 Untold History : ประวัติศาสตร์ที่ไม่ได้เล่า EP.17 ทูบวง ปล้นคลังหลวง” 2.แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 1	1
2	พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ	1.พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ 2.พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ 3.พระราชพงศาวดารกรุงสยามจากต้นฉบับของบริติชมิวเซียม กรุงลอนดอน 4.พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา 5.แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 2	2

ตาราง 12 (ต่อ)

ที่	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อประกอบการเรียนรู้	โครงสร้าง เวลาเรียน (คาบ)
3	จดหมายเหตุหลวงอุดม สมบัติ	1.พงศาวดารเมืองกลาง 2.พงศาวดารเมืองไทรบุรี เมืองตลันตัน และเมือง ตรังกานู 3.พงศาวดารเมืองปัตตานี 4.พงศาวดารเมืองสงขลา 5.แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 3	2
4	จดหมายเหตุรายวัน เจ้า ฟ้ามหาวชิษฐนทิต	1.พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน 2.พระราชพิธีสิบสองเดือน 3.ประชุมพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5 ภาค ปกิณกะ 1 4.พระบรมราโชวาทในรัชกาลที่ 5 5.แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 4	2
5	จดหมายเหตุสละราชบัล ลังก์ รัชกาลที่ 7	1.สิ่งที่ข้าพเจ้าพบเห็น หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล 2.เจ้าชีวิต พระนิพนธ์ในพระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ 3.หลัก 6 ประการของคณะราษฎร 4.แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 5	2
6	พระนิพนธ์ความทรงจำ ของกรมพระยาดำรงรา ชาณุภาพ	1.ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 2.บันทึกความทรงจำหม่อมเจ้าจงจิตรถนอม ดิศกุล 3.โนวังแก้วหม่อมเจ้ามารยาตภิญญา ดิศกุล 4.แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 6	2
7	สะท้อนผลจากกิจกรรม การเรียนรู้ และทดสอบ หลังการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	1.แบบสะท้อนผลกิจกรรมการเรียนรู้ 2.แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 7	1
รวม			12

ขั้นที่ 5 การวัด และประเมินผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยกำหนดการวัด และประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบคุณภาพและศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การวัดและประเมินผลผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือการวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ และหาคุณภาพเครื่องมือแล้ว (รายละเอียดในบทที่ 3) แบ่งการวัดและประเมินผลออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) การวัดและประเมินผลก่อนเรียน นักเรียนทำแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ เพื่อใช้หาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้

(2) การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน นักเรียนทำแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 ฉบับ เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ 2 ฉบับ แบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ 2 ฉบับ และแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ 1 ฉบับ เพื่อใช้หาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้

(3) การวัดและประเมินผลหลังเรียน นักเรียนทำแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ เพื่อใช้หาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวอย่างแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ (ตอนปรนัย)

ประกาศเตือนผู้ที่ใช้อักษรผิด

ด้วยขุนสุวรรณอักษร รับพระบรมราชโองการไล่เกล้าไล่กระ หม่อม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรด
 กระหม่อมสั่งให้ประกาศว่าด้วย อักษร ๔ อักษร คือ ฤ ฎ ฏ ฎา นี้หาควรจะไล่ ห นำแลกากบาทไม่ เมื่อถึงคำ
 ว่า ฤ ที่เขียนอุตริกว่าโบราณว่า ฤฎา บ้าง ฤฎา บ้าง ก็ให้เขียน แต่อย่างนี้ อย่าให้เขียน ห นำแลใส่กากบาท
 เลย ด้วยตัว ห นั้น เฉพาะนำได้แต่ตัวอักษรตัว ำ เหมือนอย่าง หมู หนี แหวน อย่างนี้ เป็นอักษรตัว ำ จึงเอา ห
 นำได้ อักษรตัวนั้นคือ คดขง ชขณญ ชณณ ทธน พพรม ยรลวหย แลกากบาทนั้นใช้ได้แต่อักษรกลางเหมือน
 อย่าง เก่ง เป่า จำ อย่างนี้เป็นอักษรกลางจึงใส่กากบาทได้อักษรกลางนั้นคือ กง ฎฎ ดต บบอ ตั้งแต่ขึ้นสืบไป
 ให้ข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่งจะมีธุระเขียน หนังสือเรื่องราวขึ้นกราบบังคมทูล พระกรุณาแล้วก็
 ให้ศึกษาได้ตาม เขียนใหญ่ถูกต้องตามอักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ อย่าให้เขียนใส่กากบาทแลเอา ห นำผิดๆ
 เข้ามา ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเป็นอันขาดทีเดียว

พระราชบัญญัตินี้ตีพิมพ์แต่ ณ วันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีมลู เบญจศก จุลศักราช ๑๒๑๕

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2541). ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พุทธศักราช 2394-พุทธศักราช 2404.

- ข้อใดคือใจความสำคัญของเรื่องราวที่ปรากฏในหลักฐานนี้ แสดงให้เห็นถึงสิ่งใดมากที่สุด
 - พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง (2 คะแนน)
 - การประกาศนี้เพื่อให้ประชาชนระมัดระวังในการสะกดคำต่าง ๆ ให้ถูกต้อง (3 คะแนน)
 - ขุนนางโดยเฉพาะตำแหน่งอาลักษณ์มักจะสะกดคำผิดเป็นที่ขัดเคืองพระราชหฤทัย (1 คะแนน)
- ผู้ที่มีตำแหน่งในการประกาศใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการสะกดคำหรือหลักไวยากรณ์ของภาษาที่ใช้
 กันอยู่ในสมัยนั้นน่าจะเป็นผู้ใด
 - พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจในบ้านเมืองทุกด้านเพียงพระองค์เดียว (2 คะแนน)
 - ขุนนางตำแหน่งต่าง ๆ ในกรมพระอาลักษณ์ ซึ่งเป็นกรมที่ดูแลการใช้ภาษาให้ถูกต้อง (1 คะแนน)
 - ขุนนางตำแหน่งสูงที่มีหน้าที่โดยเฉพาะเป็นผู้ถวายคำแนะนำให้ทรงประกาศใช้ (3 คะแนน)
- การที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ออกประกาศให้สะกดคำให้ถูกต้องนั้น เพราะทรงมีพระประสงค์
 ต่อสิ่งใดมากที่สุด
 - ทรงต้องการเป็นต้นแบบในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง (2 คะแนน)
 - ทรงมีพระประสงค์ให้ทุกคนใช้หลักไวยากรณ์ได้ถูกต้อง (3 คะแนน)
 - ทรงมีความชื่นเคืองพระราชหฤทัยเมื่อทรงทอดพระเนตรเห็นคำผิด (1 คะแนน)
- ประกาศเรื่องการสะกดคำผิดดังกล่าว ส่งผลอย่างไรต่อปัจจุบัน
 - ทำให้เกิดต้นแบบในการสะกดคำของภาษาไทยในปัจจุบัน (3 คะแนน)
 - ทำให้เกิดการตัดตัวอักษรบางตัวออกเพราะเป็นการใช้ตัวอักษรสิ้นเปลือง (2 คะแนน)
 - ทำให้เกิดหลักไวยากรณ์แบบใหม่อยู่ตลอดเวลา (1 คะแนน)
- เมื่อนักเรียนไปพบกับการสะกดคำที่ไม่ถูกต้องในเอกสารโบราณ นักเรียนควรจะทำอย่างไร
 - ข้ามการอ่านเหตุการณ์ในตอนนั้น และใช้การอนุมานบริบทแทน (1 คะแนน)
 - พยายามหาความหมายในคำนั้น เพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์มากขึ้น (2 คะแนน)
 - ศึกษาหลักไวยากรณ์โบราณที่นิยมใช้ในการสะกดคำเพิ่มเติม เพื่อกระจ่างข้อเท็จจริง (3 คะแนน)

ตัวอย่างแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ (ตอนอัตร้อย)

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 1-5

การเปลี่ยนแปลงเงินตราในกรุงรัตนโกสินทร์

เมื่อรัชกาลที่ ๔ ตั้งแต่ทำหนังสือสัญญาฉบับฝรั่งต่างประเทศแล้ว การค้าขายในกรุงเทพฯ เจริญรวดเร็วเกินคาดหมาย เช่นแต่ก่อนเรามีเรือกำปั่น ฝรั่งเข้ามาค้าขายในกรุงเทพฯ เพียงราวปีละ ๑๒ ลำ แต่พอทำหนังสือสัญญาแล้ว ก็มีเรือกำปั่นฝรั่งเข้ามาค้าขายตั้งปีละ ๒๐๐ ลำ พวกพ่อค้าฝรั่งเอาเงินเหรียญดอลลาร์ซึ่งใช้ในการซื้อขายทางเมืองจีนเข้ามาซื้อสินค้า ราษฎรไทยไม่ยอมรับ ฝรั่งจึงต้องเอาเงินเหรียญดอลลาร์มาขอแลกเงินบาทจากรัฐบาล ก็เงินบาทพดด้วงนั้นช่างหลวงทำที่พระคลังมหาสมบัติ เตาหนึ่งทำได้ราววันละ ๒๔๐ บาท เพราะทำแต่ด้วยเครื่องมือมิได้ใช้เครื่องจักร เตาหลวงมี ๑๐ เตา ระดมกันทำเงินพดด้วงได้แต่ละวันละ ๒,๔๐๐ บาท เป็นอย่างมาก ไม่พอให้ฝรั่งแลกตามปรารถนา พวกกงสุลพากันร้องทุกข์ว่าเป็นการเสียประโยชน์ของพวกชาวต่างประเทศที่มาค้าขาย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระราชดำริจะเปลี่ยนรูปเงินตราสยามเป็นเหรียญ (ครั้งนั้นเรียกว่า “เงินแป”) ให้ทำได้ด้วยเครื่องจักร และในเมื่อกำลังรอเครื่องจักรนั้นโปรดฯ ให้ประกาศพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ราษฎรรับเหรียญดอลลาร์จากชาวต่างประเทศ แล้วเอามาแลกเงินบาทที่พระคลังมหาสมบัติได้ โดยอัตรา ๓ เหรียญดอลลาร์ต่อ ๕ บาท ราษฎรยังไม่พอใจจะรับเงินดอลลาร์ โปรดฯ ให้เอาตราหมากงูและตราจักรซึ่งสำหรับตีเงินพดด้วงตีลงเป็นสำคัญในเหรียญดอลลาร์ให้ใช้ไปพลาง ก็ยังมีใครมีใครพอใจจะใช้ ครั้นถึงปีวอก พ.ศ. ๒๔๐๓ การสร้างโรงกษาปณ์สำเร็จ ทำเงินตราสยามเป็นเหรียญมีตราพระมหามงกุฎกับฉัตรทั้งสองข้างด้านหนึ่ง ตราข้างเผือกอยู่ในวงจักรด้านหนึ่ง เป็นเหรียญเงิน ๔ ขนาด คือ บาทหนึ่ง กึ่งบาท สลึงหนึ่ง เฟื้องหนึ่ง และทำ เหรียญทองคำราคาเหรียญละ ๑๐ สลึง (ตรงกับตำลึงเงิน) ด้วยอีกอย่างหนึ่ง เมื่อประกาศให้ใช้เงินตราอย่างเหรียญแล้ว เงินพดด้วงก็ยังโปรดฯ อนุญาต ให้ใช้อยู่ เป็นแต่ไม่ทำเพิ่มเติมขึ้น

ครั้นถึงปีฉลู พ.ศ. ๒๔๐๘ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้โรงกษาปณ์สร้างเหรียญทองแดงมีตราทำนองเดียวกับเหรียญ ดีบุกเป็นเครื่องแลกอีก ๒ ขนาด มีราคาในระหว่างเหรียญเงินกับเหรียญ ดีบุก ขนาดใหญ่ให้เรียกว่า “ซีก” ราคา ๒ อันเฟื้อง ขนาดเล็กให้เรียกว่า “เซี้ยว” ราคา ๔ อันเฟื้อง

เงินตราไทยที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริสร้างขึ้นเป็นเหรียญนั้น ที่เป็นเงิน และทองแดงใช้ได้ต่อมาตั้งพระราชประสงค์แต่ที่เป็นทองคำและดีบุกเกิดเหตุขัดข้อง ด้วยเหรียญทองคำนั้น ชาวเมืองเอาไปเก็บเสียอย่างทองรูปพรรณ หรือมีเงินนั้นก็เอาไปทำเครื่องแต่งตัวเสีย ไม่ชอบใช้เป็นเครื่องแลกเปลี่ยน ในการซื้อขาย เหรียญทองเป็นของ มีน้อยก็เลยหมดไป

ส่วนเหรียญดีบุกนั้น เมื่อแรกสร้างขึ้นก็ได้ทรงปรารภว่า เป็นของอาจสึกหรอและทำปลอมง่ายจึง โปรดฯ ให้เจือทองแดงและดีบุกดำ ลงในเนื้อดีบุกที่ทำเหรียญให้แข็งติดกับดีบุกสามัญถึงกระนั้นพอใช้เหรียญ ดีบุกกันแพร่หลาย ไม่ช้าก็มีพวกจีนคิดทำปลอม ครั้นตรวจจับในกรุงเทพฯ แข็งแรง พวกผู้ร้ายก็หลบลงไป ชอนทางหัวเมืองปักษ์ใต้ แล้วลอบส่งเข้ามาจำหน่ายในกรุงเทพฯ เกิดมีเหรียญดีบุกปลอมในท้องตลาดมากขึ้นทุกที จนราษฎรรังเกียจการที่จะรับใช้เหรียญดีบุก ด้วยไม่รู้จะเลือกว่าไหนเป็นหลวงและไหน เป็นของปลอม จะกลับใช้เบี้ยหอยก็หาไม่ได้ ด้วยเลิกใช้มาเสียหลายปีแล้ว

แต่ต่อมาเมื่อราคาทองแดงและดีบุกสูงขึ้น มีผู้รู้ว่าราคาเหรียญทองแดง และเหรียญดีบุกที่ใช้กันที่ ท้องตลาดในกรุงเทพฯ ต่ำกว่าราคาเนื้อทองแดง และดีบุกหลอมซึ่งมีขายกันในประเทศอื่น ก็พากันเอา เหรียญทองแดงและเหรียญดีบุกหลอมส่งไปขายเสียประเทศอื่นเป็นอันมาก ครั้นเหรียญทองแดงและดีบุกมี ใช้ในท้องตลาดน้อยลง ก็เกิดการใช้กระเบื้องกันขึ้นแพร่หลาย อันปีกระเบื้องนั้นเดิมเป็นแต่คะแนนสำหรับ เล่นเบี้ยในโรงบ่อน จีนเจ้าของบ่อน คิดทำขึ้นเพื่อให้ใช้ช้อลากได้บนเสื่อ สะดวกกว่าเงินตรา เวลาคนไปเล่น เบี้ยให้ เอาเงินแลกนี้มาเล่น ครั้นเลิกแล้วก็ให้คืนแลกเอาเงินกลับไปเป็นประเพณีมาดังนี้ ใครเป็นนายอากร บ่อนเบี้ยตำบลไหน ก็คิดทำขึ้นมีเครื่องหมายของตนเป็นคะแนนราคาต่างๆ สำหรับใช้เล่นเบี้ยในบ่อนตำบลนั้น

การที่เกิดใช้เบี้ยเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนเงินตรา เดิมเกิดขึ้นแต่นักเลงเล่นเบี้ยที่มักง่าย เอาเบี้ยช้อของกินตาม ร้านที่หน้าโรงบ่อน ผู้ขายก็ยอมรับ ด้วยอาจเข้าไปแลกกลับ เป็นเงินที่ในโรงบ่อนได้โดยง่ายจึงใช้กระเบื้องกัน ในบริเวณโรงบ่อนขึ้นก่อน ครั้นเมื่อหาเหรียญทองแดงและเหรียญดีบุกของหลวงใช้ยากเข้า ก็ใช้เบี้ยเป็นเครื่อง แลกแพร่หลายห่างบ่อนเบี้ยออกไปทุกที เพราะคนเชื่อว่าอาจจะเอา ไปช้อเป็นเงินเมื่อใดก็ได้ ฝ่ายนายบ่อน เบี้ยจำหน่ายได้เงินมากขึ้น เห็นได้เปรียบก็คิดสั่งปีกระเบื้องจากเงินเข้ามาเพิ่มเติม ทำเป็นรูปและราคาต่าง ๆ ให้คนชอบ ตั้งแต่อันละโสฬศ อันละอัฐ อันละไพ สองไพ จนถึงอันละเฟื้อง

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5. (2556). กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

1. สาระสำคัญจากเหตุการณ์ดังกล่าว คืออะไร จงอธิบาย
2. จากบริบทของเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถเชื่อมโยง หรือมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ อื่นอย่างไร จงอธิบาย
3. ประโยชน์หรือข้อคิดที่ได้จากการศึกษาเหตุการณ์ดังกล่าว คืออะไร จงอธิบาย
4. ผลจากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลอย่างไรต่อบริบทปัจจุบัน จงอธิบาย
5. เมื่อนักเรียนอ่านเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว นักเรียนคิดว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมีความเหมือนกับเหตุการณ์ใน ชีวิตประจำวันของเราอย่างไร และนักเรียนมีวิธีการจัดการกับเหตุการณ์นี้ได้อย่างไร จงอธิบาย

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 คุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์ด้านการสอนสังคมศึกษา อาจารย์ด้านจิตวิทยาการศึกษา และคุณครูสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการ	ผลการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรม (N=3)		
		Mean	S.D.	แปลความหมาย
1	จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้	3.67	0.57	คุณภาพดีมาก
2	บทบาทครู และบทบาทนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้	3.67	0.57	คุณภาพดีมาก
3	กิจกรรมที่ 1 “ยอยศยงฟ้าอยุธยาธาธานี”	3.34	0.57	คุณภาพดี
4	กิจกรรมที่ 2 “หลวงอุดมกรมพระคลัง”	3.00	0.00	คุณภาพดี
5	กิจกรรมที่ 3 “จดหมายรายวัน”	4.00	0.00	คุณภาพดีมาก
6	กิจกรรมที่ 4 “สละราชย์ชาติกษัตริย์”	3.67	0.57	คุณภาพดีมาก
7	กิจกรรมที่ 5 “กรมตำรวจกับความทรงจำ”	3.67	0.57	คุณภาพดีมาก
8	กิจกรรมเหมาะสมกับวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	4.00	0.00	คุณภาพดีมาก
9	ภาพรวมของกิจกรรม	4.00	0.00	คุณภาพดีมาก

ผลการตรวจสอบคุณภาพในภาพรวมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับดีมาก (Mean=4.00, S.D.=0.00) โดยผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่ารายการประเมินในด้านอื่น ๆ ของกิจกรรมมีคุณภาพในระดับดีมากอีก ได้แก่ จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ (Mean=3.67, S.D.=0.57) บทบาทครู และบทบาทนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ (Mean=3.67, S.D.=0.57) กิจกรรมที่ 3 “จดหมายรายวัน” (Mean=4.00, S.D.=0.00) กิจกรรมที่ 4 “สละราชย์ชาติกษัตริย์” (Mean=3.67, S.D.=0.57) กิจกรรมที่ 5 “กรมตำรวจกับความทรงจำ” (Mean=3.67, S.D.=0.57) กิจกรรมเหมาะสมกับวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Mean=4.00, S.D.=0.00) ส่วนรายการประเมินในด้านกิจกรรมที่ 1 “ยอเยอเยอฟ้าอยู่ยาราชาธานี” (Mean=3.34, S.D.=0.57) และกิจกรรมที่ 2 “หลวงอุดมกรมพระคลัง” (Mean=3.00, S.D.=0.00) มีคุณภาพในระดับดี

3.2 ผลการสะท้อนกิจกรรมภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลังจบการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้จัดให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสะท้อนกิจกรรมออนไลน์ผ่านโปรแกรม google meet ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการสะท้อนกิจกรรมได้ดังตาราง ดังนี้

ตาราง 14 ผลการสะท้อนความคิดเห็นหลังการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

ที่	รายการประเมิน	ผลสะท้อนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้
1	เนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้	<p>- หลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความน่าสนใจดี แต่ภาษาที่ใช้ในหลักฐานเป็นภาษาที่ประกอบด้วยคำโบราณ ที่อาจจะทำความเข้าใจยาก จึงต้องใช้เวลาในการอ่าน และทำความเข้าใจพอสมควร</p> <p>- หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผู้สอนใช้ในกิจกรรม สามารถให้มุมมองที่หลากหลายกว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากในหนังสือเรียนของกระทรวง เพราะผู้สอนสามารถคัดเลือกหลักฐานที่เหมาะสม และเป็นที่น่าสนใจของนักเรียนในขณะนั้น มาใช้ในกิจกรรมได้</p> <p>- การใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นมาเรียนทำให้นักเรียนได้เห็นมุมมอง รวมถึงบริบทจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างถ่องแท้ การตีความและการอนุมานบริบทหรือเหตุการณ์เชื่อมโยงอื่น ๆ นักเรียนสามารถตัดสินใจเองได้</p>
2	ภาษาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	<p>- ในขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม นักเรียนมีความสับสนในขั้นตอนของกิจกรรมในขั้นแรก แต่เมื่อได้ทดลองกิจกรรมไปที่ละขั้น ตามลำดับทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในขั้นตอนแต่ละขั้นตอนมากขึ้น</p>
3	ขั้นสรุป (summarizing)	<p>- การสรุปหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่กำหนดให้นักเรียนสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ขึ้นอยู่กับภาษาในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะหลักฐานที่มีอายุของหลักฐานยังไม่มากนัก เพราะเป็นภาษาที่ใกล้เคียงกับสมัยปัจจุบัน</p>

ตาราง 14 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ผลสะท้อนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4	ขั้นวิเคราะห์บริบท (contextualizing)	- การวิเคราะห์บริบทต้องใช้เวลาพอสมควรในการดำเนินกิจกรรม ส่วนคำถามสำคัญในขั้นตอนนี้ ในข้อที่ 3-4 ยังยากต่อความเข้าใจ ซึ่งต้องใช้เวลาในการตอบคำถาม
5	ขั้นอนุมาน (inferring)	- การอนุมานเหตุการณ์ต่อเนื่อง นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนนี้ได้อย่างรวดเร็ว คำถามสำคัญของขั้นตอนนี้ค่อนข้างยากต่อการทำความเข้าใจ
6	ขั้นตรวจสอบ (monitoring)	- นักเรียนใช้เครื่องมือสื่อสารในการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ในการเชื่อมโยง วิเคราะห์ และสังเคราะห์บริบททางประวัติศาสตร์ได้ดี คำถามสำคัญในขั้นตอนนี้ มีความเข้าใจง่าย
7	ขั้นยืนยัน (corroborating)	- ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนนี้ ให้น้อยทำให้ นักเรียนไม่สามารถสรุปข้อเท็จจริงได้ทันเวลา นักเรียนส่วนหนึ่งต้องทำนอกเวลาเรียน คำถามสำคัญในขั้นตอนนี้มีความเหมาะสมดีมาก
8	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	- เหมาะสมเพราะมีรายละเอียดมาก และต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการสรุป เพื่อตอบคำถาม - บางรายมีการคัดค้าน เนื่องจากเห็นว่าระยะเวลาอาจจะนานเกินไป สมควรที่จะจัดการเรียนให้ได้ภายใน 1 คาบ เพราะเป็นการทำงานแบบกลุ่ม ทุกคนจะได้ช่วยกันระดมสมอง และหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ มาประกอบ อีกทั้งจะได้มีการเพิ่มหัวข้ออื่น ๆ ที่น่าสนใจสำหรับเรียนเพิ่มขึ้น
9	ภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	- ถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจมาก นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี - เป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ เพราะใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่นักเรียนมีความสนใจ นอกจากนั้นนักเรียนยังสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารในการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้เพื่อตอบคำถามสำคัญ

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) การหาค่าความเชื่อมั่นภายในของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) และการหาค่าความยากง่าย (difficulty) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์ด้านการสอนสังคมศึกษา อาจารย์ด้านจิตวิทยาการศึกษา และคุณครูสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดโดยการหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) การหาค่าความเชื่อมั่นภายใน

ที่	ประเภท ข้อสอบ	ฉบับที่	ค่าความยาก ง่าย	ค่าอำนาจ จำแนก
1	ข้อสอบแบบ ปรนัย	แบบวัดจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 1	0.28-0.76	0.45
2		แบบวัดจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 2	0.34-0.65	0.52
3		แบบวัดจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 3	0.22-0.77	0.47
4		แบบวัดจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 7	0.41-0.78	0.50
5	ข้อสอบแบบ อัตนัย	แบบวัดจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 4	0.34-0.67	0.23
6		แบบวัดจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 5	0.36-0.72	0.31
7		แบบวัดจิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ชุดที่ 6	0.44-0.69	0.34

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4.1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการนำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไปดำเนินการทดลองตามแบบแผนวิจัยที่วางไว้ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ คือ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ 2) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง 3) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า 4) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า และ 5) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ โดยก่อนการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบตามข้อตกลงเบื้องต้น พบว่า การทดสอบ Compound Symmetry ของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ทั้ง 5 องค์ประกอบโดยใช้สถิติ Mauchly's Test of Sphericity พบว่าไม่เป็น Compound Symmetry $\chi^2(20) = 144.163, p < .001$ ซึ่งหมายถึงค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรตามแต่ละคู่ที่วัดซ้ำ (Correlation) และความแปรปรวนของตัวแปรตามในการวัดซ้ำแต่ละครั้ง (Variance) ของ Treatment แต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ Repeated Measure MANOVA จึงปรับแก้ด้วยการใช้วิธีของ Greenhouse-Geisser (Howell, 2013) สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการวัดซ้ำ 7 ครั้ง (Within-subjects effects)

		Value	F	Hypothesis df	Error df	P	Partial η^2	Observed power
จิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์เชิง วิพากษ์	Hotelling's trace (T^2)	74.873	24.958*	30	10	.000	.987	1.000

* $P < .05$

จากตาราง พบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนจำนวนทั้ง 5 องค์ประกอบย่อยที่เรียนด้วยกลยุทธ์ SCIM-C จากการวัดซ้ำ 7 ครั้ง มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(30,10) = 24.958, p < .001$)

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์รายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	Partial η^2
ด้านการรับรู้						
ระยะเวลา	186.096	3.575	52.052	15.204	.000	.281
ความคลาดเคลื่อน	477.336	139.429				
ด้านการตอบสนอง						
ระยะเวลา	380.536	2.987	127.414	36.576	.000	.484
ความคลาดเคลื่อน	405.750	116.477				
ด้านคุณค่า						
ระยะเวลา	62.271	2.716	22.931	4.888	.004	.111
ความคลาดเคลื่อน	496.871	105.910				
ด้านการจัดการ						
ระยะเวลา	69.221	3.478	19.901	5.526	.001	.124
ความคลาดเคลื่อน	488.493	135.654				
ด้านคุณลักษณะ						
ระยะเวลา	139.671	3.655	38.211	13.021	.000	.250
ความคลาดเคลื่อน	418.329	142.554				

จากตารางพบว่า จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยกลยุทธ์ SCIM-C จากการวัดซ้ำทั้ง 7 ครั้ง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วยด้านการรับรู้ ($F(3.575, 139.429) = 15.204, p < .001$) ด้านการตอบสนอง ($F(2.987, 116.477) = 36.576, p < .001$) ด้านคุณค่า ($F(2.716, 105.910) = 4.888, p = .004$) ด้านการจัดการ ($F(3.478, 135.654) = 5.526, p = .001$) และด้านคุณลักษณะ ($F(3.655, 142.554) = 13.021, p < .001$)

ตาราง 18 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการรับรู้ด้วยวิธีบอนเฟอโรนี

ครั้งที่ วัด	ค่าเฉลี่ย	1	2	3	4	5	6	7
		5.525	6.175	7.625	7.800	6.525	7.200	7.725
1	5.525	-	.650	2.100*	2.275*	1.000	1.675*	2.200
2	6.175		-	1.450*	1.625*	.350	1.025	1.550*
3	7.625			-	.175	-1.100	.425	-.100
4	7.800				-	-1.275*	-.600	-.075
5	6.525					-	.675	1.200*
6	7.200						-	.525
7	7.725							-

* $P < .05$

จากตารางผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการรับรู้พบว่า จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการรับรู้ของนักเรียนเมื่อวัดในครั้งแรกมีระดับปานกลาง (Mean = 5.525) แต่เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C และวัดซ้ำในครั้งต่อไปพบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการรับรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จะมีในครั้งที่ 5 ของการวัดที่ระดับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการรับรู้ลดลงมาจากการวัดในระดับก่อนหน้าก่อนจะเพิ่มสูงขึ้นในครั้งที่ 6 และ 7

ตาราง 19 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการตอบสนองด้วยวิธี
บอนเฟอโรนี

ครั้งที่ วัด	ค่าเฉลี่ย	1	2	3	4	5	6	7
		5.300	6.300	5.725	6.675	7.950	8.250	8.400
1	5.300	-	1.000*	.425	1.375*	2.650*	2.950*	3.100*
2	6.300		-	-.575	.375	1.650*	1.950*	2.100*
3	5.725			-	.950*	2.225*	2.525*	2.675*
4	6.675				-	1.275*	1.575*	1.725*
5	7.950					-	.300	.450
6	8.250						-	.150
7	8.400							-

* $P < .05$

จากตาราง ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการ
ตอบสนอง พบว่า จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการตอบสนองของนักเรียนเมื่อวัดใน
ครั้งแรกมีระดับปานกลาง (Mean = 5.300) แต่เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C
และวัดซ้ำในครั้งต่อ ๆ ไปพบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการตอบสนองสูงขึ้น
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณค่าด้วยวิธีบอนเฟอโรนี

ครั้งที่ วัด	ค่าเฉลี่ย	1	2	3	4	5	6	7
		6.325	7.275	7.375	7.750	7.125	7.650	7.800
1	6.325	-	.950	1.050*	1.425*	.800	1.325*	1.475*
2	7.275		-	.100	.475	-.150	.375	.525
3	7.375			-	.375	-.250	.275	.425
4	7.750				-	-.625	-.100	.050
5	7.125					-	.525	.675
6	7.650						-	.150
7	7.800							-

* $P < .05$

จากตาราง ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณค่า พบว่า จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณค่าของนักเรียนเมื่อวัดในครั้งแรกมีระดับปานกลาง (Mean = 6.325) และเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C และวัดซ้ำในครั้งต่อ ๆ ไปพบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณค่า สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการจัดระบบคุณค่าด้วยวิธีบอนเฟอโรนี

ครั้งที่ วัด	ค่าเฉลี่ย	1	2	3	4	5	6	7
		6.575	6.975	6.825	7.075	7.200	7.875	8.025
1	6.575	-	.400	.250	.500	.625	1.300*	1.450*
2	6.975		-	-.150	.100	.225	.900	1.050
3	6.825			-	.250	.375	1.050*	1.200*
4	7.075				-	.125	.800	.950
5	7.200					-	.675	.825
6	7.875						-	.150
7	8.025							-

* $P < .05$

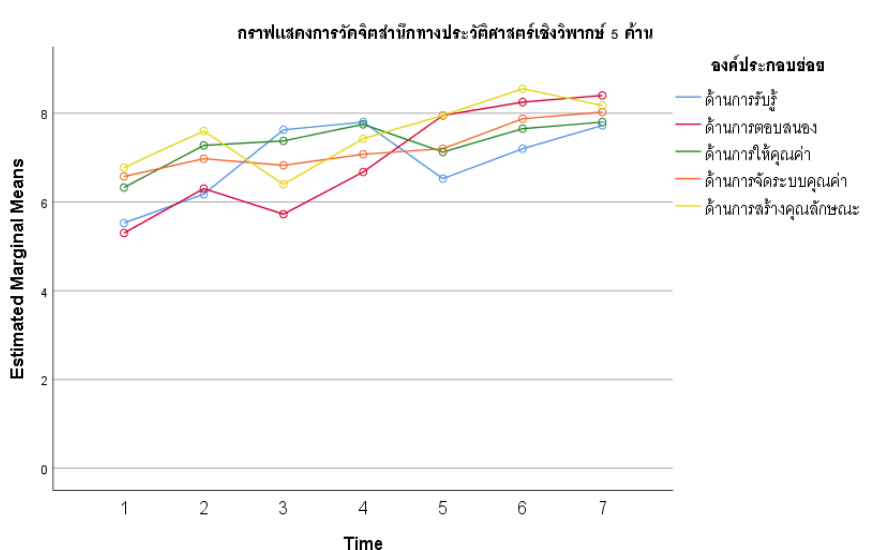
จากตาราง ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการจัดระบบคุณค่า พบว่า จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการจัดระบบคุณค่าของนักเรียนเมื่อวัดในครั้งแรกมีระดับปานกลาง (Mean = 6.575) และเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C และวัดซ้ำในครั้งต่อ ๆ ไปพบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการจัดระบบคุณค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 22 ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณลักษณะ ด้วยวิธีบอนเฟอโรนี

ครั้งที่ วัด	ค่าเฉลี่ย	1	2	3	4	5	6	7
		6.775	7.600	6.400	7.425	7.950	8.550	8.175
1	6.775	-	.825*	-.375	.650	1.175*	1.775*	1.400*
2	7.600		-	-1.200*	-.175	.350	.950*	.575
3	6.400			-	1.025*	1.550*	2.150*	1.775*
4	7.425				-	.525	1.125*	.750
5	7.950					-	.600	.225
6	8.550						-	-.375
7	8.175							-

* $P < .05$

จากตาราง ผลการทดสอบรายคู่จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณลักษณะ พบว่า จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณลักษณะของนักเรียนเมื่อวัดในครั้งแรกมีระดับปานกลาง (Mean = 6.775) และเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C และวัดซ้ำในครั้งต่อ ๆ ไปพบว่าจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณลักษณะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในการวัดซ้ำในครั้งที่ 3 ระดับจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้านการสร้างคุณลักษณะ ลดลงจากการวัดในครั้งที่ 1 และ 2 ก่อนจะเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

ภาพประกอบ 6 กราฟแสดงการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ 5 องค์ประกอบ

จากกราฟแสดงการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถสรุปเป็นประเด็นตามองค์ประกอบได้คือ

1) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จะลดระดับลงในการวัดครั้งที่ 5 เนื่องจากภาษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับเงินตราในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเทียบค่าเงิน และภาษาที่เป็นคำโบราณในหลายส่วนทำให้ระดับของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ในการวัดครั้งที่ 5 ลดลง แต่ค่อย ๆ เพิ่มระดับขึ้นในการวัดครั้งที่ 6 จนถึงครั้งสุดท้าย

2) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ในการวัดครั้งที่ 3 มีลดระดับลงเล็กน้อยเนื่องจากบริบทแวดล้อมเป็นเรื่องราวทางการทูต

3) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า มีแนวโน้มที่สูงขึ้น แต่ลดระดับลงเล็กน้อยในการวัดครั้งที่ 5 แต่กลับสูงขึ้นจนถึงการวัดครั้งที่ 7

4) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า มีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ในการวัดครั้งที่ 3 มีลดระดับลงเล็กน้อย และเพิ่มสูงขึ้นในการวัดครั้งที่ 4 จนถึงครั้งที่ 7

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทย
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยมีกระบวนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทย

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไว้ดังนี้

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical Historical Consciousness) คือ สภาวะการณ์ที่สามารถรับรู้ได้ถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผ่านการใช้ขั้นตอนการวิพากษ์ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความรู้สึก ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ประเมินโดยใช้แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยแบ่งระดับของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ออกเป็น 5 ระดับ คือ

1.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ (Perception Critical Historical Consciousness) หมายถึง ทำความเข้าใจกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ จำแนก และคัดเลือกความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ใช้อ้างอิง ตลอดจนสามารถแปลความหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาทางประวัติศาสตร์

2.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง (Response Critical Historical Consciousness) หมายถึง การเลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอธิบายความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จนสามารถรับรู้ได้ถึงบริบทแวดล้อมและตัดสินเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้น

3.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า (Value creation Critical Historical Consciousness) หมายถึง การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านการสังเคราะห์และตัดสินคุณค่า จนสามารถชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสามารถนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไปต่อยอดหรือวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ร่วมสมัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

4.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า (Value organization Critical Historical Consciousness) หมายถึง การเห็นถึงความสำคัญของ

การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จนสามารถแสดงให้เห็นถึงผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้นต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

5.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ (Characteristics creation Critical Historical Consciousness) หมายถึง การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการวิพากษ์เรื่องราวของสังคมในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของตนเอง โดยสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงเรื่องราวจนสามารถทราบถึงสาเหตุ และคาดเดาผลของเหตุการณ์นั้น

ตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้จากกระบวนการวิจัย สรุปได้ดังนี้

2.1 หลักการและจุดหมายของกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้กลยุทธ์ SCIM-C เป็นแนวทางที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมี 5 ขั้นตอน คือ

2.2.1 การสรุป (Summarizing)

2.2.2 การวิเคราะห์บริบท (Contextualizing)

2.2.3 การอนุมาน (Inferring)

2.2.4 การตรวจสอบ (Monitoring)

2.2.5 การยืนยัน (Corroborating)

2.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือในการวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ คือ

2.3.1 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เป็นแบบปรนัย มี 3 ตัวเลือก ทุกตัวเลือกมีคะแนน จำนวน 4 ฉบับ

2.3.2 แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เป็นแบบอัตนัย มี 5 ข้อ จำนวน 2 ฉบับ และมี 1 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ

ตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์ด้านการสอนสังคมศึกษา อาจารย์ด้านจิตวิทยาการศึกษา และคุณครูสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่าผลการตรวจสอบคุณภาพในภาพรวมของกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก (Mean=4.00, S.D.=0.00) โดยผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่ารายการประเมินในด้านอื่น ๆ ของกิจกรรมมีคุณภาพในระดับดีมากอีก ได้แก่ จุดมุ่งหมายของกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทครู และบทบาทนักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 3 “จดหมายรายวัน” กิจกรรมที่ 4 “สละราชย์ชาติกษัตริย์” กิจกรรมที่ 5 “กรมตำรวจกับความทรงจำ” กิจกรรมเหมาะสมกับวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนรายการประเมินในด้านกิจกรรมที่ 1 “ยอเยยั้งฟ้าอยู่ยาราชาธานี” และกิจกรรมที่ 2 “หลวงอุดมกรมพระคลัง” มีคุณภาพในระดับดี

ผลการสะท้อนกิจกรรมภายหลังการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังจบการทดลอง ผู้วิจัยได้จัดให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสะท้อนกิจกรรมออนไลน์ผ่านโปรแกรม google meet ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการสะท้อนกิจกรรมในภาพรวมถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจมาก นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี มีความแปลกใหม่ เพราะใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่นักเรียนมีความสนใจ นอกจากนั้นนักเรียนยังสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารในการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามสำคัญและเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สำหรับรายการประเมินในด้านอื่น ๆ พบว่ามีความเหมาะสมดี แต่สมควรปรับระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมและเนื้อหาของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนยิ่งขึ้น

การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) การหาค่าความเชื่อมั่นภายในของแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) และการหาค่าความยากง่าย (difficulty) พบว่า แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบปรนัย มีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.22-0.78 มีค่าอำนาจ

จำแนกอยู่ระหว่าง 0.45-0.52 และแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบอัตโนมัติ มีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.34-0.72 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23-0.34

ตอนที่ 4 การศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ คือ จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ 5 องค์ประกอบ คือ 1) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ 2) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง 3) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า 4) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า และ 5) จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ ซึ่งหลังจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีระดับของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(30,10) = 24.958, p < .001$)

เมื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธีบอนเฟอโรนี พบว่า ระดับของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 องค์ประกอบ สูงกว่าระดับคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประเด็นที่สำคัญที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ผลการศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในบริบทของการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทย

จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical Historical Consciousness) คือ สภาวะการณ์ที่สามารถรับรู้ได้ถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ผ่านการใช้ขั้นตอนการวิพากษ์ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความรู้สึก ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ประเมินโดยใช้แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ โดยแบ่งระดับของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ออกเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ (Perception Critical Historical Consciousness) หลักฐานทางประวัติศาสตร์นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การจะรับรู้ซึ่งความมั่งคั่งของประวัติศาสตร์ในขั้นต้นต้องมุ่งไปที่การกระจ่ายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มาวิเคราะห์และร้อยเรียงผ่านองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่เดิม กอปรกับความรู้ใหม่ที่หลักฐานทางประวัติศาสตร์บ่งบอก จนสามารถอธิบายข้อมูลพื้นฐานของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองสนใจได้ ซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ จำแนก และคัดเลือกความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ใช้อ้างอิง ตลอดจนสามารถแปลความหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับทักษะของผู้เชี่ยวชาญ จากการสัมภาษณ์ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จำเป็นต้องใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการหรือวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการประเมินคุณค่าหลักฐาน ซึ่งต้องใช้การวิพากษ์ ความน่าเชื่อถือ และลักษณะของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้เหมาะสมกับเรื่องราวที่นักเรียนจะศึกษา (ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสถาน สาขาประวัติศาสตร์: สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2564) นอกจากนี้ Grever and Adriaansen (2019) ยังได้เสนอแนวทางการเพิ่มความสำนึกในจิตใจของตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจว่าประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ต้องมีการตีความ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เข้ามาอธิบายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์นั้น ๆ วิธีการที่ผู้เรียนจะสามารถรับรู้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้ คือจะต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เข้ามาพิจารณาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผู้เรียนจะทำการศึกษาเสียก่อน การศึกษาทางประวัติศาสตร์จึงจะให้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และ Thorp (2014) ได้อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มุ่งเน้นไปที่ความรู้ความเข้าใจในจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์หรือทฤษฎีทางความรู้ (epistemological) ซึ่งในอีกแง่มุมหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแนวทางภววิทยาเป็นการแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญกับนิยามหรือความหมายของประวัติศาสตร์ที่มีองค์ประกอบ คือ โครงสร้าง การตีความและการนำเสนอ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

2. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง (Response Critical Historical Consciousness) การอธิบายบริบทแวดล้อมในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากการศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยหลักฐาน และใช้วิจารณญาณของตนเองในการ

ตัดสินใจเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ด้วยองค์ความรู้และเหตุผลที่ได้จากหลักฐานอื่น ๆ ประกอบ ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองสนใจ นักเรียนจะต้องเลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอธิบายความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จนสามารถรับรู้ได้ถึงบริบทแวดล้อม และตัดสินใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยเฉพาะการตอบสนองของการศึกษาประวัติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา จะสามารถเห็นได้ชัดจากการวิจัยทางประวัติศาสตร์ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานก็สามารถตอบสนองได้โดยการเสนอข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ จากการศึกษานำวิธีการประวัติศาสตร์ของนักเรียน

การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในทัศนะของ Clark and Pock (2018) ที่พยายามสะท้อนปัญหาของการตอบสนองต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ที่ว่า การวิจัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยศึกษาไม่ค่อยได้รับการสังเคราะห์หรือตรวจสอบ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างรอบด้าน ซึ่งให้เห็นเด่นชัดว่าพื้นที่หรือบริบท เวลา ข้อจำกัดบางประการ ปัญหาดังกล่าวล้วนนับว่าเป็นประเด็นสำคัญของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของผู้วิจัย โดยการทดลองในครั้งแรกนักเรียนยังไม่สามารถที่จะอธิบายสภาพแวดล้อม รวมถึงบริบทของเหตุการณ์หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างให้ พฤติกรรมของนักเรียนในขณะดำเนินกิจกรรมเป็นแสดงออกอย่างชัดเจนว่ายังไม่สามารถจะนึกถึงบริบททางประวัติศาสตร์จากหลักฐานได้ ซึ่งแสดงออกเป็นที่ประจักษ์จากการตอบคำถามสำคัญของกลยุทธ์ SCIM-C ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างช้า ๆ แต่เมื่อนักเรียนเข้าใจถึงการวิธีการแล้ว ในการทดลองในครั้งถัด ๆ มา การตอบคำถามสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบริบททางประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างรวดเร็ว

3. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า (Value creation Critical Historical Consciousness) การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านการสังเคราะห์ และตัดสินใจคุณค่า จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จนสามารถชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ นับเป็นส่วนช่วยสำคัญที่ผู้เรียนจะสามารถเห็นคุณค่าในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสามารถต่อยอดและเชื่อมโยงกับเรื่องราวในสมัยอื่น ๆ ร้อยเรียงกันจนเป็นเส้นทางของประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนของตนเองผ่านการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ตนสนใจ เช่นเดียวกันกับทัศนะของ Rusen (2004) ซึ่งอธิบายการตัดสินใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยอาศัยประเด็นทางศีลธรรมที่ว่า ผ่านการเลือกกระทำต่าง ๆ ตามการตัดสินใจบนพื้นฐานของการใกล้เคียงข้อพิพาทและเป็นการ

บ่งชี้จุดหมายของการกระทำในอนาคต ซึ่งการตัดสินใจในคุณค่าของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับศีลธรรม นอกเหนือจากนั้นพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ของผู้วิจัยพฤติกรรมที่แสดงออกมา อย่างเด่นชัดคือ นักเรียนสามารถยกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ อื่น ๆ ที่ร่วมสมัยกันกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างให้ โดยอาศัย พื้นความรู้เดิมทางประวัติศาสตร์ของตนเองได้

4. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า (Value organization Critical Historical Consciousness) การจัดการกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องและยาวนาน คุณค่าในฐานะที่เป็นประวัติศาสตร์ทำให้ให้ผู้เรียนสามารถ เข้าใจ หรือรับรู้ถึงสภาพบริบทของสังคมในยุคหนึ่ง ๆ ผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ข้อความที่ เพิ่มเติมเสริมแต่งเข้ามาจนทำให้ประวัติศาสตร์เกิดการบิดเบือนไป หรือข้อเท็จจริงที่มีการพิสูจน์ แล้วโดยผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นคุณค่าที่ผู้เรียนในฐานะนักศึกษาทาง ประวัติศาสตร์จำเป็นต้องเห็นถึงผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้น ต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน นักเรียนจะเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จนสามารถแสดงให้เห็นถึงผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้นต่อ สถานการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้จากการถอดบทเรียนหลังจากการ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัย โดยนักเรียนอธิบายการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า “หลักฐานที่ปรากฏอยู่ไม่ว่าอยู่ในส่วนไหน ก็จำเป็นที่จะต้อง ตรวจสอบหลักฐานให้ดี ว่ามีการอ้างอิงมาจากแหล่งข้อมูลใด มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และที่สำคัญ เราจำเป็นจะต้องมองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ได้” ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Thorp (2014) ที่เสนอแนวคิดของการรวมเอาความเชื่อมโยงระหว่าง การตีความทางประวัติศาสตร์จากอดีตความเข้าใจในปัจจุบันและมุมมองเกี่ยวกับอนาคต หรือใน ส่วนของ Clark and Pock (2018) ที่ได้เน้นบริบทของประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ กล่าวคือ วิธีที่ผู้คน ปรับตัวตามกาลเวลาและวิธีที่พวกเขาผูกพันกับบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมซึ่งกำหนด รูปแบบความรู้สึกชั่วขณะและความทรงจำร่วมกัน ตามแนวคิดหลักที่ว่ามนุษย์เป็นผู้สร้าง ประวัติศาสตร์ และสามารถรับรู้ผลหรือผลกระทบจากการกระทำของผู้คนในอดีตส่งผลมาถึง ตัวเอง หรือสังคมได้อย่างไร

5. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ (Characteristics creation Critical Historical Consciousness) การสร้างองค์ความรู้ทาง

ประวัติศาสตร์ผ่านการศึกษาค้นคว้า ตัดสิน ให้คุณค่าจนนำเสนอเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ กระบวนการในการดำเนินการศึกษาประวัติศาสตร์ หรือที่เราเรียกกันว่า “วิธีการทางประวัติศาสตร์” เป็นตัวช่วยอย่างสำคัญที่ทำให้นักเรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองศึกษา หากแต่ประวัติศาสตร์จะไม่สามารถให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนได้เลย หากนักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงกระบวนการทางประวัติศาสตร์ ความรู้การจากศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองจนเกิดเป็นคุณลักษณะ ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการวิพากษ์เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อสังคมในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของตนเอง โดยสามารถวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงเรื่องราวจนสามารถทราบถึงสาเหตุ และคาดเดาผลของเหตุการณ์นั้น จากงานวิจัยของ Aisiah, Suhatto, and Sumarno (2016) ที่เสนอผ่านการพัฒนาโมเดลการวัดความตระหนักทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ว่า การทำความเข้าใจความหมายในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ด้วยการค้นหา และวิเคราะห์ผลกระทบในแง่บวกและแง่ลบ รวมทั้งค่านิยมในแง่บวกของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และการใช้ประวัติศาสตร์ผ่านกระบวนการใช้ประโยชน์ของประวัติศาสตร์ในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ใช้ในการจัดการเรียนรู้ การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ (recreational) และการคาดเดาอนาคต มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การศึกษาทางประวัติศาสตร์ด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการสืบหา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อเท็จจริง ตัดสิน และให้คุณค่าต่อข้อเท็จจริงนั้น ประเด็นที่สำคัญคือนักเรียนจะสามารถนำกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ได้เรียนมาไปปรับใช้ในการใช้ชีวิตภายนอกห้องเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ

ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกิจกรรมที่ออกแบบและพัฒนาขึ้นตามการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ซึ่งเป็นแนวคิดของ Hicks et al. (2004) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ขั้นตอนหลัก 5 ข้อ ได้แก่ การสรุป (Summarizing) การวิเคราะห์บริบท (Contextualizing) การอนุมาน (Inferring) การตรวจสอบ (Monitoring) และการยืนยัน (Corroborating) และจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ตามแนวคิดของ Rusen (2004) ซึ่งเป็นลักษณะของการคิดตัดสินคุณค่าในตนเองบนพื้นฐานของศีลธรรม ภายใต้มุมมองทางความคิดของตนเอง ความสัมพันธ์ทางสังคม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การกระทำการใด ๆ ภายใต้จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ย่อมจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของตนเอง อันเป็นผล

มาจากการกระทำ ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C เพื่อกำหนดคำถามทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราว เหตุการณ์ หรือประเด็นที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาการแนวคิดของ Schmidt (2007) และ Kopp (2010) ร่วมกับการศึกษาสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของการส่งเสริมจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของ Rusen (2004) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถที่นำมามองทางความคิดและเป็นการกำหนดการกระทำ ภายใต้การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ทางสังคมในสถานะที่อาศัยอยู่ อันเป็นภาวะผูกพันของครอบครัว และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การตัดสินใจนี้จึงขึ้นอยู่กับคุณค่าอันเป็นพื้นฐานของศีลธรรมในตนเอง (Seixas, 2017) นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดความตระหนักในเรื่องราวในอดีตของตนเอง โดยแสดงออกผ่านการกระทำที่เรียกว่า “จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์” เริ่มต้นจากการช่วยให้นักเรียนเกิดความแจ่มแจ้งให้สถานการณ์ ณ บริบทนั้น ๆ ได้อย่างดียิ่งขึ้น อันจะนำมาสู่ความภูมิใจในประวัติศาสตร์ของตนเอง และสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ได้ในที่สุด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของวิจัยได้ปรับรูปแบบเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ด้วยโปรแกรม google meet เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันที่ไม่เอื้อให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบปกติ (on site) ได้ ดังนั้นผู้วิจัย โดยการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและครูผู้ประสานงานของโรงเรียน ได้ปรับการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันของสังคมได้อย่างทันท่วงนี้ โดยการนำเข้าสู่หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่ผู้วิจัยคัดเลือก รวมไปถึงหลักฐานอื่น ๆ ประกอบ ลงในสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ ทั้งนี้ Hicks and Doolittle (2009) ได้ยืนยันถึงความเป็นไปได้ของการใช้เครื่องมือมัลติมีเดียในการสนับสนุนการสอนประวัติศาสตร์ ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ด้วยเครื่องมือมัลติมีเดีย ลักษณะของเครื่องมือมัลติมีเดียที่ส่งผลต่อความเข้าใจของนักเรียนต่อการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์และการใช้ความรู้ในการวิเคราะห์แหล่งที่มา ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee, Doolittle and Hick (2006) ที่รายงานของการวิจัยในประเด็นการใช้เครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์แบบมัลติมีเดีย โดยยืนยันถึงประโยชน์ของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์แบบมัลติมีเดีย เพราะสามารถทำให้

เข้าถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้รวดเร็ว หลากหลายมากยิ่งขึ้น ผ่านการสำรวจครูสังคมศึกษาของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ Khan (2018) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์จะช่วยให้นักเรียนเข้าถึงได้โดยสะดวก ยืดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและมีสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เอื้อให้กับผู้เรียนทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ โดยใช้ทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปของเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่มีการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อและเปิดกว้างสำหรับผู้เรียน

ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ คุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และในรายการประเมินในด้านอื่น ๆ พบว่าอยู่ในระดับดีมากในทุกรายการ ยกเว้นกิจกรรมที่ 1 “ยอยศยังฟ้าอยุธยาธาธานี” และกิจกรรมที่ 2 “หลวงอุดมกรมพระคลัง” เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญยังมีความกังวลเกี่ยวกับการเลือกใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อาจจะทำให้นักเรียนทำความเข้าใจกับเนื้อหาได้ค่อนข้างยาก เพราะการใช้ภาษาในหลักฐานที่มีความเฉพาะตัว และเป็นภาษาที่ใช้คำโบราณเป็นจำนวนมาก การตีความหรือการทำความเข้าใจเบื้องต้นอาจจะทำได้อย่างช้า ผู้เชี่ยวชาญจึงเสนอให้มีการคัดเลือกข้อความจากหลักฐานที่มีเนื้อความสำคัญที่มีคำโบราณน้อย หรือตัดย่อให้มีข้อความที่สั้นลง เพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจได้เร็วขึ้น อีกทั้งยังมีผู้เชี่ยวชาญบางส่วนเสนอให้ผู้วิจัยอธิบายบริบทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติมก่อนการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดย Kopp (2010; pp. 95-96) และ Schmidt (2007, pp. 44-45) กล่าวถึงการเลือกใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ว่า ต้องเป็นหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน และมีองค์ประกอบตามหลักการสำคัญในการคัดสรรหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความยาวของเอกสารไม่มากเกินไป สอดคล้องกับความสามารถในการอ่านของนักเรียน คำศัพท์ในหลักฐานเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน และเป็นเรื่องราว เหตุการณ์หรือประเด็นที่สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของนักเรียน และเป็นหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจเหตุการณ์และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐานอย่างชัดเจนมากขึ้น

นอกจากนี้ผลการหาคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้จากการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทาง

ประวัติศาสตร์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับการตรวจสอบคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในระดับดีมาก ทั้งนี้ผลการตรวจสอบคุณภาพในรายการประเมินอื่น ๆ ยังแสดงให้เห็นว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สอดคล้องกับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ของนักเรียน โดยการให้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นมาให้นักเรียนได้ตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ รวมถึงการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ประกอบเพื่อตอบคำถามสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้น ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียน พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของนักประวัติศาสตร์คือ การตีความโดยใช้หลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์ เพื่อตรวจสอบและสร้างความเข้าใจในบริบทของประวัติศาสตร์จากหลักฐานได้อย่างถ่องแท้ สามารถต่อยอดและเชื่อมโยงความรู้เข้ากับ ประสบการณ์ของตนเองแล้วนำไปใช้ได้ (Hicks et al., 2004)

ผลการศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประสิทธิผลหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสูงกว่า ก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานเป็นไปตามแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ของ Hicks et al. (2004) และจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ตามแนวคิดของ Rusen (2004) โดยนักเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีหากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ 3 “จดหมายรายวัน” ผู้วิจัยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นเป็น กิจกรรมที่ 4 “สละราชย์ชาติกษัตริย์” และกิจกรรมที่ 5 “กรมตำรวจกับความทรงจำ” เอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นเหล่านี้ ใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจของนักเรียนทำให้นักเรียน ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ SCIM-C ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้เวลาในการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นน้อยกว่าบทเรียนอื่น ตัวอย่างกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นเป็นไปตามหลักการส่งเสริมจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของ Thorp (2014) ที่อธิบายไว้ว่า การส่งเสริมจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงระหว่างการตีความทางประวัติศาสตร์จากอดีต ความเข้าใจในปัจจุบันและมุมมองเกี่ยวกับอนาคต การอ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวในปัจจุบันได้จะช่วยส่งเสริมหลักการในข้อนี้

ผลจากการสะท้อนผลกิจกรรมการเรียนรู้ ในการอภิปรายกลุ่ม ผลการสะท้อน พบว่านักเรียนมีความสนใจในประเด็นประวัติศาสตร์ในบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว ข่าวสาร

และประเด็นทางสังคมในชีวิตประจำวัน เช่น ระบอบการปกครอง การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ การผลิตเงิน เป็นต้น ประเด็นดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงให้นักเรียนได้เห็นถึงรากเหง้าและพัฒนาการที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงในสังคม นักเรียนยังได้เรียนรู้ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่มีข้อเท็จจริงชัดเจน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในบทเรียนเหล่านี้ ถือเป็นจัดการการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) การจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C จำเป็นต้องยึดถือประเด็นดังกล่าวไว้เป็นข้อสำคัญในการพิจารณาก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง เพราะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่ครูนำมาเปิดประเด็นจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของนักเรียน และสามารถตอบคำถามบางประการที่นักเรียนไม่สามารถจะหาคำตอบได้จากแหล่งข้อมูลอื่น

การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายช่วยให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ที่เพิ่มขึ้นในทุกองค์ประกอบ เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นได้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมกับประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้จัดการความรู้ ข้อเท็จจริงผ่านหลักฐานและการตีความทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับการสืบสอบ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ ผ่านการใช้กลยุทธ์ SCIM-C ซึ่งสอดคล้องกับ Doolittle (2010) ที่ทดลองการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน 365 คน ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย แบ่งการจัดเนื้อหาออกเป็น ส่วน ๆ และการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของบทสนทนาและมีการยืนยันถึงประโยชน์ในการส่งต่อการแก้ปัญหา ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้มัลติมีเดียที่ครอบคลุมจะช่วยพัฒนากลยุทธ์ SCIM ให้มีประสิทธิภาพจากการจัดการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้น ครูต้องมีความพร้อมในการเตรียมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นในรูปแบบออนไลน์ โดยระบุส่วนที่จะใช้ในการศึกษาให้ชัดเจน รวมทั้งทำความเข้าใจกับหลักฐานก่อนการทดลอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมอภิปรายเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับประเด็นดังกล่าว Clarke (2003) รายงานผลการพัฒนาหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับเนื้อหา รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบสืบสอบความรู้อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการคิดเชิงประวัติศาสตร์และการคิดเชิงวิพากษ์ เมื่อผู้เรียนทำงานด้วยการใช้กลยุทธ์ SCIM-C จะช่วย

สร้างความรู้ที่มีความหมายจากบริบทตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการค้นคว้า สดุดท้ายการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตั้งคำถามเพื่อการศึกษาและเพื่อการสนับสนุนการคิดเชิงประวัติศาสตร์ เช่น ความสามารถในการจัดการข้อมูล สร้างสมมติฐาน ศึกษาเหตุการณ์ในเวลาและสถานที่โดยการเปรียบเทียบอดีตและปัจจุบัน รวมถึงอธิบายถึงสาเหตุและผลที่ตามมาจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยการเปรียบเทียบเรื่องราวที่แตกต่างกันเกี่ยวกับยุคหรือเหตุการณ์ในอดีตและการตีความผ่านมุมมองของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์มีความสำคัญในฐานะที่ช่วยเสริมสร้างการประยุกต์ใช้ประวัติศาสตร์ได้ ควรที่นักการศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะนำไปพัฒนาควบคู่กับการสอนประวัติศาสตร์เพื่อต่อยอดกับนักเรียนในระดับอื่นๆ เช่น ประถมศึกษา หรือ อุดมศึกษา เป็นต้น

2. การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์แบบวิพากษ์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ในฐานะบทเรียนตัวอย่างในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

3. โมเดลการวัดองค์ประกอบของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงความองค์ประกอบทั้งหมด แต่มีระดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่แตกต่างกัน สมควรจะมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างในองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักน้อยเพิ่มเติม เช่น จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ และจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง

4. จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเนื่องจากถือเป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ในองค์ประกอบอื่น ๆ ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ควรจะมีการพัฒนารูปแบบ หรือวิธีการที่หลากหลายไม่จำกัดที่การจัดการเรียนรู้แบบบอกเล่า เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและธรรมชาติของผู้เรียนในปัจจุบัน ที่ใช้การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learner) เป็นหลัก

5. จุดเด่นสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คือการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น ซึ่งผู้วิจัยใช้หลักฐานขั้นต้นที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประวัติศาสตร์ของ

ชาติไทย ซึ่งครูสังคมศึกษาหรือผู้สนใจสามารถปรับใช้โดยการนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นในท้องถิ่น หรือมีเนื้อความที่เกี่ยวกับบริบทของชุมชน หรือสังคมโดยรอบ

6. การนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่มีภาษาใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้ในการสื่อสารปัจจุบัน มีคำศัพท์ที่ง่ายต่อการเข้าใจ และมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย ระบบการเมือง วิวัฒนาการและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ จะช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนและมีส่วนร่วมในกระบวนการตามกลยุทธ์ SCIM-C ถือเป็นหลักการในการคัดเลือกหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนั้นเมื่อนักกลยุทธ์ SCIM-C ไปใช้จริงควรมีการคัดเลือกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นอย่างระมัดระวัง หรือมีการถอดความและแปลภาษาจากหลักฐานขั้นต้นให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่ายโดยครูเป็นผู้ชี้แนะ (Facilitator) ในการออกแบบกิจกรรม เพื่อกระจายข้อมูลในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้เข้าใจตรงกัน

7. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน (ภาวะโรคระบาด COVID-19) ซึ่งมีงานวิจัยจากต่างประเทศหลายชิ้น สนับสนุนการใช้กลยุทธ์ SCIM-C ในการสอนแบบออนไลน์ โดยครูจะต้องมีบทบาทเป็นผู้เตรียมความพร้อมในการหาแหล่งข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลหลักฐานขั้นต้นในรูปแบบออนไลน์ โดยยึดหลักการสำคัญคือ การศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้นเช่นเดียวกับการเรียนรู้แบบปกติ (In-class)

8. ระยะเวลาในการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C ในรูปแบบออนไลน์ใช้จำนวน 2 คาบต่อกิจกรรมการเรียนรู้ 1 กิจกรรม หากครูสังคมศึกษาหรือผู้สนใจนำไปปรับใช้อาจจะเพิ่มหรือลดเวลาในการจัดกิจกรรมหรือการปรับกระบวนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่ โดยการศึกษาลักษณะของผู้เรียนทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. ควรศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เป็นลักษณะของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในลักษณะอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนาเป็นคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ของตนเองต่อไป

3. ควรศึกษาและวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในระดับนโยบายเพราะเป็นสมรรถนะที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

4. ควรศึกษาความคงทนของจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์เพิ่มเติม และตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยขยายการทดลองใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเป็นการยืนยันประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. ควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อขยายผลการส่งเสริมจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนของประเทศไทยต่อไป

บรรณานุกรม

- Aisiah, Suhattono, & Sumarno. (2016). The Measurement Model of Historical Awareness. *Research and Evaluation in Education, 2*(2), 108-121.
- Aisian, & Sumarno. (2017). Identifying Level of Historical Consciousness on College Students of History Education in Terms of Ethnicity. *Journal of Education on Social Science, 1*(1), 1-17.
- Carbajal. (2019). *Acts of The Imagination: An Inquiry in Using Collingwood's Historical Methodology in Texas history classes*. (Research Ph.D. (Curriculum and Instruction)). Texas A&M University-Corpus Christi, Texas.
- Clark, A., & Pock, C. L. (2018). INTRODUCTION Historical Consciousness Theory and Practice. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/338878768_INTRODUCTION_Historical_Consciousness_Theory_and_Practice
- Clarke, A. (2003). Formulating an Historical Question. Retrieved from <https://study.com/academy/lesson/how-to-formulate-historical-questions.html>
- Doolittle. (2010). The Effects of Segmentation and Personalization on Superficial and Comprehensive Strategy instruction in Multimedia Learning Environments. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia, 19*(2), 159-175.
- Granello, P. F. (2000). Historical Context: The Relationship of Computer Technologies and Counseling. *ERIC Digest*.
- Grever, M., & Adriaansen, R. (2019). Historical consciousness: the enigma of different paradigms. *Curriculum Studies, 51*(6), 814-830. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/336580025_Historical_consciousness_the_enigma_of_different_paradigms
- Hair, J. (2010). *Multivariate Data Analysis*. London: Cengage Learning EMEA.
- Hicks, & Doolittle, P. (2009). Multimedia-based Historical Inquiry Strategy Instruction: Do Size and Form Really Matter? In Lee J. & Friedman A. (Eds.), *Research on technology in social studies education*.

- Hicks, Doolittle, P. E., & Ewing, E. T. (2004). The SCIM-C Strategy: Expert Historians, Historical Inquiry, and Multimedia. *National council for the social studies*, 68(3), 221-225.
- Hopkins, C. D., & Antes, R. L. (1985). *Classroom Measurement & Evaluation*: F. E. Peacock Publishers.
- Howell, K. E. (2013). *An Introduction to the Philosophy of Methodology*. New York: Sage.
- Kopp, K. (2010). *Teaching Social Studies Today: Effective Teaching in Today's Classroom*. Texas: Shell Education.
- Lee, J. K., Doolittle, P. E., & Hicks, D. (2006). Social Studies and History Teachers' Uses of Non-Digital and Digital Historical Resources. *Social Studies Research and Practice*, 1(3).
- Perzhum, V. (2015). Historical Consciousness: The Experience of Social and Political Understanding. *International Journal of Religion and Society (Ukraine)*, 4(20), 73-79.
- Robert, V. D. (2520). ศึกษาประวัติศาสตร์อย่างไร และทำไม (ธิดา สาระยา, Trans.). กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- Rusen, J. (2004). *Theorizing Historical Consciousness* (P. Seixas Ed.). Toronto Buffalo London: University of Toronto press.
- Schmidt, L. (2007). *Social Studies That Sticks: How to Bring Content and Concepts to Life*. New Hampshire: Heinemann.
- Seixas, P. (2017). Historical Consciousness and Historical Thinking. *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/314463798_Historical_Consciousness_and_Historical_Thinking
- Suddaby, R. (2016). *Toward a Historical Consciousness: Following E HISTORIC Turn In management Thought*.
- Thorp, R. (2014). *Historical Consciousness, Historical Media, and History Education*. Umea: Print & media Umea university.
- เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา. (2559). เทคนิคการสอนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- เฉลิม มลิลลา. (2523). พฤติกรรมการสอนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, & สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2527). ปรัชญาประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตติกุล. (2561). จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ พลังขับเคลื่อนชาติให้มั่นคง. Retrieved from <https://www.dailynews.co.th/article/638747>
- ธีรนุช อนุฤทธิ์. (2559). การใช้กลุ่มวรรณกรรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย. ภาษาปริทัศน์, 31.
- ภัทราวดี มากมี. (2559). การออกแบบการวิจัยสำหรับการวิจัยแบบผสมวิธี. *Journal of the Association of Researchers*, 21(2), 28.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วงเดือน นาราัจจ์. (2548). ประวัติศาสตร์: วิธีการและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2543). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุเนตร ชุตินธรานนท์. (2557). ชาตินิยมในแบบเรียนไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อหาความหมายและองค์ประกอบของ
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

1. พันเอก (พิเศษ) รองศาสตราจารย์ ดร.พีรพล สงน้อย
หัวหน้ากองประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง
หัวหน้าภาควิชาหลักสูตร การสอน และการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงเดือน นาราสิัจจ์
ภาคีสมาชิกราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา
นายกสมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร ไทยจรัลภักดิ์
อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. อาจารย์ ดร.ธรรมโชติ เขี่ยมทัตนะ
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. อาจารย์ ดร.อชิระ อุตมาน
อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. คุณครูกรรณิการ์ เรืองระเปียบ
ข้าราชการบำนาญ อดีตครู ระดับชำนาญการพิเศษ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์
วิทยาคม

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์

1. อาจารย์ ดร.สุภากร สิทธิโชค
อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. คุณครูอรวรรณ จุลม่วง
ข้าราชการครู ระดับชำนาญการพิเศษ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวัดอินทาราม

ภาคผนวก ข.

ผลการตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สรุปผลการประเมิน IOC (Index of item-objective Congruence: IOC)
แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ตอนปรนัย

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชุดที่ 1

องค์ประกอบจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	ข้อสอบ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			เฉลี่ย	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้	1	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	6	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับแก้ไขคำถามให้ชัดเจน
	11	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	16	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง	2	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	7	1	0	1	0.67	สอดคล้อง	
	12	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับตัวลง
	17	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า	3	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	9	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	13	1	0	1	0.67	สอดคล้อง	
	18	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า	4	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	8	1	1	1	1	สอดคล้อง	ปรับตัวเลือกให้เด่นชัด
	14	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	
	19	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ	5	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	9	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	15	1	1	0	0.67	สอดคล้อง	
	20	1	1	1	1	สอดคล้อง	

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชุดที่ 2

องค์ประกอบจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	ข้อสอบ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			เฉลี่ย	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้	1	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	6	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	11	1	0	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับข้อความให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
	16	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง	2	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	7	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	12	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	17	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า	3	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับตัวลง
	8	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	13	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	18	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า	4	1	0	1	0.67	สอดคล้อง	ตัวลงไม่มีประสิทธิภาพ
	9	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	14	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	19	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ	5	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	9	1	0	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับตัวลง
	15	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	20	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชุดที่ 3

องค์ประกอบจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	ข้อสอบ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			เฉลี่ย	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้	1	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	6	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	11	1	0	1	0.67	สอดคล้อง	
	16	1	1	1	1	สอดคล้อง	แก้ไขคำผิด
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง	2	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	7	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	12	1	0	1	0.67	สอดคล้อง	ข้อความยังไม่ชัดเจน
	17	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า	3	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	8	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	13	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	18	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า	4	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	9	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับตัวลง
	14	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	19	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ	5	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	9	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	15	1	0	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับตัวลง
	20	1	1	1	1	สอดคล้อง	

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชุดที่ 7

องค์ประกอบจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	ข้อสอบ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			เฉลี่ย	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้	1	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	6	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	11	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	16	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง	2	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับตัวลง
	7	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	12	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	17	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า	3	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	8	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	13	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	ปรับข้อความและไม่แก้ไขคำผิด
	18	1	1	1	1	สอดคล้อง	
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า	4	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	9	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	14	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	19	0	1	1	0.67	สอดคล้อง	ข้อความยังไม่ชัดเจน
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ	5	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	9	1	1	1	1	สอดคล้อง	
	15	1	1	1	1	สอดคล้อง	แก้ไขคำผิด
	20	1	1	1	1	สอดคล้อง	

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชุดที่ 6

องค์ประกอบจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์	ข้อสอบ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			เฉลี่ย	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้		1	1	1	1	สอดคล้อง	แก้ไขคำผิด ปรับข้อความให้ชัดเจน
2.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง	1						
3.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณค่า							
4.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบจัดระบบคุณค่า		1	1	1	1	สอดคล้อง	
5.จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบสร้างคุณลักษณะ	2						

ภาคผนวก ค.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 1
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 รายวิชา(เพิ่มเติม) ประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส31201
 กิจกรรม กิจกรรมที่ 4 “สละราชย์ชาติกษัตริย์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เวลา 2 คาบ

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

2. ตัวชี้วัดการเรียนรู้

ส 4.1 ม.4-6/1 ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ

ส 4.1 ม.4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ อย่างเป็นระบบ

3. สาระสำคัญ

เจตหมายการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ถือเป็นเอกสารที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของไทย เนื้อความในเจตหมายจะถูกกล่าวไว้พอสังเขป ถึงเบื้องลึกเบื้องหลังในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 อันเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองของไทยยึดถือจนถึงปัจจุบัน

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายเรื่องราวจากเจตหมายสละราชสมบัติ โดยการเชื่อมโยงเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กับเรื่องราวในยุคสมัยเดียวกันได้

2. นักเรียนสามารถวิพากษ์เจตหมายสละราชสมบัติ เพื่อเสนอข้อเท็จจริงของการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้

3. นักเรียนเขียนความคิดเห็นที่สะท้อนคุณค่าของการสละราชสมบัติที่ส่งผลต่อระบอบการปกครองของไทยในปัจจุบันได้

5. สารการเรียนรู้

เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ความเป็นมาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

1. การวางรากฐานการปกครองแบบประชาธิปไตยและ กบฏ ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454)

2. การปรับปรุงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก

3. การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1: สาเหตุและผลที่ได้จากการเข้าร่วมสงคราม

4. การเปลี่ยนแปลงประเทศช่วงสมัย พ.ศ. 2475 - 2484

- ปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพการเมืองและเศรษฐกิจในสมัย
รัชกาลที่ 7

- การปฏิวัติสู่ความเป็นประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 สาเหตุเหตุการณ์และ
ผลกระทบ

- สภาพการปกครองหลังเปลี่ยนแปลงสู่ประชาธิปไตย

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ด้วยโปรแกรม google meet) (50 นาที)

คาบเรียนที่ 1 (50 นาที)

ชั้นนำ (10 นาที)

1. ครูทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย พ.ศ.2475 โดยการนำภาพการประกาศการเปลี่ยนแปลงการปกครองของพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา ณ ลานพระราชวังดุสิต

There was read to the assembled troops a simple and eloquent manifesto setting forth the purpose of the gathering and the aims of the leaders for a constitutional monarchy "of the people, by the people and for the people." The soldiers answered with an enthusiastic "Jaiyo...Huzrah!"

2. นักเรียนร่วมกับตอบคำถามครูว่าปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 มีอะไรบ้าง และหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในขณะนั้น นักเรียนคิดว่าประเทศจะเป็นอย่างไร

3. ครูเชื่อมโยงคำถามและคำตอบของนักเรียนเข้ากับหัวข้อของกิจกรรมการเรียนรู้ คือ “สละราชย์ชาติกษัตริย์”

การจัดการเรียนรู้ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C

ขั้นสรุป (Summarizing) (20 นาที)

2. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนจำนวนเท่าๆกันและให้ตัวอย่างจดหมายการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้นักเรียนได้ร่วมกันสรุปเพื่อตอบคำถามสำคัญ คือ

- 1) แหล่งที่มาของจดหมาย มาจากไหน
- 2) ข้อมูลเฉพาะหรือมุมมองของผู้เขียน เป็นอย่างไร
- 3) วัตถุประสงค์ของการเขียนของจดหมายคืออะไร
- 4) ใครคือผู้แต่งและหรือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น

3. นักเรียนช่วยกันอ่านเพื่อจับใจความสำคัญจากจดหมายการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ครูแจกให้และร่วมกันตอบคำถาม

ขั้นวิเคราะห์บริบท (Contextualizing) (20 นาที)

4. ครูทบทวนคำตอบจากการสรุปร่วมกันของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และเชื่อมโยงเข้าสู่คำถามสำคัญ คือ

- 1) จดหมายถูกเขียนขึ้นที่ไหน และเมื่อไหร่
- 2) เหตุใดจึงมีการเขียนจดหมายฉบับนี้ขึ้น
- 3) ในขณะที่ผู้เขียนกำลังเขียนจดหมายอยู่เกิดเหตุการณ์หรือบริบทรอบข้างเป็นอย่างไร
- 4) ข้อมูลหรือข้อความใดในหลักฐานที่สามารถทำให้เราทราบถึงเวลาและสถานที่ที่เกิดจดหมายฉบับนี้

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์บริบทร่วมกันจากจดหมายการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือเหตุการณ์เชื่อมโยงที่ร่วมสมัยกัน และร่วมกันสรุป

คาบเรียนที่ 2 (50 นาที)

ขั้นอนุมาน (inferring) (15 นาที)

6. ครูอธิบายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือบริบทรอบข้างจากคำตอบของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และเชื่อมโยงเข้าสู่คำถามหลัก คือ

- 1) จดหมายฉบับชี้ให้เห็นถึงสิ่งใด
- 2) ข้อความใดที่ปรากฏในจดหมายที่นักเรียนสามารถตีความได้ต่อ
- 3) มีข้อความใดที่สามารถเชื่อมโยงไปยังเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องได้
- 4) ข้อสรุปหรือการลงความเห็นใดที่ขาดหรือถูกละเลยไปจากจดหมาย

7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคาดคะเนเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากเหตุการณ์ที่ปรากฏในจดหมายการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและช่วยกันสืบค้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อื่นเพิ่มเติม เพื่อยืนยันแนวความคิดของกลุ่ม

ขั้นตรวจสอบ (monitoring) (15 นาที)

8. ครูสรุปเรื่องราวที่อาจจะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากจดหมายการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จากคำตอบของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และเชื่อมโยงเข้าสู่คำถามหลัก คือ

- 1) จำเป็นต้องมีหลักฐานเพิ่มเติมอะไรนอกเหนือจากจดหมายเพื่ออธิบายเหตุการณ์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้
- 2) แนวคิดหรือคำศัพท์ใดที่ต้องกำหนดเพิ่มเติมจากจดหมาย
- 3) จดหมายมีความสำคัญเพียงใดในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์
- 4) ต้องทบทวนคำถามใดจากขั้นตอนก่อนหน้าเพื่อวิเคราะห์จดหมายให้ได้คำตอบที่ดีที่สุด

ขั้นยืนยัน (corroborating) (20 นาที)

9. ครูสรุปประเด็นของนักเรียนทุกกลุ่มและเชื่อมโยงเข้าสู่คำถามหลัก คือ

- 1) จดหมายการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ที่นักเรียนสืบค้นอย่างไร
- 2) บัจฉย์ใดบ้างที่สามารถอธิบายความเหมือนและความแตกต่างเหล่านี้ได้
- 3) ข้อสรุปจากการตีความของทุกคนคืออะไร

4) มีข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลอะไรเพิ่มเติมที่จำเป็นในการตอบคำถามเชิงประวัติศาสตร์เพื่อให้ข้อสรุปสมบูรณ์มากขึ้น

10. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตรวจสอบข้อสรุปโดยการนำมุมมองจากข้อสรุปของกลุ่มอื่น ๆ มาพิจารณาประกอบและร่างข้อสรุปใหม่ของตนเองจากนั้นปรับแก้และสรุปข้อเท็จจริงของกลุ่มตนเองอีกครั้ง

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

จดหมายการสละราชสมบัติของรัชกาลที่ 7

บ้านใหม่

แคว้นสี. ประเทศอังกฤษ.

เมื่อพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ทรงโปรดเกล้าฯ ให้อำมาตย์มนตรีในชั้นที่ ๖ ด้ฤพลน พ.ศ. ๒๕๖๕
แล้ว ๗๕๓ แห่ง มีชื่อ มาอัญเชิญ ท้าวเจ้า ไม้ ตำบ. อยู่ในตำแหน่ง
พระยามนเฒ่าหรือ ทบปลัด รัฐธรรมนูญ ท้าวเจ้า ๗๕๓ แห่ง อัญเชิญ
พระเศวตไฉไลตำบ. พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ประทานให้ และทรง ๗๕๓ แห่ง อัญเชิญตาม
แบบอย่าง ประเทศทั้ง ๕๓๐ ให้ให้ทรงโปรดเกล้าฯ ตามหลัก
เพื่อให้ ประชาชน ๗๕๓ แห่ง ที่ ๗๕๓ แห่ง ในรัชกาลที่ ๗
ปกครองประเทศและ ๕๓๐ แห่ง ๗๕๓ แห่ง เป็น ๗๕๓ แห่ง แก่ ประชา
ชน ทั้ง ๗๕๓ แห่ง ท้าวเจ้า ๗๕๓ แห่ง ในรัชกาลที่ ๗ แห่ง นั้น อยู่แล้ว
และ ดำรง ตำบ. รัฐมนตรี เปลี่ยน แปลงทรงโปรดเกล้าฯ ของ ประเทศสยาม
ให้ เป็น ๗๕๓ แห่ง โดย ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง
เมื่อ ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง และ เมื่อ ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง
อัน ๗๕๓ แห่ง ประสงค์ ๗๕๓ แห่ง รัฐธรรมนูญ แห่ง นั้น ก็ เป็น
๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง ๗๕๓ แห่ง

ทัฬหีเจ็ดนั้นชื่อ คทาเรฐินล และพอกพ้อง ใช้วิธีทำ
 ปกกรองซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักกรรมของ เสฐียรภาพในชั่วบุคคล
 และเนติค ตามอุตติธรรม ตามคตม เท็จใจ และยึดถือของ
 ทัฬหี ทัฬหีไม่สามารถที่จะเป็นบอม ในผู้ใด คทาเรฐิน
 ใช้วิธีทำปกกรองอย่างนั้น ในคตมของ ทัฬหีแล้วไปไว้

ทัฬหีมีคตม เท็จใจที่จะละอำมหิตเป็นของ
 ทัฬหีอยู่ แต่เดิมในเรื่อของขุราโดยทั่วไป แต่ทัฬหีทำ
 อหบอมบอกอำมหิตกับนลาของ ทัฬหีในเรื่อผู้ใด คทาเรฐิน
 โดยสพเพะ เพื่อใช้อำมหิตนั้น โดยสิทธิของตน และโดยไม่พึง
 เลื่องอห เท็จใจ ของ ประเทศขุรา

บัดนี้ ทัฬหีเจ็ดนั้นว่า ความประสงค์ของ ทัฬหี ที่ทำใน
 ขุรา มีสิทธิออกเรื่อ ในหลายของ ประเทศโดย เท็จใจ
 ว่าเป็นขลคคณา และเมื่อ ทัฬหีรู้ลึก ว่า บัดนี้ เป็นอัน
 นมคณนทล ที่ ทัฬหีจะอยู่เนติอ นีหรือ ในคตม คัมภรอง
 เก่าประเทศนั้นได้ทำไปแล้ว ทัฬหีจึงขอ สละราชสมบัติ
 และออกกตก แต่แห่ง พระเมณฑกษัตริย์ แต่ บัดนี้ เป็นอันไว้
 ทัฬหีขอ สละ สิทธิของ ทัฬหี กับ ปวง ผู้ เป็นของ ทัฬหี
 อยู่ ในฐานะ ที่เป็น พระเมณฑกษัตริย์ แต่ ทัฬหี สละอหไว้ซึ่ง
 สิทธิกับ ปวง อห เป็น ของ ทัฬหี แต่ เดิม มา ก่อน ที่ ทัฬหี ไว้ราช
 ราชสมบัติ ซึ่ง สนิทเลื่องค

ทัฬหีเจดีย์ ปะระสงค์ หักแบ่ง ตาม ผู้หนึ่ง ผู้ใด
ให้ เช่น ผู้รับ หรือ ผู้ใด ซึ่ง สันตติยวงศ์ ต่อไป ตามที่
ทัฬหีเจดีย์ สันตติยวงศ์ ที่วัดตาม กรุ มณฑลที่บรรพชาว่า จรัลธรรม
สันตติยวงศ์

อันที่ทัฬหีเจดีย์ ตาม ปะระสงค์ หักแบ่ง ผู้หนึ่ง ผู้ใด
ก่อนที่เจดีย์ สอน ขึ้น ใน ปะระสงค์ ที่ชื่อ ปะระสงค์ ของ ทัฬหี
ทัฬหีเจดีย์ ใน วัดที่ ปะระสงค์ ของ ทัฬหีเจดีย์ ซึ่ง เกิด ๗ ๗ ๗
เช่น ไป ไป ตาม อหะระ มณฑล หรือ ตาม สันตติยวงศ์ ของ ทัฬหีเจดีย์.

ทัฬหีเจดีย์ ตาม ปะระสงค์ ผู้หนึ่ง ผู้ใด ซึ่ง
ไป ไป ขึ้น ใน ปะระสงค์ หักแบ่ง ปะระสงค์ ของ ทัฬหีเจดีย์ ต่อไป ๗ ๗
ตาม ตาม สันตติยวงศ์ หรือ ตาม สันตติยวงศ์ ซึ่ง รับ สันตติยวงศ์ ขึ้น ใน
พระพุทธรูป ซึ่ง ๗ ๗ ๗ สันตติยวงศ์ ซึ่ง ๗ ๗ ๗ ของ ปะระสงค์
ตาม สันตติยวงศ์ ปะระสงค์ ตาม ปะระสงค์ หรือ ปะระสงค์ หักแบ่ง
๗ ๗ ๗ ตาม สันตติยวงศ์.

ทัฬหีเจดีย์ . B.

ทัฬหีเจดีย์ ตาม พ.ศ. ๖๖๖

ตาม สันตติยวงศ์ ๖๖๖

8. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	การวัดผล	การประเมินผล
1. นักเรียนสามารถอธิบายเรื่องราวจากจดหมายสละราชสมบัติฯ โดยการเชื่อมโยงเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กับเรื่องราวในยุคสมัยเดียวกันได้	ใช้แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับที่ 5	เกณฑ์การประเมินผล : ได้คะแนน 70 % ถือว่าผ่านเกณฑ์
2. นักเรียนสามารถวิพากษ์จดหมายสละราชสมบัติฯ เพื่อเสนอข้อเท็จจริงของการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้		
3. นักเรียนเขียนความคิดเห็นที่สะท้อนคุณค่าของการสละราชสมบัติที่ส่งผลต่อระบอบการปกครองของไทยในปัจจุบันได้		

เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ (ตอนอัตนัย)

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบรับรู้	อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ หรือ จำแนกข้อมูลได้ อย่างถูกต้อง ตรง ประเด็น	อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ หรือ จำแนกข้อมูลได้อย่าง ถูกต้อง แต่มีความ คลาดเคลื่อน	อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยการวิเคราะห์ หรือ จำแนกข้อมูลที่ไม่ใช่สาระสำคัญ
คัดเลือกหลักฐานที่น่าเชื่อถือในการอ้างอิงประกอบกรอธิบาย	หลักฐานที่ใช้มีความ น่าเชื่อถือ และ สอดคล้องกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้	หลักฐานที่ใช้มีความ น่าเชื่อถือน้อย และ สอดคล้องกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้	หลักฐานที่ใช้มีความ น่าเชื่อถือ แต่ไม่ สอดคล้องกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้
แปลความหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาทางประวัติศาสตร์	แปลความหมายจาก เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ อย่างถูกต้อง และ ชัดเจน	แปลความหมายจาก เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ อย่างถูกต้อง	แปลความหมายจาก เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ไม่ตรง ประเด็น
จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์แบบตอบสนอง	เลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มา อธิบายความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ได้ สอดคล้อง ตรง ประเด็น มีความ น่าเชื่อถือของ หลักฐาน และมี หลากหลายแง่มุม	เลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มา อธิบายความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ได้ สอดคล้อง ตรง ประเด็น มีความ น่าเชื่อถือของ หลักฐาน แต่นำเสนอ หลักฐานในมุมมองเดียว	เลือกใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มา อธิบายความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ ได้สอดคล้อง ตรง ประเด็น แต่มีความ น่าเชื่อถือของ หลักฐานน้อย และ นำเสนอหลักฐานใน มุมเดียว

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
วิเคราะห์หรือ อนุมานบริบท จนสามารถ เข้าใจเรื่องราว ทาง ประวัติศาสตร์ ในขณะนั้นได้	วิเคราะห์หรืออนุมาน บริบททางประวัติ ศาสตร์ได้ ตรง ประเด็น แสดงให้ เห็นถึงสภาพ หรือ สิ่งแวดล้อมใน เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์อย่าง ชัดเจน รอบด้าน หลากหลายมุมมอง	วิเคราะห์หรืออนุมาน บริบททางประวัติ ศาสตร์ได้ ตรง ประเด็น แสดงให้ เห็นถึงสภาพ หรือ สิ่งแวดล้อมใน เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์อย่าง ชัดเจน	วิเคราะห์หรืออนุมาน บริบททางประวัติ ศาสตร์ได้ ตรง ประเด็นในบางส่วน แสดงให้เห็นถึง สภาพ หรือ สิ่งแวดล้อมใน เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์
วิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือของ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ ที่กำหนดให้	แสดงความน่าเชื่อถือ หรือคัดค้านเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ ผ่านหลักฐานหรือ องค์ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น ครบถ้วน	แสดงความน่าเชื่อถือ หรือคัดค้านเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ ผ่านหลักฐานหรือ องค์ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น	แสดงความน่าเชื่อถือ หรือคัดค้านเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ ผ่านหลักฐานหรือ องค์ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ได้
จิตสำนึก ทาง ประวัติศาสตร์เชิง วิพากษ์แบบ สร้างคุณค่า	อธิบาย ประโยชน์จาก การศึกษา เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ สามารถให้เหตุผลที่ สอดคล้องกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น และให้ ข้อคิด หรือ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	อธิบายประโยชน์ จากการศึกษา เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้โดย สามารถให้เหตุผลที่ สอดคล้องกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น หรือให้ ข้อคิด หรือ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	อธิบายประโยชน์ จากการศึกษา เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้โดย สามารถให้เหตุผลที่ สอดคล้องกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ได้ตรง ประเด็น

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
วิเคราะห์ เชื่อมโยง เหตุการณ์ร่วม สมัยอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง	สามารถเชื่อมโยง เรื่องราวหรือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผลสืบเนื่อง โดยตรงจากร່องราว ทางประวัติศาสตร์ใน สมัยอื่น ๆ ได้ตรง ประเด็น รอบด้าน	สามารถเชื่อมโยง เรื่องราวหรือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นผลสืบเนื่อง โดยตรงจากร່องราว ทางประวัติศาสตร์ใน สมัยอื่น ๆ ได้ตรง ประเด็น	สามารถเชื่อมโยง เรื่องราวหรือ เหตุการณ์ที่ เกี่ยวข้อง หรือเป็น ผลสืบเนื่องโดยตรง จากร່องราวทาง ประวัติศาสตร์ใน สมัยเดียวกันได้ตรง ประเด็น
อธิบายขยาย ใจความหรือ เพิ่มเติม รายละเอียด เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ จากหลักฐานอื่น เพิ่มเติม	อธิบายขยาย ใจความหรือเพิ่มเติม รายละเอียดเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงจาก หลักฐาน ประวัติศาสตร์อื่น เพิ่มเติม ได้ครบถ้วน	อธิบายขยาย ใจความหรือเพิ่มเติม รายละเอียดเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงจาก หลักฐาน ประวัติศาสตร์อื่น เพิ่มเติม	อธิบายขยาย ใจความหรือเพิ่มเติม รายละเอียดเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ โดยอ้างอิงจาก หลักฐาน ประวัติศาสตร์องค์ ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์เดิม
จิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์ เชิง วิพากษ์แบบ จัดระบบ คุณค่า	แสดง ความสำคัญ ของเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ ศึกษาต่อตนเอง และ สังคม โดยอธิบาย ฉายภาพและ เชื่อมโยงเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ จากอดีตที่ส่งผลต่อ ปัจจุบันได้เหมาะสม รอบด้าน	แสดงความสำคัญ ของเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ ศึกษาต่อตนเอง และ สังคม โดยอธิบาย ฉายภาพและ เชื่อมโยงเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ จากอดีตที่ส่งผลต่อ ปัจจุบันได้ รอบด้าน	แสดงความสำคัญ ของเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ ศึกษาต่อตนเอง และสังคม โดย อธิบายได้เหมาะสม

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
วิเคราะห์ผลจาก เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ที่ส่งผล ต่อปัจจุบัน	วิเคราะห์ผลจาก เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ที่ส่งผลต่อ ปัจจุบันได้ครบถ้วน รอบด้าน และตรง ประเด็น	วิเคราะห์ผลจาก เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ที่ส่งผลต่อ ปัจจุบันได้ครบถ้วน และตรงประเด็น	วิเคราะห์ผลจาก เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ที่ส่งผล ต่อปัจจุบันได้
สรุปผลของความ เปลี่ยนแปลงทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้เป็น ลำดับพัฒนาการ หรือ วัฏจักร	สรุปผลของความ เปลี่ยนแปลงทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้เป็นลำดับ พัฒนาการหรือ วัฏจักร โดยการ อ้างอิงหลักฐานและ ยกตัวอย่างจาก เรื่องราวหรือ เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ได้	สรุปผลของความ เปลี่ยนแปลงทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้เป็นลำดับ พัฒนาการหรือ วัฏจักร โดย ยกตัวอย่างจาก เรื่องราวหรือ เหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ได้	สรุปผลของความ เปลี่ยนแปลงทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้เป็น ลำดับพัฒนาการ หรือ วัฏจักรได้
จิตสำนึกทาง ประวัติศาสตร์ เชิง วิพากษ์แบบ สร้าง คุณลักษณะ	ยกตัวอย่าง เรื่องราวของ สังคมในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของ ตนเองที่คล้ายคลึงกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ โดยการ ยกตัวอย่างจาก เหตุการณ์หรือเรื่องราว ของตนเองและขยาย ภาพสู่สังคมในปัจจุบัน ได้อย่างเหมาะสม	ยกตัวอย่างเรื่องราวของ สังคมในปัจจุบัน หรือ สถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของ ตนเองที่คล้ายคลึงกับ เรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ โดยการ ยกตัวอย่างจาก เหตุการณ์หรือเรื่องราว ของตนเองได้อย่าง เหมาะสม	ยกตัวอย่าง เรื่องราวของสังคม ในปัจจุบัน หรือ สถานการณ์ใน ชีวิตประจำวันของ ตนเองที่คล้ายคลึง กับเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ที่ กำหนดให้ได้

หัวข้อ/เกณฑ์	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ใช้วิธีการทาง	ใช้วิธีการทาง	ใช้วิธีการทาง	ใช้วิธีการทาง
ประวัติศาสตร์ในการวิ	ประวัติศาสตร์ในการวิ	ประวัติศาสตร์ในการวิ	ประวัติศาสตร์ในการวิ
พากย์เรื่องราวของสังคม	พากย์เรื่องราวของสังคม	พากย์เรื่องราวของสังคม	พากย์เรื่องราวของ
ในปัจจุบัน หรือ	ในปัจจุบัน หรือ	ในปัจจุบัน หรือ	สังคมในปัจจุบัน หรือ
สถานการณ์ใน	สถานการณ์ใน	สถานการณ์ใน	สถานการณ์ใน
ชีวิตประจำวันของ	ชีวิตประจำวันของ	ชีวิตประจำวันของ	ชีวิตประจำวันของ
ตนเองที่คล้ายคลึงกับ	ตนเองที่คล้ายคลึงกับ	ตนเองที่คล้ายคลึงกับ	ตนเองที่คล้ายคลึงกับ
เรื่องราวทาง	เรื่องราวทาง	เรื่องราวทาง	เรื่องราวทาง
ประวัติศาสตร์ที่	ประวัติศาสตร์ที่	ประวัติศาสตร์ที่	ประวัติศาสตร์ที่
กำหนดให้	กำหนดให้ โดยให้	กำหนดให้ โดยให้	กำหนดให้ได้
	ตัวอย่างเรื่องราวหรือ	ตัวอย่างเรื่องราวหรือ	
	เหตุการณ์ทาง	เหตุการณ์ทาง	
	ประวัติศาสตร์ที่สรุปจาก	ประวัติศาสตร์ที่สรุปจาก	
	ความคิดของตนเอง และ	ความคิดของตนเองได้	
	สะท้อนสังคมผ่านข้อคิด		
	ที่ได้จากประวัติศาสตร์		
	นั้นได้อย่างเหมาะสม		
วิเคราะห์ถึงสาเหตุและ	วิเคราะห์ถึงสาเหตุและ	วิเคราะห์ถึงสาเหตุและ	วิเคราะห์ถึงสาเหตุ
คาดเดาผลที่จะตามมา	คาดเดาผลที่จะตามมา	คาดเดาผลที่จะตามมา	และคาดเดาผลที่จะ
จากเรื่องราวของสังคม	จากเรื่องราวของสังคม	จากเรื่องราวของสังคม	ตามมา จากเรื่องราว
ในปัจจุบัน หรือ	ในปัจจุบัน หรือ	ในปัจจุบัน หรือ	ของสังคมในปัจจุบัน
สถานการณ์ใน	สถานการณ์ใน	สถานการณ์ใน	หรือสถานการณ์ใน
ชีวิตประจำวันของ	ชีวิตประจำวันของ	ชีวิตประจำวันของ	ชีวิตประจำวันของ
ตนเองที่คล้ายคลึงกับ	ตนเองที่คล้ายคลึงกับ	ตนเองที่คล้ายคลึงกับ	ตนเองที่คล้ายคลึงกับ
เรื่องราวทาง	เรื่องราวทาง	เรื่องราวทาง	เรื่องราวทาง
ประวัติศาสตร์ที่	ประวัติศาสตร์ที่	ประวัติศาสตร์ที่	ประวัติศาสตร์ที่
กำหนดให้	กำหนดให้ โดยการให้	กำหนดให้ โดยการให้	กำหนดให้ได้
	ตัวอย่างเรื่องราวหรือ	ตัวอย่างเรื่องราวหรือ	
	เหตุการณ์ทาง	เหตุการณ์ทาง	
	ประวัติศาสตร์ที่	ประวัติศาสตร์ที่	
	เกี่ยวข้องได้เหมาะสม	เกี่ยวข้องได้	

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับที่ 1

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง 1. ข้อสอบฉบับนี้เป็นข้อสอบปรนัย แบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ รวม 45 คะแนน

2. ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในตัวเลือกที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวบนกระดาษคำตอบ

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 1-5

ประกาศเตือนผู้ใช้อักษรผิด

ด้วยขุนสุวรรณอักษร รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าใส่กระหม่อม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสั่งให้ประกาศว่าด้วย อักษร ๔ อักษร คือ ฤ ฎ ฎ ฎ นี้หาควรจะใช้ ห นำแลกากบาทไม่ เมื่อถึงคำว่า ฤ ที่เขียนอุทริกว่าโบราณว่า หฤ บ้าง ฤ บ้าง ก็ให้เขียน แต่ ฤ อย่างนี้ อย่าให้เขียน ห นำแลใส่กากบาทเลย ด้วยตัว ห นั้น เฉพาะนำได้แต่ตัวอักษรต่ำ เหมือนอย่าง หมู หนี แหวน อย่างนี้ เป็นอักษรต่ำจึงเอา ห นำได้ อักษรต่ำนั้นคือ คตฆง ชซฌญ ฑฒณ ทธน พพรม ยรลวพย แลกากบาทนั้นใช้ได้แต่อักษรกลางเหมือนอย่าง เก่ง เป่า จำ อย่างนี้เป็นอักษรกลางจึงใส่กากบาทได้อักษรกลางนั้นคือ กจ ฎฎ ดต บปอ ตั้งแต่ขึ้นไป ให้ซ้ำทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่งจะมีธุระเขียน หนังสือเรื่องราวขึ้นกราบบังคมทูล พระกรุณาแล้วก็ให้ศึกษาไต่ถาม เขียนให้ถูกต้องตามอักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ อย่าให้เขียนใส่กากบาทแลเอา ห นำผิดๆ เข้ามาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเป็นอันขาดทีเดียว

พระราชบัญญัตินี้ตีพิมพ์แต่ ณ วันพุธ เดือน ๘ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีมฤกษ เบญจศก จุลศักราช ๑๒๑๕

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2541). ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พุทธศักราช 2394-พุทธศักราช 2404.

1. ข้อใดคือใจความสำคัญของเรื่องราวที่ปรากฏในหลักฐานนี้ แสดงให้เห็นถึงสิ่งใดมากที่สุด
 - ก. พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง
 - ข. การประกาศนี้เพื่อให้ประชาชนระมัดระวังในการสะกดคำต่าง ๆ ให้ถูกต้อง
 - ค. ขุนนางโดยเฉพาะตำแหน่งอาลักษณ์มักจะสะกดคำผิดเป็นที่ขัดเคืองพระราชหฤทัย
2. ผู้ที่มีตำแหน่งในการประกาศใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการสะกดคำหรือหลักไวยากรณ์ของภาษาที่ใช้กันอยู่ในสมัยนั้นน่าจะเป็นผู้ใด
 - ก. พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจในบ้านเมืองทุกด้านเพียงพระองค์เดียว
 - ข. ขุนนางตำแหน่งต่าง ๆ ในกรมพระอาลักษณ์ ซึ่งเป็นกรมที่ดูแลการใช้ภาษาให้ถูกต้อง

- ค. ชุมนางตำแหน่งสูงที่มีหน้าที่โดยเฉพาะเป็นผู้ถวายคำแนะนำให้ทรงประกาศใช้
3. การที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ออกประกาศให้สะกดคำให้ถูกต้องนั้น เพราะทรงมีพระประสงค์ต่อสิ่งใดมากที่สุด
- ก. ทรงต้องการเป็นต้นแบบในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง
- ข. ทรงมีพระประสงค์ให้ทุกคนใช้หลักไวยากรณ์ได้ถูกต้อง
- ค. ทรงมีความชื่นเคืองพระราชหฤทัยเมื่อทรงทอดพระเนตรเห็นคำผิด
4. ประกาศเรื่องการสะกดคำผิดดังกล่าว ส่งผลอย่างไรต่อปัจจุบัน
- ก. ทำให้เกิดต้นแบบในการสะกดคำของภาษาไทยในปัจจุบัน
- ข. ทำให้เกิดการตัดตัวอักษรบางตัวออกเพราะเป็นการใช้ตัวอักษรสิ้นเปลือง
- ค. ทำให้เกิดหลักไวยากรณ์แบบใหม่อยู่ตลอดเวลา
5. เมื่อนักเรียนไปพบกับการสะกดคำที่ไม่ถูกต้องในเอกสารโบราณ นักเรียนควรจะทำอย่างไร
- ก. ข้ามการอ่านเหตุการณ์ในตอนนั้น และใช้การอนุมานบริบทแทน
- ข. พยายามหาความหมายในคำนั้น เพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์มากขึ้น
- ค. ศึกษาหลักไวยากรณ์โบราณที่นิยมใช้ในการสะกดคำเพิ่มเติม เพื่อกระจ่างข้อเท็จจริง

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 6-10

ประกาศว่าด้วยคนพาลเสพสุราในเวลาตรุษสงกรานต์
คัดจากหมายรับสั่ง
ปีเถาะ สัปตศก

ด้วยพระอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง เจ้ากรมกองตระเวนขวา รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ สั่งว่า เทศกาลตรุษสงกรานต์ ควรที่ราษฎรจะชักชวนกันทำบุญให้ทานกระทำการกุศล จึงจะชอบ นี้หาตั้งนั้นไม่ คนที่เป็นพาลสันดานหยาบชวนกันเสพสุราแล้วพากันไปเที่ยวกลางถนนหนทาง พุดจาทำทายนกล้ำหาญ ให้เกิดการก่อวิวาทชกตีกัน เพราะเสพสุราแล้วหาอยู่ในบ้านในเรือน ของตัวไม่ แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ผู้ใดผู้หนึ่งจะเสพสุราเมาสักเท่าใด ก็มีได้ห้าม ด้วยสุรามีอาการอยู่แต่เดิม ครั้นจะห้ามเสียทีเดียวก็หาควรไม่ ถ้าผู้ใดเสพสุราแล้วก็ให้อยู่แต่ในบ้านในเรือนของตัว ห้ามอย่าให้ไปเที่ยวชกตีวิวาทตามถนน หนทางที่บ้านเรือนเขตแดน ผู้อื่นเป็นอันขาดทีเดียว

อนึ่ง ให้เจ้าของบ้านเจ้าของเรือน รักษาบ้านเรือนเขตแดนของตัว อย่าให้ผู้อื่นมาชกตีวิวาทที่หน้าบ้านเรือนของตัวได้ ถ้าผู้ใด เมาสุราแล้วมีได้อยู่ในบ้านเรือนของตัว บังอาจไปเที่ยวชกตีวิวาทกัน ที่บ้านเรือนเขตแดนผู้อื่น ก็ให้เจ้าของบ้านเจ้าของเรือนจับตัวผู้ที่เมาสุรามาชกตีวิวาทให้จงได้ ถ้าแลผู้ที่เมาสุรามาชกตีวิวาทถึง งานเรือนเขตแดนผู้อื่น ตัวจะมีบาดเจ็บมากกว่าผู้ที่มีได้บุกรุก แลผู้ที่มีได้บุกรุกจะมีบาดเจ็บ ก็จะต้องตัดสินผู้ที่มีบุกรุกให้เป็นแพ้ว จะทำโทษ หากผู้ที่มีได้บุกรุกแต่ฝ่ายเดียว เพราะว่าตัวบังอาจไปเที่ยวชกตีวิวาทบุกรุกถึงบ้านถึงเรือนเขตแดนผู้อื่น หาอยู่ในที่บ้านเรือนเขตแดนของตัวไม่

ให้มหาดไทยกลาโหม กรมพระสัสดี หมายบอกกับข้าราชการในพระบรมมหาราชวัง พระบวรราชวัง ข้าเจ้าต่างกรม เจ้ายังไม่ได้ตั้งกรม แล้วประกาศแก่ราษฎรให้รู้จึ่งทั่วกันตามรับสั่ง

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2541). ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พุทธศักราช 2394-พุทธศักราช 2404.

6. ข้อใดเป็นเหตุแห่งออกการประกาศฉบับนี้ มากที่สุด

- ก. มีผู้เมาสุรามากขึ้นโดยเฉพาะวันสำคัญทางศาสนา
- ข. มีผู้ย่ำเหยอนในศาสนา เมาสุราในวันสำคัญทางศาสนา
- ค. มีเหตุการณ์ไม่สงบสุขเกิดขึ้นมาก เพราะเหตุเมาสุรา

7. โดยประกาศฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่มหาดไทย กลาโหม กรมพระสัสดี รวมถึงข้าราชการในหน่วยงานอื่น ๆ ให้เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายแสดงให้เห็นถึงสิ่งใด

- ก. ชาวบ้านไม่สามารถระงับเหตุการณ์อันไม่ปกติสุขได้ จำเป็นต้องพึ่งข้าราชการ
- ข. ข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ถือเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายโดยตรง
- ค. พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน

8. เหตุการณ์หลังจากมีการประกาศฉบับนี้ขึ้น ควรจะเป็นเช่นไร

- ก. วันสำคัญทางศาสนาจะเป็นวันที่มีความสุข
- ข. บ้านเมืองเกิดความสงบ ผู้คนสามารถใช้ชีวิตโดยปกติได้
- ค. ราษฎรเกิดความเกรงกลัวต่ออำนาจของพระมหากษัตริย์

9. เหตุการณ์ในปัจจุบันที่มีความสอดคล้องกับเหตุการณ์จากประกาศในสมัยรัชกาลที่ 4

- ก. การเพิ่มอัตราอากรสุรา เพื่อลดการบริโภคสุรา
- ข. การควบคุม และงดจำหน่ายสุราในวันที่มีการประกาศห้าม
- ค. การประกาศใช้มาตรการในการงดจำหน่ายสุราในยามวิกาล

10. การใช้นโยบายในการควบคุมและจำหน่ายสุราในอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างไร

- ก. ประชาชนยังมีความนิยมในการดื่มเครื่องดื่มมึนเมากันอยู่
- ข. มีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตสุราเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมทำให้ควบคุมง่ายขึ้น
- ค. วันสำคัญและวันหยุดทางราชการมักเป็นวันที่มีการดื่มสุรามากที่สุด

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 11-15

ประกาศเตือนให้ราษฎรซื้อข้าว เพราะจะเปิดให้จำหน่ายออกนอกประเทศ

(ณ วันพฤหัสบดี เดือน ๘ ขึ้น ๑ ปีมะโรง อัฐศก)

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศแก่ข้าราชการแลราษฎร ชาวพระนครแลชวาณอกกรุงทั้งปวงให้ทราบว่า บัดนี้ก็เป็นต้นฝนกลางมือแล้ว ฝนก็งามดีอยู่ กลัวแต่ฝนจะมากเกินไปเสียอีก ทรงกำหนดไว้ว่าถ้าฝนงามจนเดือน ๑๐ แล้ว จะโปรดเปิดให้ลูกค้าซื้อ ข้าวออกไปจำหน่ายนอกประเทศ เมื่อเปิดแล้วราคาข้าวจะขึ้นไป เพราะฉะนั้นใครที่ซื้อข้าวด้วยราคาถูก ๆ ก็ให้รีบซื้อหาเก็บไว้ ใช้สอยหรือมากเหลือใช้สอย เมื่อเปิดข้าวออกนอกประเทศแล้วก็จะได้ขายเอากำไร อย่าเสียตายนเงินทุกแล้วข้าวผูกเลย รีบซื้อไว้เสีย ราคาข้าวยังไม่ขึ้น ไม่ซื้อแล้วถ้าราคาข้าวขึ้นไป เพราะเปิดข้าวออกนอกประเทศ ก็อย่าบ่นเอาในหลวงว่าทำให้ราคาข้าวแพงขึ้น เพราะในหลวงทรงพระเมตตากรุณาแก่ชวาณาจะได้ขายข้าวได้ราคา ไม่ทั้งนาเสียไปทำการอื่น ๆ แลแก่คนนอกประเทศที่เป็นมนุษย์เหมือนกัน ให้ใช้ข้าวไปกินโดยสะดวกตามกำลังทรัพย์ของเขา เพราะฉะนั้นจึงเตือนชาวในพระนครที่ไม่ได้ทำนาซื้อข้าวเขากินนั้นรีบซื้อข้าวไว้ จะต้องเสียเงินมากเมื่อข้าวขึ้นราคา หรืออย่าให้ต้องอายปากเลย

ประกาศมา ณ วันพฤหัสบดี เดือน ๔ ขึ้น ๑ ปีมะโรง นักษัตร อัฐศก

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2541). ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พุทธศักราช 2394-พุทธศักราช 2404.

11. จากเหตุการณ์ดังกล่าวรัชกาลที่ 4 ทรงวิตกกังวลในเรื่องใดมากที่สุด

- ก. ประชาชนจะได้รับความเดือดร้อนจากการส่งออกข้าว
- ข. ประชาชนที่รีบซื้อขายจะขายข้าวไม่ได้ราคา
- ค. ประชาชนจะบ่นว่าราคาข้าวแพงขึ้น

12. จากการประกาศในเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถอนุมานได้ว่าอยู่ในช่วงสมัยใด

- ก. อยู่ในช่วงที่ประเทศมีการขยายฐานการส่งออกต่างประเทศแล้ว
- ข. อยู่ในช่วงการใช้นโยบายอินอ่อนผ่อนปรนกับต่างประเทศจากการล่าอาณานิคม
- ค. อยู่ในช่วงหลังจากการทำสนธิสัญญากับต่างประเทศแล้ว

13. ผลจากการค้าขายกับต่างประเทศในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทำให้เกิดสิ่งใด

- ก. จากการส่งออกข้าวทำให้ประชาชนเริ่มทำนาเพิ่มมากขึ้น
- ข. ประชาชนเกิดความอดอยาก เนื่องจากข้าวมีราคาแพง
- ค. รัฐบาลสามารถเก็บภาษีอากรค่านาได้เพิ่มมากขึ้น

14. ผลการจากส่งออกข้าวตามนโยบายของรัชกาลที่ 4 ทำให้เกิดเหตุการณ์ใดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน

- ก. มีการขุดคลองส่งน้ำเพื่อขยายพื้นที่การทำนาและการเกษตรอื่น ๆ
- ข. มีการควบคุมราคาข้าวไม่ให้มีราคาแพงจนเกินไป
- ค. มีการกำหนดนโยบายในการส่งออกข้าว เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

15. การส่งออกข้าวในอดีตกับปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างไร

- ก. แตกต่างกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจของชาวนา
- ข. แตกต่างกันในเรื่องผู้กำหนดราคาและผู้รับซื้อข้าว
- ค. แตกต่างกันในเรื่องปริมาณการผลิตข้าวเพื่อการส่งออก

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับที่ 2

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง 1. ข้อสอบฉบับนี้เป็นข้อสอบปรนัย แบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ รวม 45

คะแนน

2. ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในตัวเลือกที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบ

เดียวบนกระดาษคำตอบ

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 1-5

เรื่องมอญอพยพครอบครัวเข้ามาพึ่งพระบรม

มอญกับพม่า แม้ภูมิฐานบ้านเมืองอยู่ติดต่อกันก็จริง แต่ชาติแลภาษาตลอดจนความนิยมแตกต่างกันมาแต่โบราณ ด้วยพวกมอญนั้น ว่าโดยชาติเป็นเชื้อสายของชนชาวตะวันออกคือขอมแลไทยที่แผ่อาณาจักรออกไปแต่ก่อน ฝ่ายข้างพม่าเป็นชนชาติซึ่งอพยพลงมาจากประเทศทิเบตมาตั้งอยู่ในดินแดนข้างเหนือเขตมอญ มามีกำลังขึ้น จึงได้เมืองมอญแลไทยใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิด ด้วยต่อสู้ต้านทานกำลังพม่าไม่ได้ ทั้งมอญแลไทยใหญ่อยู่ในอำนาจพม่าแต่ด้วยความกลัว ถ้าพม่าหย่อนอำนาจลงเวลาใด มอญแลไทยใหญ่ก็กลับตั้งตัวเป็นอิสระพม่า กลับมีกำลังเมื่อใดก็ต้องปราบปรามอีก ถ้ามอญมีกำลังพอต่อสู้พม่าได้ มอญก็ตั้งอยู่เป็นอิสระ ถ้าพม่ากำลังพม่าไม่ได้ หรือเป็นเวลาที่ไทยมี อำนาจมาก มอญก็หันมาพึ่งไทย เป็นดังนี้มาแต่ครั้งพ่อขุนรามคำแหง ครอบพระนครสุโขทัยตลอดมา จนครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชครองกรุงศรีอยุธยา ด้วยเหตุที่มอญไม่มีความนิยมต่อพม่า คอยหาโอกาส ที่จะเอาใจออกห่างอยู่เสมอดังแสดงมานี้ เมื่อพระเจ้าอลองพญาทำสงครามชนะมอญได้เป็นใหญ่ในแผ่นดินพม่า จึงมีความขัดเคืองคิดจะทำลายล้างพวกมอญให้หมดแผ่นดินพม่า เมื่อมอญถูกพม่ากดขี่ข่มเหง ต่างๆ แลไม่มีกำลังพอจะต่อสู้พม่าได้ จึงอพยพหนีเข้ามาอยู่ในเมืองไทย ดังพวกพระยาเจ่งซึ่งอพยพเข้ามาในครั้งกรุงธนบุรี เมื่อปีมะเมียฉศก จุลศักราช ๑๑๓๖ พ.ศ. ๒๓๑๗ เป็นต้น

ตำราพระราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2562). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2.

กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตีบุ๊กส์ (2006)

1. ชนชาติมอญเป็นชนชาติที่ถือว่าเป็นชนชาติที่มีความใกล้เคียงกับชนชาติใดมากที่สุด

ก. ไทน้อย

ข. ไทยใหญ่

ค. พม่า

2. เหตุใดชนชาติมอญจึงต้องมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทย
 - ก. เพราะชนชาติไทยเป็นชนชาติที่รักสงบ
 - ข. เพราะชนชาติไทยเป็นชนชาติที่ยอมรับในความแตกต่าง
 - ค. เพราะชนชาติไทยเป็นชนชาติที่อยู่ใกล้กับดินแดนมอญ
3. การอพยพย้ายถิ่นของชนชาติต่าง ๆ ในอดีต มักจะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องใด บ่อยครั้งที่สุด
 - ก. การอพยพย้ายถิ่นตามผู้ปกครอง
 - ข. การอพยพหนีจากโรคระบาดร้ายแรง
 - ค. การอพยพจากการถูกกวาดต้อนในสงคราม
4. ผลจากการอพยพเข้ามายังดินแดนไทย ทำให้เกิดสิ่งใดตามมาจนถึงปัจจุบัน
 - ก. เกิดชุมชนชาวมอญในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศ
 - ข. เกิดการอพยพตามมาของชนชาติอื่น ๆ ในดินแดนรอบข้าง
 - ค. เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างชาวไทยและมอญ
5. อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมมอญที่หลงเหลือและแพร่กระจายให้เห็นอยู่ในภาคกลางปัจจุบัน คือ
 - ก. ปี่พาทย์มอญ
 - ข. การละเล่นสะบ้ามอญ
 - ค. เครื่องปั้นดินเผาอมอญ

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 6-10

เรื่องมอญอพยพครอบครัวเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร(1)

ครั้นมาเมื่อรัชกาลที่ ๒ พระเจ้าปะดุงตั้งพม่าคนหนึ่งลงมาเป็น เจ้าเมืองเมะตะมะ พม่าเจ้าเมืองเมะตะมะคนนั้นเบียดเบียนพวกมอญให้ ได้รับความเดือดร้อนต่างๆ พวกมอญไม่มีกำลังพอจะต่อสู้พม่าได้ มอญที่เป็นเจ้าเมืองขึ้นแลกรมการหลายคนมีสมิงสอดเบาเป็นหัวหน้า ปรีกษา พร้อมกันว่าจะอพยพครอบครัวสมัครพรรคพวกเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่ในกรุงสยาม สมิงสอดเบา มีหนังสือลับเข้ามาถึงพระยากาญจนบุรีเมื่อเดือน ๑๑ ปีจอ ฉศก จุลศักราช ๑๑๗๖ พ.ศ. ๒๓๕๗ พระยากาญจนบุรี บอกล่ามหนังสือสมิงสอดเบาเข้ามายังกรุงเทพฯ จึงโปรดให้พระยากาญจนบุรีมีหนังสือลับตอบไปถึงสมิงสอดเบาว่า ถ้ามอญเดือดร้อนก็ให้อพยพเข้ามาเถิด จะทรงพระกรุณาโปรดรับเป็นที่พึ่ง ให้พวกมอญได้อยู่ในพระราชอาณาจักรโดยความผาสุก ครั้นถึงปีกุนส์ปัตศก จุลศักราช ๑๑๗๗ พ.ศ. ๒๓๕๘ พวกมอญที่เมืองเมะตะมะถูกพม่ากดขี่หนักเข้า จึงพร้อมใจกันจับเจ้าเมืองกรมการพม่าฆ่าเสีย แล้วพากันอพยพครอบครัว เข้ามาในพระราชอาณาจักร เดินเข้ามาทางเมืองตากบ่าง ทางเมืองอุไทยธานีบ้าง แต่โดยมากมาทางด้านพระเจดีย์สามองค์เข้าแขวงเมืองกาญจนบุรี

ตำราพระราชานุญาต, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2562). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2**. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊คส์ (2006)

6. จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้เราทราบว่าดินแดนส่วนใหญ่ของชนชาติมอญมีอาณาเขตติดกับภาคใดของประเทศในปัจจุบัน

- ก. ภาคตะวันตก
- ข. ภาคเหนือ
- ค. ภาคใต้

7. เหตุผลใดที่รัชกาลที่ 2 ทรงตอบรับในการช่วยเหลือชนชาติมอญให้อพยพย้ายเข้ามาอยู่ในดินแดนไทย

- ก. เป็นพระราชภาระที่ต้องรับชนชาติอื่น ๆ ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร
- ข. เป็นการแผ่พระราชอำนาจให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวต่างประเทศ
- ค. เป็นการเพิ่มกำลังคนให้กับพระนคร สำหรับป้องกันพระนครในยามสงคราม

8. วิธีการของชนชาติมอญในการอพยพ เทียบได้กับเหตุการณ์ใดต่อไปนี้

- ก. การอพยพย้ายถิ่นของชาวจีน สู่ดินแดนชายฝั่งของไทยในรัชกาลที่ 1-3
- ข. การอพยพย้ายถิ่นของชาวเขมร สู่ภาคตะวันออกในรัชกาลที่ 5
- ค. การอพยพย้ายถิ่นของชาวลาวในนครพนม สู่เมืองสมุทปราการในรัชกาลที่ 2

9. ปัจจุบันในประเทศไทยยังมีผู้อพยพย้ายถิ่นกันมาอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ที่ผู้อพยพเข้ามาโดยใช้ลักษณะคล้ายคลึงกับการอพยพย้ายถิ่นของชนชาติมอญในอดีตมากที่สุด คือ ช้อโด

ก. ชนชาติโรฮิงจาลี้ภัยหนีออกจากพม่า เข้าสู่ภาคใต้ของไทย

ข. ชนชาติกัมพูชาหนีสงครามกลางเมืองเข้ามาในจังหวัดตราด

ค. ชนชาติพม่าอพยพย้ายถิ่นมาทำงานในไทย

10. จากเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้วิธีการใดในการจัดการกับผู้อพยพที่เข้ามาในประเทศไทยในปัจจุบัน

ก. จัดให้มีชุดปฏิบัติการเคลื่อนที่เพื่อช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น

ข. จัดให้มีหน่วยรักษาความปลอดภัยและปัจจัยสี่แก่ผู้อพยพ

ค. จัดให้มีการอพยพอย่างถูกกฎหมายเพื่อผลักดันสู่ประเทศปลายทาง

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 11-15

เรื่องมอญอพยพครอบครัวเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร(2)

เมื่อได้ทรงทราบข่าวว่าครัวมอญอพยพเข้ามา จึงโปรดให้กรมพระราชวังบวรสถานมงคล เสด็จขึ้นไป คอยรับครัวมอญอยู่ที่เมืองนนทบุรี จัดจากแลไม้สำหรับปลูกสร้างบ้านเรือน แลเสปียงอาหาร ของ พระราชทานขึ้นไปพร้อมเสร็จ ทางเมืองกาญจนบุรีโปรดให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎฯ คุณไพรพลสำหรับ ป้องกันครัวมอญ แลเสปียงอาหารของพระราชทานออกไปรับครัวมอญทางหนึ่ง โปรดให้เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษมนตรีเป็นผู้ใหญ่เสด็จกำกับไปด้วย ทางเมืองตากนั้น โปรดให้เจ้าพระยาอภัยภูธรที่สมุหนายกเป็นผู้ขึ้นไป รับครัวมอญมาถึง เมืองนนทบุรี เมื่อ ณ วันพุธ เดือน ๙ แรม ๓ ค่ำ ปีกุน สัปตศก จุลศักราช ๑๑๗๗ พ.ศ. ๒๓๕๘ เป็นจำนวนคน ๔๐,๐๐๐ เศษ โปรด ให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแขวงเมืองปทุมธานีบ้าง เมืองนนทบุรีบ้าง เมืองนครเขื่อนขันธ์บ้าง สมิงสอดเบาที่เป็นหัวหน้านั้นทรงพระกรุณาโปรด ตั้งให้เป็นพระยารัตนจักร ต่วนนาย รามัญที่เป็นผู้ใหญ่มียศอยู่ในเมืองเดิม ก็ทรงพระกรุณาโปรดตั้งให้เป็นพระยาทุกคน

ตำราพระราชานุญาต, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2562). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2**. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊คส์ (2006)

11. วิธีการที่รัชกาลที่ 2 ทรงใช้ในการควบคุมชนชาติมอญที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร คือ วิธีการใด

- ก. ให้อิสระในการปกครองกันเอง
- ข. แต่งตั้งให้ปกครองกันเอง
- ค. ให้อยู่ในความควบคุมของเจ้านายหรือขุนนาง

12. เหตุใดรัชกาลที่ 2 จึงทรงพระกรุณาโปรดให้ชาวมอญไปตั้งหลักแหล่งที่เมืองปทุมธานี นนทบุรี และนครเขื่อนขันธ์

- ก. เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากพระนคร
- ข. เป็นเมืองที่ตั้งขึ้นใหม่ผู้คนอยู่อาศัยอยู่เบาบาง
- ค. เป็นเมืองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเมืองมอญในพม่า

13. ในสมัยรัชกาลที่ 1-3 มีชนชาติอื่นอพยพเข้าสู่ดินแดนไทยเป็นจำนวนมากเนื่องจากเหตุใดมากที่สุด

ก. เป็นดินแดนที่มีความเข้มแข็งทางการทหาร

ข. เป็นดินแดนที่ให้อิสระเสรีแก่ประชาชน

ค. เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์

14. ผู้อพยพส่วนใหญ่ในดินแดนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน อาศัยอยู่ด้วยความสงบสุขอันเนื่องมาจากเหตุใด

ก. ประเทศไทยยอมรับการเปลี่ยนแปลง

ข. ประเทศไทยให้เสรีภาพเต็มที่

ค. ประเทศไทยปฏิบัติกับทุกคนอย่างเท่าเทียม

15. เหตุการณ์ใดในปัจจุบันสามารถเที่ยงเคียงได้กับการรับผู้อพยพชาวมอญในอดีต

ก. พนักงานออฟฟิศช่วยซื้อของกับเด็ก 7 ขวบที่มาขายของ

ข. สถานสงเคราะห์รับผู้ด้อยโอกาสมาอาศัยด้วย

ค. ร้านอาหารให้ขอทานได้กินข้าวฟรี

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับที่ 3

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง 1. ข้อสอบฉบับนี้เป็นข้อสอบปรนัย แบบเลือกตอบ 3 ตัวเล็ก จำนวน 15 ข้อ รวม 45

คะแนน

2. ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในตัวเลือกที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวบนกระดาษคำตอบ

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 1-5

เรื่องเบ็ดเตล็ดที่ปรากฏในหนังสือโครเฟิด

เมื่อโครเฟิดอยู่ในกรุงเทพฯ พระยาพระคลังได้ถามว่า โครเฟิดมีประสงค์จะไปเฝ้าเจ้านายพระองค์ใดบ้าง โครเฟิดสับสนทราบดีว่าในเวลานั้น ผู้ใหญ่ในกรุงเทพฯ แบ่งกันเป็น ๒ พวก คือพวก ๑ นับถือสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎฯ แลเจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษมนตรีเป็นหัวหน้าในพวกนี้ แต่อีกพวก ๑ นับถือพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ซึ่งเป็นพวกเดียวกับพระยาพระคลัง โครเฟิดเห็นว่าฐานะของตัวเองอยู่ในหน้าที่ของพระยาพระคลัง แลกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ จะไปเกี่ยวข้องกับอีกพวก ๑ จะไม่เป็นที่พอใจข้างพวกนี้ จึงตอบพระยาพระคลังว่า ที่จะให้เฝ้าเจ้านายพระองค์หนึ่งพระองค์ใด นั้น แล้วแต่พระยาพระคลังจะเห็นสมควร แต่ของถวายเตรียมมาถวาย แต่กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์พระองค์เดียว ไม่ได้เตรียมมาสำหรับถวายเจ้านายพระองค์อื่นด้วย เพราะธรรมเนียมเฝ้าในครั้งนั้นต้องมีของถวาย เมื่อโครเฟิดบอกว่าไม่มีของถวาย จึงไม่ได้เฝ้าเจ้านายพระองค์อื่น

ตำราราชานุกาพย์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2562). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2.

กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์ (2006)

1. “โครเฟิด” ในเหตุการณ์นี้เข้ามาในสยามเพราะประสงค์สิ่งใดมากที่สุด

- ก. เพื่อสืบงานราชการ
- ข. เพื่อเจริญสัมพันธไมตรี
- ค. เพื่อทำสัญญาและเจรจากรการค้าขาย

2. เหตุที่โครเฟิดเลือกที่จะเข้าเฝ้าพระเจ้าลูกยาเธอฯ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เพราะเหตุผลใด

- ก. โครเฟิดตระเตรียมของสำหรับถวายมาไม่ครบพระองค์จึงเลือกเข้าเฝ้าเฉพาะพระองค์
- ข. เจ้าฟ้ามงกุฎฯ และเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ เป็นเจ้านายที่มีอำนาจน้อยกว่าพระองค์
- ค. เจ้าพระยาพระคลัง เป็นขุนนางมีที่อำนาจมากและให้การสนับสนุนพระองค์

3. เหตุการณ์ในครั้งนี้ ส่งผลทำให้เกิดสิ่งใดตามมาในระยะเวลาต่อมา
- ก. การทำสนธิสัญญาเบอร์นี
 - ข. การทำสนธิสัญญาเบาว์ริง
 - ค. การส่งพระราชโอรสไปศึกษาต่อ
4. ข้อใดคือผลโดยตรงจากการที่ครอเฟ็ดเข้ามาเจริญพระราชสัมพันธ์ไมตรี ทำให้ประเทศมีการปรับเปลี่ยนสิ่งใดจนส่งผลมาถึงปัจจุบัน
- ก. รัชกาลที่ 3 ทรงเร่งรวบรวมเงินทองไว้สำหรับการพัฒนาบ้านเมืองในการณ์ข้างหน้า
 - ข. รัชกาลที่ 4 ทรงเริ่มปรับปรุงและพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย
 - ค. รัชกาลที่ 5 ทรงให้มีการปฏิรูปประเทศทุกด้าน
5. เหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของนักการทูตที่เหมือนกันระหว่างอดีตและปัจจุบันอย่างไร
- ก. สนับสนุนข้อมูล
 - ข. ปกป้องผลประโยชน์
 - ค. รักษาความสัมพันธ์

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 6-10

เรื่องเบ็ดเตล็ดที่ปรากฏในหนังสือครอเฟิด(1)

เมื่อครอเฟิดเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ได้ไปเฝ้ากรมหมื่น เจษฎาบดินทร์ ๔ ครั้ง ครั้งแรกเฝ้าถวายของอย่างเสด็จออกแขกเมือง อีก ๒ ครั้งมีรับสั่งให้หาไปเฝ้าไปโปรด รับสั่งไต่ถามการงานต่างๆ แต่ มิได้รับสั่งด้วยเรื่องราชทูตที่มา ครอเฟิดชมว่ากรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ทรงพระปรีชาญาณสมกับคำคนในกรุงเทพฯ ที่พูดกันว่าเฉียบแหลมกว่า เจ้านายพระองค์อื่นๆ ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม อันเป็นวันที่ ครอเฟิดกำหนดไว้ว่าจะออกจากกรุงเทพฯ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์มีรับสั่งให้หาไม่ รับสั่งบอกว่า มีกระแสพระราชโองการว่า แต่เดิมได้ตั้งพระราชหฤทัยจะโปรดให้ครอเฟิดเข้าเฝ้าทูลลา แต่ประจวบเวลาไม่สบายพระราชหฤทัย เหตุด้วยพระเจ้าน้องนางเธอสิ้นพระชนม์พระองค์ ๑ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษมนตรีก็สิ้นพระชนม์ แลสมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) สิ้นพระชนม์ จึงมิได้ให้ครอเฟิดเฝ้าทูลลา กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์มีรับสั่งรับรองแก่ครอเฟิดว่าให้พวกพ่อค้าอังกฤษไปมา ค้าขายเถิด จะทรงเป็นพระธุระทำนุบำรุงเอง

ตำราพระราชานุญาต, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2562). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2.

กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์ (2006)

6. เหตุที่ครอเฟิดต้องเข้าเฝ้ากรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ถึง 4 ครั้งเป็นเครื่องยืนยันถึงสิ่งใด
 - ก. ครอเฟิดให้ความสำคัญกับพระองค์มาก
 - ข. พระองค์ถือเป็นผู้มีอำนาจมากในขณะนั้น
 - ค. ทรงพระปรีชาสามารถมากพระองค์หนึ่ง
7. เหตุการณ์ที่ครอเฟิดกล่าวชมกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ว่า “ทรงพระปรีชาญาณ” เป็นเพราะเหตุใดมากที่สุด
 - ก. ทรงใช้วิธีการสืบความจากการสอบถาม
 - ข. ทรงหลีกเลี่ยงการพูดในสิ่งที่จะเสียประโยชน์
 - ค. ทรงเลี่ยงการเข้าเฝ้าของครอเฟิดเพื่อทูลลากลับ
8. การที่อุปราชของอังกฤษที่อินเดียส่งครอเฟิดมาเป็นทูตเพราะเห็นสยามขณะนั้นเป็นอย่างไร
 - ก. เป็นเมืองใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก
 - ข. เป็นเมืองที่มั่นคงและมีอาณาเขตกว้างขวาง
 - ค. เป็นเมืองที่สำคัญในการค้าขายกับชาติอื่น ๆ

9. การเจริญพระราชสัมพันธ์ไมตรีระหว่างอังกฤษกับไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเน้นในเรื่องใดมากที่สุด

- ก. การเมือง
- ข. เศรษฐกิจ
- ค. ความมั่นคง

10. จากเหตุการณ์ดังกล่าว วิธีการพูดที่ดีที่นักเรียนสามารถนำมาปรับใช้ได้คือข้อใดมากที่สุด

- ก. หลีกเลี่ยงการพูดในเรื่องที่ไม่สมควรพูด
- ข. ใต้ถามข้อมูลเป็นระยะ
- ค. พูดในเรื่องที่สร้างประโยชน์ให้ตนเอง

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 11-15

เรื่องเบ็ดเตล็ดที่ปรากฏในหนังสือครอบครัว(2)

มีข้อความกล่าวไว้ในหนังสือที่ครอบครัวแต่ง ว่าในเวลาอยู่ใน กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม เจ้าเมืองลาวคน ๑ ไปหาครอบครัว ถึงที่พัก จะเป็นเจ้าเมืองไหน และจะไปพูดกันด้วยเรื่องอะไร ครอบครัวได้แสดงไว้ไม่ ข้าพเจ้าสันนิษฐานดู เวลานั้นเป็นฤดูแล้ง ไม่ใช่เวลาที่ เจ้านายทางมณฑลพายัพจะลงมา เจ้าลาวที่ไปหาครอบครัวนี้ เห็นจะเป็น เจ้าอนุเจ้านครเวียงจันทน์ เหตุที่ไปหาทูตอังกฤษนั้น คิดไม่เห็นว่าจะมีข้อ ราชการอย่างใด ตีร้ายจะไปโดยอำเภอใจเอง เพื่อจะฟังความประสงค์ ของอังกฤษ คิดดูเวลาเมื่อครอบครัวเข้ามาก่อนเวลาเจ้าอนุเป็นขบถไม่กี่ปี แลมีความปรากฏในจดหมายเจ้าอนุที่มีมาเมื่อก่อนจะเป็นขบถ อ้างถึงว่าฝรั่งจะเข้ามาแย่งยี่ ดุสมเหตุสมผลกันอยู่

ตำราวิชาภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2562). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์ (2006)

11. จากเหตุการณ์ดังกล่าวนักเรียนทราบได้อย่างไรว่าข้อความนี้เป็นข้อความที่เป็นหลักฐานชั้นรองชัดเจนที่สุด

- ก. ข้าพเจ้าสันนิษฐานดู
- ข. มีข้อความกล่าวไว้ในหนังสือ
- ค. คิดดูเวลา...ไม่กี่ปี

12. “เวลานั้นเป็นฤดูแล้ง ไม่ใช่เวลาที่เจ้านายทางมณฑลพายัพจะลงมา” แสดงให้เห็นถึงเรื่องอะไรมากที่สุด

- ก. ฤดูแล้งไม่เหมาะสมกับการเดินทาง
- ข. การเดินทางจากมณฑลพายัพน่าจะต้องเดินทางโดยใช้เรือ
- ค. เจ้าประเทศราชจะมาเข้าเฝ้าเป็นประจำทุกปี

13. เหตุการณ์เจ้าอนุวงศ์ก่อการขบถขึ้น หลังจากเข้าพบครอบครัว อนุมานได้ว่าอะไร

- ก. เจ้าอนุวงศ์รู้ว่าอังกฤษจะทำสงครามขยายอาณาเขต
- ข. เจ้าอนุวงศ์รู้ว่าครอบครัวไม่พอใจในการเจรจาอย่างมาก
- ค. เจ้าอนุวงศ์รู้เรื่องที่ตะวันตกจะมาบูรณสยาม

14. เหตุการณ์ที่ครอบครัวเปิดบันทึกไว้แสดงให้เห็นว่า คนไทยใช้คำว่าเรียก “ลาว” ซึ่งหมายรวมถึงประเทศลาว และหัวเมืองในภาคเหนือของไทยในปัจจุบัน เพราะเหตุใด

- ก. เป็นเครือญาติใกล้ชิดกัน
- ข. เป็นชนชาติที่กินข้าวเหนียวเหมือนกัน
- ค. เป็นพวกอยู่บนดอยและป่า

15. หากนักเรียนต้องการจะค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์กบฏเจ้าอนุวงศ์นักเรียนจะสืบค้นจากหลักฐานใด

- ก. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3
- ข. หนังสือเจ้าอนุวงศ์กบฏ หรือวีรบุรุษ
- ค. ประวัติทำวสุรนารีผู้กอบกู้เมืองจากเจ้าอนุวงศ์

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับที่ 4

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

- คำชี้แจง**
1. ข้อสอบฉบับนี้เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ รวม 45 คะแนน
 2. ให้นักเรียนเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบให้ชัดเจน

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 1-5

เหตุที่ข้าพเจ้าจะเริ่มรับราชการฝ่ายพลเรือน เกิดแต่เมื่อข้าพเจ้าเป็นผู้บังคับการทหารมหาดเล็ก ทูลขอพระตำหนักเดิมที่ สวนกุหลาบตั้งโรงเรียนฝึกหัดลูกผู้ดีที่เป็นนักเรียนนายร้อยทหาร มหาดเล็ก ตั้ง “โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ครั้นโรงเรียนเจริญขึ้นมีเจ้านายและลูกผู้ดีสมัครเป็นนักเรียนมากเกินอัตรานักเรียนนายร้อย จะต้องจำกัดจำนวนนักเรียนรับฝึกสอนถึงผู้ที่จะไม่เป็นทหารด้วย ข้าพเจ้ากราบทูลถามพระเจ้าอยู่หัว โปรดให้จัดเป็นโรงเรียนสำหรับลูกผู้ดีทั่วไป ไม่เฉพาะแต่ที่จะเป็นนักเรียน นายร้อยทหารมหาดเล็ก ตรัสว่าลูกผู้ดีที่เรียนสำเร็จแล้วถึงไม่เป็นทหาร ก็คงไปรับราชการอย่างอื่นให้เป็นประโยชน์เหมือนกัน จึงขยายการฝึกสอนในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ให้มีทั้งชั้นประถมที่เป็นวิชาสามัญ เวลานั้นเรียกว่า “ประโยค ๑” และชั้นมัธยมเรียกว่า “ประโยค ๒” สำหรับไปรับราชการในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบครั้งนั้น ต่อมาถึงรัชกาลหลังที่ได้เลื่อนยศในราชสกุลถึงเป็นกรมกษัตริย์ ที่เป็นขุนนางได้เป็นถึงเจ้า พระยาเสนาบดีก็มีหลายคน ที่ได้เป็นขุนนางชั้นรองลงมาขึ้นแม้แต่ ในรัชกาลที่ ๕ ก็มีมาก

ปีหนึ่งในเวลาเมื่อโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบกำลังเจริญ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปพระราชทานรางวัลนักเรียน แล้วทรง พระราชดำเนินเที่ยวทอดพระเนตรทั่วบริเวณโรงเรียน โปรดการที่จัดในโรงเรียนนั้นมากต่อมาไม่ช้า วันหนึ่งตรัสแก่ข้าพเจ้าว่าการศึกษาจะเป็นการสำคัญของบ้านเมืองในภายหน้า ข้าพเจ้าจัดโรงเรียน พระตำหนักสวนกุหลาบได้สำเร็จก็ดีแล้ว ให้ข้าพเจ้าคิดตั้งโรงเรียน ให้มีแพร่หลายต่อไปจนถึงฝึกสอนราษฎรให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองด้วย ข้าพเจ้าจึงมีหน้าที่จัดโรงเรียนอันเป็นการฝ่ายพลเรือน เพิ่มขึ้นแต่ในเวลาเมื่อยังเป็นผู้บังคับการกรมทหารมหาดเล็ก

เหตุที่พระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดให้ข้าพเจ้าย้ายขาด จากราชการทหารมาเป็นอธิบดีกระทรวงธรรมการรับราชการพลเรือน แต่ฝ่ายเดียวนี้เนื่องด้วยการเมือง เพราะจะทรงจัดคณะเสนาบดี เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างใหม่ตามที่ทรงพระราชปรารภมาแต่ก่อน ว่าถึงเวลาที่เมืองไทยจำจะต้องเร่งรัดจัดการปกครองบ้านเมืองให้เรียบร้อยทั่วพระราชอาณาเขต จะรั้งรอต่อไปไม่ได้ แต่คณะเสนาบดี เจ้ากระทรวงซึ่งบัญชาการตามแบบเก่ามีแต่ 5 คนน้อยตัวนัก ทั้งหน้าที่เสนาบดีซึ่งจัดเป็นอัครมหาเสนาบดี ๒ คน เป็นจตุสดมภ์ ๔ คน ก็ทันสมัยไม่เหมาะกับการงานในปัจจุบันเสียแล้ว ทรงพระราชปรารภจะแก้ไขคณะเสนาบดีให้มีเจ้ากระทรวงพอทำการเสียก่อน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐

โปรดให้สมเด็จพระยาเทววงศ์วโรปการแต่ยัง เป็นกรมหลวง เสด็จไปช่วยงานฉลองรัชกาลสมเด็จพระบรมราชินีวิคตอเรียครบ ๕๐ ปี ณ ประเทศอังกฤษแทนพระองค์ ตรัสสั่งไปให้ พิจารณาแบบคณะเสนาบดีในยุโรปว่าเขาเอาอะไรเป็นหลักกำหนด ตำแหน่งเสนาบดี

สมเด็จพระยาเทววงศ์ฯ เสด็จกลับมาทูลรายงาน จึงทรง กำหนดคณะเสนาบดีที่จะจัดใหม่ให้เป็น ๑๒ กระทรวง คงตำแหน่ง เสนาบดีเดิมไว้ทั้ง ๖ กระทรวง กระทรวงที่ตั้งขึ้นใหม่นั้นคือกระทรวง พระคลัง กระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงโยธาธิการ กระทรวงมุรธาธร แต่ให้เป็นแต่ให้เป็นเสนาบดีมีศักดิ์เสมอกันทั้ง ๑๒ กระทรวง เลิกตำแหน่งอัครมหาเสนาทั้ง ๒ มีให้มีต่อไปตั้งแต่ก่อน

วันหนึ่งมีรับสั่งให้หาข้าพเจ้าเข้าไปเฝ้าในที่โหราน ข้าพเจ้า ได้โอกาสจึงกราบบังคมทูลปรับทุกข์ว่า ตั้งแต่ทรงพระกรุณาโปรดให้ ข้าพเจ้าก่อสร้างกระทรวงธรรมการมา ใจข้าพเจ้าฝังอยู่ในราชการ กระทรวงนั้น นึกว่าถ้าโปรดให้อยู่ในกระทรวงธรรมการต่อไปคง จะสามารถจัดให้ได้ดีได้แต่ราชการกระทรวงมหาดไทย ข้าพเจ้าไม่ได้ เคยเอาใจใส่ศึกษามาก่อน ทราบแต่ว่าเป็นกระทรวงใหญ่ การงานยากกว่ากระทรวงธรรมการมาก ตัวข้าพเจ้าไม่รู้ราชการกระทรวงมหาดไทยไปบังคับบัญชาการ เกรงจะไม่ดีตั้งพระราชประสงค์ ถ้าไปพลาดพลั้งลงอย่างไรรักจะเสียพระเกียรติยศ ซึ่งทรงเลือกสรรเอาตัว ข้าพเจ้าไปว่าราชการกระทรวงมหาดไทย จึงวิตกนัก

พระเจ้าอยู่หัวตรัสตอบว่าในส่วนพระองค์ก็ทรงเชื่อแน่ว่าข้าพเจ้าคงจะสามารถจัดกระทรวงธรรมการให้ได้ดี แต่การบ้านเมือง ซึ่งสำคัญกว่านั้นยังมีอยู่ บางที่ข้าพเจ้าจะยังมีได้คิดไปถึงด้วยต่างประเทศกำลังตั้งท่าจะรุกเมืองไทยอยู่แล้ว ถ้าเราประมาทไม่จัดการปกครองบ้านเมืองเสียให้เรียบร้อย ปล่อยให้หละหลวมอย่างเช่นเป็นอยู่เข้าไป เห็นจะมีภัยแก่บ้านเมือง บางที่อาจจะถึงเสียอิสรภาพ ของเมืองไทยก็เป็นได้ ถ้าบ้านเมืองเสียอิสระแล้วกระทรวงธรรมการจะตั้งอยู่ได้หรือ การรักษาพระราชอาณาเขตด้วยจัดการปกครองหัวเมือง ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยจึงเป็นการสำคัญกว่ามาก การนั้นตกอยู่ในหน้าที่กระทรวงมหาดไทยยิ่งกว่ากระทรวงอื่น เพราะหัวเมืองทั้งปวงขึ้นอยู่ในกระทรวงมหาดไทยโดยมาก ได้ทรงพิจารณาหาตัว ผู้ซึ่งจะเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยให้จัดการได้ตั้งพระราชประสงค์มานานแล้ว ยังหาไม่ได้ จนทรงสังเกตเห็นว่า ความสามารถของข้าพเจ้าเหมาะแก่ตำแหน่งนั้น จึงได้โปรดให้ย้ายจากกระทรวงธรรมการไปเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ซึ่งข้าพเจ้ามีความวิตก เพราะยังไม่คุ้นเคยกับราชการกระทรวงมหาดไทยนั้นก็เป็นที่ธรรมดา แต่พอจะทรงช่วยได้ ตัวข้าพเจ้าก็เคยนั่งในที่ประชุมเสนาบดีคงได้ สังเกตเห็นว่าพระองค์ต้องทรงเป็นภาระในราชการกระทรวงมหาดไทยยิ่งกว่ากระทรวงอื่นอยู่เสมอ

ตำราฐานภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, กรมพระยา. (2545). เทศาภิบาล. กรุงเทพฯ: มติชน

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

1. สาระสำคัญจากเหตุการณ์ดังกล่าว คืออะไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จากบริบทของเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถเชื่อมโยง หรือมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อื่นอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ประโยชน์หรือข้อคิดที่ได้จากการศึกษาเหตุการณ์ดังกล่าว คืออะไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับที่ 5

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

- คำชี้แจง**
1. ข้อสอบฉบับนี้เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ รวม 45 คะแนน
 2. ให้นักเรียนเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบให้ชัดเจน

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 1-5

การเปลี่ยนแปลงเงินตราในกรุงรัตนโกสินทร์

เมื่อรัชกาลที่ ๔ ตั้งแต่ทำหนังสือสัญญาฉบับต่างประเทศแล้ว การค้าขายในกรุงเทพฯ เจริญรวดเร็วเกินคาดหมาย เช่นแต่ก่อนมีเรือกำปั่น ฝรั่งเศสเข้ามาค้าขายในกรุงเทพฯ เพียงราวปีละ ๑๒ ลำ แต่พอทำหนังสือสัญญาแล้ว ก็มีเรือกำปั่นฝรั่งเศสเข้ามาค้าขายตั้งปีละ ๒๐๐ ลำ พวกพ่อค้าฝรั่งเอาเงินเหรียญดอลลาร์ซึ่งใช้ในการซื้อขายทางเมืองจีนเข้ามาซื้อสินค้า ราษฎรไทยไม่ยอมรับ ฝรั่งเศสจึงต้องเอาเงินเหรียญดอลลาร์มาขอแลกเงินบาทจากรัฐบาล ก็เงินบาทพดด้วงนั้นช่างหลวงทำที่พระคลังมหาสมบัติ เตาหนึ่งทำได้ราววันละ ๒๔๐ บาท เพราะทำแต่ด้วยเครื่องมือมิได้ใช้เครื่องจักร เตาหลวงมี ๑๐ เตา ระดมกันทำเงินพดด้วงได้แต่ละวันละ ๒,๔๐๐ บาท เป็นอย่างมาก ไม่พอให้ฝรั่งแลกตามปรารถนา พวกกงสุลพากันร้องทุกข์ว่าเป็นการเสียประโยชน์ของพวกชาวต่างประเทศที่มาค้าขาย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระราชดำริจะเปลี่ยนรูปเงินตราสยามเป็นเหรียญ (ครั้งนั้นเรียกว่า “เงินแป”) ให้ทำได้ด้วยเครื่องจักร และในเมื่อกำลังรอเครื่องจักรนั้นโปรดฯ ให้ประกาศพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ราษฎรรับเหรียญดอลลาร์จากชาวต่างประเทศ แล้วเอามาแลกเงินบาทที่พระคลังมหาสมบัติได้ โดยอัตรา ๓ เหรียญดอลลาร์ต่อ ๕ บาท ราษฎรยังไม่พอใจจะรับเงินดอลลาร์ โปรดฯ ให้เอาตรามหามงกุฎและตราจักรซึ่งสำหรับตีเงินพดด้วงตีลงเป็นสำคัญในเหรียญดอลลาร์ให้ใช้ไปพลาง ก็ยังมีใครมีใครพอใจจะใช้ ครั้นถึงปีวอก พ.ศ. ๒๔๐๓ การสร้างโรงษาปณ์สำเร็จ ทำเงินตราสยามเป็นเหรียญมีตราพระมหามงกุฎกับฉัตรทั้งสองข้างด้านหนึ่ง ตราข้างเผือกอยู่ในวงจักรด้านหนึ่ง เป็นเหรียญเงิน ๔ ขนาด คือ บาทหนึ่ง กึ่งบาท สลึงหนึ่ง เฟื้องหนึ่ง และทำ เหรียญทองคำราคาเหรียญละ ๑๐ สลึง (ตรงกับตำลึงเงิน) ด้วยอีกอย่างหนึ่ง เมื่อประกาศให้ใช้เงินตราอย่างเหรียญแล้ว เงินพดด้วงก็ยังโปรดฯ อนุญาต ให้ใช้อยู่ เป็นแต่ไม่ทำเพิ่มเติมขึ้น

ครั้นถึงปีฉลู พ.ศ. ๒๔๐๘ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้โรงษาปณ์สร้างเหรียญทองแดงมีตราทำนองเดียวกับเหรียญ ดีบุกเป็นเครื่องแลกอีก ๒ ขนาด มีราคาในระหว่างเหรียญเงินกับเหรียญ ดีบุก ขนาดใหญ่ให้เรียกว่า “ซีก” ราคา ๒ อันเฟื้อง ขนาดเล็กให้เรียกว่า “เซี้ยว” ราคา ๔ อันเฟื้อง

เงินตราไทยที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริสร้างขึ้นเป็นเหรียญนั้น ที่เป็นเงินและทองแดงใช้ได้ต่อมาตั้งพระราชประสงค์แต่ที่เป็นทองคำและดีบุกเกิดเหตุขัดข้อง ด้วยเหรียญทองคำนั้น ชาวเมืองเอาไปเก็บเสียอย่างทองรูปพรรณ หรือมิฉะนั้นก็เอาไปทำเครื่องแต่งตัวเสีย ไม่ชอบใช้เป็นเครื่องแลกเปลี่ยนซื้อขาย เหรียญทองเป็นของ มีน้อยก็เลยหมดไป

ส่วนเหรียญดีบุกนั้น เมื่อแรกสร้างขึ้นก็ได้ทรงปรารภว่า เป็นของอาจสึกหรือและทำปลอมง่ายจึงโปรดฯ ให้เจือทองแดงและดีบุกดำ ลงในเนื้อดีบุกที่ทำเหรียญให้แข็งติดกับดีบุกสามัญถึงกระนั้นพอใช้เหรียญดีบุกกันแพร่หลาย ไม่ช้าก็มีพวกจินคิดทำปลอม ครั้นตรวจจับในกรุงเทพฯ แข็งแรง พวกผู้ร้ายก็หลบลงไปซ่อนทางหัวเมืองปักษ์ใต้ แล้วลอบส่งเข้ามาจำหน่ายในกรุงเทพฯ เกิดมีเหรียญดีบุกปลอมในท้องตลาดมากขึ้นทุกที จนราษฎรรังเกียจการที่จะรับใช้เหรียญดีบุก ด้วยไม่รู้จะเลือกว่าไหนเป็นหลวงและไหน เป็นของปลอม จะกลับใช้เบี้ยหอยก็หาไม่ได้ ด้วยเลิกใช้มาเสียหลายปีแล้ว

แต่ต่อมาเมื่อราคาทองแดงและดีบุกสูงขึ้น มีผู้รู้ว่ราคาเหรียญทองแดง และเหรียญดีบุกที่ใช้กันในท้องตลาดในกรุงเทพฯ ต่ำกว่าราคาเนื้อทองแดง และดีบุกหลอมซึ่งมีขายกันในประเทศอื่น ก็พากันเอาเหรียญทองแดงและเหรียญดีบุกหลอมส่งไปขายเสียประเทศอื่นเป็นอันมาก ครั้นเหรียญทองแดงและดีบุกมีใช้ในท้องตลาดน้อยลง ก็เกิดการใช้กระเบื้องกันขึ้นแพร่หลาย อันนี้กระเบื้องนั้นเดิมเป็นแต่คะแนนสำหรับเล่นเบี้ยในโรงบ่อน จินเจ้าของบ่อน คิดทำขึ้นเพื่อให้ใช้ขอลากได้บนเสื่อ สะดวกกว่าเงินตรา เวลาคนไปเล่นเบี้ยให้เอาเงินแลกนี้มาเล่น ครั้นเลิกแล้วก็ให้คืนแลกเอาเงินกลับไปเป็นประเพณีมาดังนี้ ใครเป็นนายอากรบ่อนเบี้ย ตำบลไหน ก็คิดทำขึ้นมีเครื่องหมายของตนเป็นคะแนนราคาต่างๆ สำหรับใช้เล่นเบี้ยในบ่อนตำบลนั้น

การที่เกิดใช้เบี้ยเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนเงินตรา เดิมเกิดขึ้นแต่นักเลงเล่นเบี้ยที่มักง่าย เอาเบี้ยซื้อของกินตามร้านที่หน้าโรงบ่อน ผู้ขายก็ยอมรับ ด้วยอาจเข้าไปแลกกลับ เป็นเงินที่ในโรงบ่อนได้โดยง่ายจึงใช้กระเบื้องกันในบริเวณโรงบ่อนขึ้นก่อน ครั้นเมื่อหาเหรียญทองแดงและเหรียญดีบุกของหลวงใช้ยากเข้า ก็ใช้เบี้ยเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนแพร่หลายห่างบ่อนเบี้ยออกไปทุกที เพราะคนเชื่อว่าอาจจะเอา ไปซื้อเป็นเงินเมื่อใดก็ได้ ฝ่ายนายบ่อนเบี้ยจำหน่ายได้เงินมากขึ้น เห็นได้เปรียบก็คิดสั่งปักกระเบื้องจากเงินเข้ามาเพิ่มเติม ทำเป็นรูปและราคาต่าง ๆ ให้คนชอบ ตั้งแต่อันละโสฬศ อันละอัฐ อันละไพ สองไพ จนถึงอันละเฟื้อง

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5. (2556). กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

1. สาระสำคัญจากเหตุการณ์ดังกล่าว คืออะไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จากบริบทของเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถเชื่อมโยง หรือมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อื่นอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ประโยชน์หรือข้อคิดที่ได้จากการศึกษาเหตุการณ์ดังกล่าว คืออะไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับที่ 6

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

- คำชี้แจง**
1. ข้อสอบฉบับนี้เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ รวม 45 คะแนน
 2. ให้นักเรียนเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบให้ชัดเจน

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถาม

กปถ ร.ศ.๑๓๐

ปฐมเหตุ กปถ ร.ศ.๑๓๐

ณ พ.ศ. ๒๔๕๒ (ร.ศ. ๑๒๘) ในปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระพุทธเจ้าหลวงปิยมหาราช) ได้มีเหตุการณ์อันเป็นที่สะเทือนใจทหารบกทหารเรือ แล้ว ชำราชการทั่วไป ตลอดจนนักเรียนนายร้อย ผู้ซึ่งจะออกรับราชการ เป็นทหารของชาติไทยสืบไป นับเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่าง กะทันหันและสำคัญอันอุบัติขึ้นมาอย่างมิได้คาดฝันกันเลย คือการ เขียนหลังนายทหารชั้นสัญญาบัตรทหารของชาติ ด้วยสาเหตุอัน มีบังควร มีร้อยเอกโสม ผู้เคยช่วยชาติ โดยปราบกบฏเสียมาแล้ว เป็นหัวหน้าที่ถูกเขียนหลัง พร้อมนายร้อยตรี ๑ นายดาบ ๑ นายสิบและพลทหาร ๒ รวม ๕ คน ณ กลางสนามหญ้าภายในกระทรวง กลาโหม ท่ามกลางวงล้อมของนายทหารกองทัพบก ต่อพระพักตร์ สมเด็จพระยุพราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖) ซึ่งประทับอยู่บนมุขด้านหลังกระทรวงกลาโหมชั้นที่ ๒ พร้อมด้วยเหล่าข้าราชการในพระราชสำนักบางจำพวก

สาเหตุแห่งการเขียนหลัง ก็ด้วยทหารพวกนั้นวิวาทกับพวก มหาดเล็กบางคนของสมเด็จพระยุพราช ซึ่งสมัยนั้นมักเรียกกัน ติดปากว่า “มหาดเล็กสมเด็จพระบรม” (คำเต็มว่าสมเด็จพระบรม โอรสอิราช) สมเด็จพระบรมฯ ประทับอยู่ที่วังปารุสกวัน ใกล้ๆ กับ กรมทหารราบที่ ๒ เชียงพานมฆวานรังสรรค์ เรื่องเดิมที่เกิดขึ้น จนถึงกับเป็นเหตุวิวาทกันนั้น ก็เพราะผู้หญิงชายหมากสมัด คนหนึ่ง แถวบริเวณสะพานมฆวานฯ นั้นเองเป็นเชื้อเพลิงเสน่ห์ ทำให้พวก ทหารไปคลอเคลียพูดคุย และเข้าหยอกกันในเวลาค่ำคืนเสมอๆ

ขปถ ร.ศ. ๑๓๐ ก่อการ

ประธานได้กล่าวเปิดประชุม โดยแสดงความยินดีอย่างยิ่ง ได้พบปะกับนายทหารผู้รักชาติอันแท้จริง ซึ่งประธานไม่เคยคิดเลยว่าจะมาขึ้นเป็นคณะ และเป็นพรรคเป็นพวกเช่นนี้ แล้วก็เล่าให้ที่ ประชุมฟังถึงความดำริเดิมที่ ร.ต. เจริญ ร.ต. จรูญ และ ร.ต.เนตร ได้ไปปรึกษาหารือและขอรับรอง ในที่สุดประธานได้แสดงความหวังใน ความสำเร็จผลัดผลอันใหญ่ยิ่งต่อประเทศชาติที่รักของชาวไทยเป็น แน่นนอน แล้วก็ขอให้ที่ประชุมดำเนินการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กันต่อไป

สมาชิกในที่ประชุม ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นเป็นทำนอง คล้ายคลึงกัน อันเกี่ยวกับความเสื่อมทรามของชาติต่างๆ นานา แล้วแสดงถึงวิถีทางที่จะแก้ไขให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้อย่างไรบ้าง (โดยมากได้ปรากฏอยู่ในภาค ๑ แล้ว) ลงท้ายก็สรุปผลหรือมติของ ที่ประชุมได้ว่า จะต้องแก้ด้วยวิธีเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (กษัตริย์เหนือกฎหมาย) เป็น ประชาธิปไตยในรูปใดรูปหนึ่ง ผู้ที่มีความเห็นรุนแรงถึงกับขอให้ เปลี่ยนเป็นระบอบสาธารณรัฐ (Republic) เสียเลยทีเดียวก็มี ผู้ที่มีความเห็นไม่รุนแรงก็เห็นควรให้เป็นเพียงระบอบกษัตริย์ภายใต้ รัฐธรรมนูญไปก่อน แต่ปัญหานี้ยังคงลงอะไรกันแน่นอนไม่ได้ในที่ ประชุมระยะริเริ่มเช่นนี้ จะต้องสงวนไว้ให้ที่ประชุมใหญ่ในวันข้าง หน้าเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดกัน โดยรอบคอบที่สุดต่อไป

นอกจากนั้นยังมีมติให้สมาชิกทุกคน ต่างเกลี้ยกล่อมนาย ทหารที่มีหัวใจในทางเดียวกัน เข้ามาเป็นสมาชิกโดยวิธีตัวต่อตัว ให้ ได้มากที่สุดที่สามารถจะกระทำได้ แล้วส่งรายชื่อไว้ที่นายทะเบียน ณ กองปืนกลกับให้แทรกซึ่มการสอนทหารให้รู้จักหลักการปกครอง ไว้ด้วยทุกคน เพื่อปลูกให้ฉลาดและตื่นตัวเสียแต่เบื้องต้น ส่วนแบบ คำเกลี้ยกล่อมสมาชิคนั้น ที่ประชุมได้ขอให้ ร.ต.เนตร เป็นผู้เขียน และจัดส่งสมาชิกทั่วกัน เพื่อจะได้ดำเนินการไปในทางเดียวกันโดย ถูกต้องรัดกุม และขอให้ที่ประชุมรักษากิจการทุกอย่างไว้เป็นความลับเท่ากับชีวิตของตน จนกว่าเวลาตามแผนการจักมาถึง

ลงท้ายประธานได้กล่าวปิดการประชุม และจัดการเลี้ยง อาหารเย็นพร้อมด้วยเครื่องดื่มพอสมควร นับว่ากิจการเบื้องต้นของ พรรคได้เป็นไปด้วยความสามัคคีเรียบร้อยเป็นอย่างดี ส่วนการ ประชุมคราวต่อไป หากจะมีขึ้นอีกก็ได้มอบให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้า ซึ่งจะได้ติดต่อกับเลขานุการให้เป็นผู้นำหมาย แล้วสมาชิกก็อำลา จากกันด้วยความภาคภูมิใจทุกคน

บทสรุป กบถ ร.ศ.๑๓๐

แต่ด้วยอำนาจแห่งจิต (willpower) ของมวลไทยซึ่งรักชอบ การปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งของพวกเราที่มีความหวัง ดีและรักชาติทุกลมหายใจเข้าและออกนั้นกระมัง? ได้เข้าดลบันดาล พระราชหฤทัยในพระมวงกุฎเกล้าฯ ให้ทรงหลังพระมหากษัตริย์คุณ ลงมาถึงพวกเรา ร.ศ. ๑๓๐ ที่ต้องโทษอยู่ทุกคน ทั้งในเรือนจำกอง มหันตโทษและเรือนจำจังหวัดนครสวรรค์ คือ ร.ต. เปลี่ยน ไชย มังคละ และ ร.ต. หรี บัญญาสาราญ ด้วย โดยวิธีอันแยบคาย กล่าวคือ ในต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๔๖๗ นั้นเอง ๆพณฯ เจ้าพระยาอภัยราชามหาโยธีธรรมธร (หม่อมราชวงศ์ลพ สุทัศน์ ณ อยุธยา) เสนาบดี กระทรวงยุติธรรมสมัยนั้น ได้กรุณาไปติดต่อสั่งสรรคร์กับพวกเราทุก ๆ คน ณ สำนักงานทะเบียนหน้ากองมหันตโทษ โดยพวกเราหาไม่รู้ตัวไม่

ในวันแรกที่ผ่านพบพวกเรา ท่านได้จัดประวัติของพวกเราไป ทุกคน ทั้งประวัติเดิมและในเรือนจำ พวกเราก็คิดแต่เพียงว่า เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมย่อมมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปของ นักโทษทั่วยุทธอาณาจักร และเมื่อท่านมาเป็นแขกเช่นนี้ ก็น่าจะเป็น เรื่องดีแก่พวกเรามากกว่าเรื่องร้าย

จริงอย่างว่า ครั้นอยู่มาอีกไม่กี่วัน ท่านเจ้าพระยาอภัยฯ ได้ ขอบพบพวกเรา ณ ที่เดิมอีก คราวนี้ท่าน ได้มีหนังสือทณฑ์บัณฑิตมือ มาด้วย ท่านกล่าววประหน้าอย่างยืดยาวเมื่อพบพวกเรามีใจความว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรำลึกถึงพวกนักโทษการเมือง อยู่เสมอในอันที่จะพระราชทานอภัยโทษ ฉะนั้นในคราวที่พระองค์ จะทรงพระราชกุศลครั้งใหญ่ครบ ๑๕ ปี ที่พระองค์ทรงราชย์มา จึงมีพระมหากรุณา โปรดเกล้าฯ จะให้ปล่อยพวกนักโทษการเมืองด้วย แม้จะไม่เข้าข่ายตามพระราชกฤษฎีกาก็ดี แต่โดยหน้าที่ ของเสนาบดี กระทรวงยุติธรรม เห็นควรจะได้ทำทณฑ์บนขึ้นไว้คนละฉบับ เพื่อ ได้เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย พ้นจากความหวาดระแวงใด ๆ”

พวกเราทุกคนเมื่อได้ฟังเช่นนั้นแทบทุกชีวิตรู้สึกปลาบปลื้มใน พระมหากรุณาธิคุณ และยินดีทำ ทณฑ์บนให้ เว้นแต่ ร.ท.จื่อ ควกุล ผู้เดียวทำท่าจะคัดค้าน เพราะไม่พอใจในเรื่องการทำทณฑ์บน เนื่อง จากจื่อ เห็นว่า พวกเราเป็นผู้ใหญ่ผู้ดีรู้ขอบพอเพียงแล้วไม่ใช่เด็ก ๆ และจะรู้ถึงสถานการณ์ของบ้านเมืองใน อนาคตหาได้ไม่ ว่ามันจะมี มาในรูปใดแต่เมื่อพวกเราปลอบใจว่าเป็นทณฑ์บนระหว่างบุคคล มิใช่ทณฑ์บน ของศาลยุติธรรม ย่อมจะไม่เป็นการผูกมัดการกระทำของเราโดยนิตินัย สุดแต่มนธรรมของเราต่างหาก จี อจึงยอมทำทณฑ์บนไว้ต่อเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเยี่ยงพวกเราเป็นรายตัว บุคคลจนครบถ้วนในวันนั้นเอง ท่านเจ้าพระยาอภัยฯ ก็ได้แสดง ความยินดีต่อพวกเรา ที่ยอมพร้อมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันตาม ความ คิดเห็นของท่าน พวกเราต่างรู้สึกโล่งใจที่ได้รับความอิสรภาพ และจะได้พบโลกใหม่ในชีวิตอีกครั้งหนึ่ง

เหรียญ ศรีจันทร์. (2562). กบฏ ร.ศ.130. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: ศรีปัญญา

แบบวัดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์เชิงวิพากษ์ ฉบับที่ 7

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง 1. ข้อสอบฉบับนี้เป็นข้อสอบปรนัย แบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ รวม 45

คะแนน

2. ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในตัวเลือกที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวบนกระดาษคำตอบ

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 1-5

ประกาศแม่พระราชกุศลซ่อมแซมถนน

(ณ วันพุธ เดือนสิบสอง แรม ๒ ค่ำ ปีมะเส็ง นพศก)

ด้วยเจ้าพระยาบรมราชชาติเสนางคนรินทร มหินทราริบัติ รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสั่งว่า บัดนี้ถนนในพระนครชำรุดทรุดโทรมยับย้อยไปมากกว่า สมณชีพราหมณ์อาณา ประชากรราษฎรเดินไปเดินมาลำบาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม ให้เจ้าพระยาบรมราชเป็นแม่กองทำถนนที่ชำรุดไปนั้น ทำเสียใหม่ให้เป็นปรกติเป็นหลายแห่งแล้ว 1 ทรงพระดำริว่าการ ก่อถนนนี้ เป็นสาธารณกุศลเป็นประโยชน์แก่คนทั่วไป ใคร ๆ ก็จะได้ เดินไปมาสบายสะดวกด้วยกันทุก ๆ คน ควรที่ท่านทั้งปวงจะยินดี ทำด้วยกัน เพราะฉะนั้น จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศบอกแก่การพระราชกุศล ต่อพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่ ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือนข้างหน้าข้างใน ในพระบรมมหาราชวัง บวรราชวัง ที่ได้รับพระราชทานเบี้ยหวัด ในจำนวนปีมะเส็ง นพศกนี้ ให้ได้ส่วนพระราชกุศลด้วยกันตามได้ตามมีตามศรัทธา อุตสาหะ คือขอให้เอาอิฐดีบ้าง อิฐหักบ้าง มากแล่น้อย ตามแต่จะยินดีช่วยมากช่วยน้อยไม่ว่าไม่เกณฑ์จงมาเพิ่มในการพระราชกุศล ทุก ๆ คนเทอญ "เมื่อจะเอาอิฐดีหรืออิฐหักมาส่งนั้น ให้มาส่งกับเจ้าพระยาบรมราชแม่กอง แต่ในเดือนอ้าย เดือนยี่ ปีมะเส็ง นพศก โปรดให้จดหมายรายวันตามผู้ใดมีศรัทธาได้อิฐมาส่งมากแล่น้อย ให้มหาดเล็กกราบถวายบังคมทูลพระกรุณาให้ทรงทราบ จะทรงอนุโมทนา ด้วยท่านทุก ๆ คนตามรับสั่ง

ตีพิมพ์ประกาศการพระราชกุศล ณ วันพุธ เดือนสิบสอง แรม สามค่ำ ปีมะเส็ง นพศก ฯ

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2541). ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พุทธศักราช 2394-พุทธศักราช 2404.

1. จากเหตุการณ์ดังกล่าว เหตุใดต้องมีความจำเป็นในการประกาศการซ่อมแซมถนน
 - ก. เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่าย สำหรับใช้ในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น
 - ข. เพื่อประกาศให้ทราบถึงการพระราชกุศลที่ทรงบำเพ็ญสำหรับสาธาณชน
 - ค. เพื่อเปิดรับบริจาคสำหรับเจ้านาย ขุนนาง และพ่อค้าโดยเสด็จพระราชกุศล

2. เหตุการณ์การประกาศการซ่อมแซมถนน แสดงให้เห็นถึงพลวัตในเรื่องใดมากที่สุด
 - ก. ความต้องการของชนชั้นปกครองเพื่อแสดงความเจริญทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ
 - ข. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เริ่มมีการใช้การเดินทางทางเท้าแทนเรือ
 - ค. ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีการตัดถนนสำหรับการเดินทาง
3. จากการสร้าง ซ่อมแซมถนนหนทางเพื่อความสะดวกสบายแก่สาธารณชนสามารถเชื่อมโยงได้กับเหตุการณ์ใด มากที่สุด
 - ก. การขุดลอกคลองคูเมืองเดิม ในรัชกาลที่ 4
 - ข. การสร้างกำแพงโดยรอบพระนอนชั้นนอก ในรัชกาลที่ 4
 - ค. การสร้างวัดของขุนนางและพ่อค้าถวายเป็นพระราชกุศล
4. ถนนที่ริเริ่มให้มีการสร้างในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบันส่งผลอย่างไรต่อประชาชน
 - ก. เป็นการใช้อำนาจในการพัฒนาความเจริญของประเทศ
 - ข. เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
 - ค. เป็นเครื่องยืนยันถึงความมีอารยะแก่ชาวตะวันตก
5. การใช้พระราชอำนาจในการประกาศเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตกับปัจจุบันเหมือนกันอย่างไร
 - ก. ประกาศให้ประชาชนชนรับทราบ
 - ข. ประกาศเพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้อง
 - ค. ประกาศเพื่อบังคับใช้และการปฏิบัติ

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 6-10

ประกาศว่าด้วยการสร้างวัด

(คัดจากหมายรับสั่งเดือน ๘ ปีฉลู จุลศักราช ๑๒๑๕)

ด้วยพระยาบำเรอภักดิ์ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า ทรงพระราชดำริว่า ทุกวันนี้พระสงฆ์ ราชาคณะ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ราษฎรไทยจีนที่มีศรัทธามาก มีศรัทธาอุตสาหสร้างวัดวาอาราม ปฏิสังขรณ์ทำนุบำรุงซ่อมแซมพระอุโบสถพระวิหารการเปรียญหอไตรหอรอระฆัง โดยประณีตให้งามดี ด้วยมีศรัทธามาก ทำตามใจรัก บางทีก็ทำซุ่มประตุซุ่มหน้าตาต่าง เป็นซุ่ม จรนำแลคหามีข้อฟ้าใบระกาไม่มีมัยบ้าง บางวัดมีหอไตรหอรอระฆังเป็น ยอดปราศรัยยอดมณฑป แลพระอุโบสถวิหารการเปรียญทำเป็นข้อฟ้า ใบระกาก็มีมัยบ้าง หาสังเกตได้ว่าวัดหลวงวัดราษฎร์ไม่ ก็ตามใจเจ้าของที่มีศรัทธาเถิด มิใช่จะห้ามปราม แต่ให้มาบอกแก่พระยาบำรุงศาสนา จางวางข้าพระเสียก่อน จะได้นำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ทรงทราบได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ว่าพระราชาคณะองค์นั้นแลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยคนนั้น ราษฎรไทยจีนคนนั้นๆ ที่มีศรัทธาสั่งสร้างวัดวาอาราม จะโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพิ่มเติมของหลวงด้วยช่วยทำวัดให้แล้ว เสร็จงามดี จะได้เป็นที่ไหว้ที่บูชากับอาณาประชาราษฎร์ และนานาประเทศนั้น ให้มหาดไทย กลาโหม กรมพระสุรัสวดี หมายบอกเจ้าต่าง กรม เจ้ายังไม่ได้ตั้งกรม แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยแลราษฎรไทยจีน เจสัวชาวแพให้รู้จึ่งทั่ว ว่าถ้าจะทำพระอุโบสถ พระวิหารการเปรียญ หอไตร หอรอระฆังแล้ว ก็ให้มาบอกกับพระยาบำรุงศาสนาเสียก่อน อย่าให้ขาดได้ตามรับสั่ง

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2541). ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พุทธศักราช 2394-พุทธศักราช 2404.

6. จุดประสงค์ของการสร้างวัดในอดีตเป็นการทำเพื่อสิ่งใดเป็นหลัก
 - ก. เพื่อใช้เป็นสิ่งยืนยันความจงรักภักดีต่อกษัตริย์
 - ข. เพื่อประกาศให้ทราบถึงการบริจาค
 - ค. เพื่อแสดงความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
7. จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นักเรียนทราบถึงบริบทของสังคมในขณะนั้นว่าเป็นสังคมแบบใด
 - ก. สังคมแห่งความเชื่อเพื่อเผ่า
 - ข. สังคมที่มีความยึดมั่นในศาสนา
 - ค. สังคมตัดสินด้วยความเจริญทางวัตถุ

8. การสร้างวัดของเจ้านาย ราชกร หรือพ่อค้า เป็นผลมาจากสิ่งใด
- ก. การบำเพ็ญพระราชกุศลในการสร้างวัด
 - ข. การประกาศให้ผู้อื่นได้ร่วมกันสร้างกุศลร่วมกัน
 - ค. การใช้สิ่งก่อสร้างเป็นเครื่องยืนยันถึงฐานะทางสังคม
9. ปัจจุบันการสร้างวัดถือว่าต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ทำให้นิยมทำนุบำรุงซ่อมแซมแทน ซึ่งต่างจากอดีตที่นิยมสร้างวัดมากกว่า เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะสาเหตุใด
- ก. ปัจจุบันผู้คนนิยมในการสร้างกุศลในด้านอื่นมากกว่า
 - ข. เป็นเพราะปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำเป็นอย่างมาก
 - ค. วัดในปัจจุบันมีเพียงพอต่อศาสนิกชนแล้ว
10. ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดมากที่สุดในปัจจุบันของการสร้างวัดในอดีต คือข้อใด
- ก. ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว
 - ข. เป็นศาสนสถานในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
 - ค. เป็นศูนย์กลางศิลปะและวัฒนธรรม

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ จงตอบคำถามในข้อที่ 11-15

ประกาศทรงอนุญาตข้าราชการฝ่ายในทูลลาออก

(วันพฤหัสบดี เดือนอ้าย ขึ้น ๓ ค่ำ ปีชาล ฉศก)

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกาศปฏิญาณไว้เป็นความจริง แก่เจ้าจอมอยู่งาน ชั้นใน ชั้นกลาง ชั้นนอกทั้งปวง เว้นแต่เจ้าจอมมารดาในพระเจ้าลูกเธอ และหม่อมพนักงานทุกตำแหน่ง แลจอมเจ้าเฒ่าแก่ แลท่านเฒ่าแก่ แลนางบำเรอทั้งปวงทุกคน

ด้วยบัดนี้ไม่ทรงหวังแทนท่านผู้ใดผู้หนึ่งไว้ในราชการด้วยการ ชมเชงกักขังดอก ทรงพระมหากรุณาชุบเลี้ยงตามสมควรแลเห็นแก่ตระกูลแลความชอบของท่านทั้งปวง จึงทรงพระกรุณาชุบเลี้ยงพระราชทานเบี้ยหวัดผ้าป่าแลเครื่องยศบรรดาศักดิ์โดยสมควร บัดนี้ ท่านทั้งปวงก็ทำราชการมานานแล้ว ใคร ๆ ไม่สบาย จะใคร่กราบ ถวายบังคมลาออกนอกราชการ ไปอยู่วังเจ้า บ้านขุนนาง บานบก มารดาจะมีลูกมีผิวให้สบาย ประการใดก็อย่าให้กลัวความผิดเลย ให้กราบทูลถวายบังคมลาโดยตรง แล้วถวายเครื่องยศคืนแล้ว ก็จะไปโปรดให้ไปตามปรารถนาโดยสะดวก ไม่กักขังไว้ แลไม่ให้มีความผิดแก่ตัวผู้นั้น แลผู้ที่จะเป็นตัวนั้น ห้ามแต่อย่าให้สนสือหาขู่หาผิวแต่ตัวยังอยู่ในราชการด้วยอุบายทางใดทางหนึ่งก่อนกราบบังคมทูลพระกรุณา เป็นอันขาดทีเดียว เป็นดั่งนั้นจะเสียพระราชกำหนดสำหรับแผ่นดินไป เมื่อไปอยู่นอกพระราชวังแล้ว ถ้าเป็นคนมีตระกูลอยู่ ไปอยู่กับบิดา มารดาญาติพี่น้อง วง หรือเป็นนางห้ามเจ้านายที่ทรงพระกรุณาให้มีบรรดาศักดิ์ใหญ่ ๆ หรือเป็นภรรยาข้าราชการที่มีศักดิ์มาก ก็จะมีพระราชทานเบี้ยหวัดอยู่บ้างโดยสมควร

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2541). ประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4 พุทธศักราช 2394-พุทธศักราช 2404.

11. เหตุที่มีพระอนุญาตให้เจ้าจอม หม่อมห้ามสามารถขอรับพระราชทานพระอนุญาตให้กราบถวายบังคมทูลลาไปอาศัยในพระบรมมหาราชวังได้ เป็นเพราะเหตุใด

- ก. ทรงรำลึกถึงความยากลำบากในการอยู่อาศัยในพระบรมมหาราชวังอันคับแคบ
- ข. เกิดเหตุเจ้าจอม หม่อมห้ามประพฤติผิดศีลธรรม จนกลายเป็นแหล่งมั่วสุม
- ค. ทรงรำลึกถึงเจ้าจอม หม่อมห้ามเหล่านั้นในเรื่องของสติและเสรีภาพ

12. เหตุการณ์ที่รัชกาลที่ 4 ทรงพระอนุญาตในเรื่องดังกล่าวเหมาะสมหรือไม่

- ก. เหมาะสม เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้สนองงานทุกคนได้มีสิทธิในการดำเนินชีวิตของตนเอง
- ข. เหมาะสม เนื่องจากเป็นการทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงพระมหากรุณาธิคุณ
- ค. ไม่เหมาะสม เนื่องจากจะทำให้ผู้สนองงานทุกคนขาดสิทธิในการรับพระราชทานเงินรายได้

13. จากเหตุการณ์ที่มีพระอนุญาตให้เจ้าจอม หม่อมห้าม สามารถกราบถวายบังคมลาไปอาศัย
นอกพระบรมมหาราชวัง ส่งผลอย่างไรตามมา

ก. ราษฎรเกิดความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของกษัตริย์

ข. ราษฎรมีอิสระ เสรีภาพมากขึ้นในการดำรงชีพ โดยเฉพาะผู้หญิง

ค. ราษฎรเกิดความนิยมในการส่งบุตรหลานเข้าสู่พระบรมมหาราชวังเพื่อถวายตัวทดแทน
ผู้ที่ลาออก

14. การที่รัชกาลที่ 4 มีพระประสงค์ในการประกาศพระอนุญาตในเรื่องดังกล่าว เป็นพื้นฐานใน
เรื่องใดในปัจจุบัน

ก. การเปิดโอกาสให้พลเมืองสามารถมีสิทธิในการดำรงชีวิต

ข. ทำให้เจ้านายในยุคต่อมา เริ่มมีการอนุญาตให้คนในสังกัดเป็นอิสระมากขึ้น

ค. เป็นจุดกำเนิดของการให้เสรีภาพแก่ผู้หญิงในการณ์ต่อมา

15. เหตุการณ์การประกาศพระอนุญาตให้เจ้าจอม หม่อมห้ามกราบถวายบังคมลาไปอยู่นอก
พระบรมมหาราชวังได้ สามารถเทียบเคียงได้กับเหตุการณ์ใดในปัจจุบัน

ก. การให้ผู้หญิงได้มีโอกาสในการเลือกเจ้านายได้ด้วยตนเอง

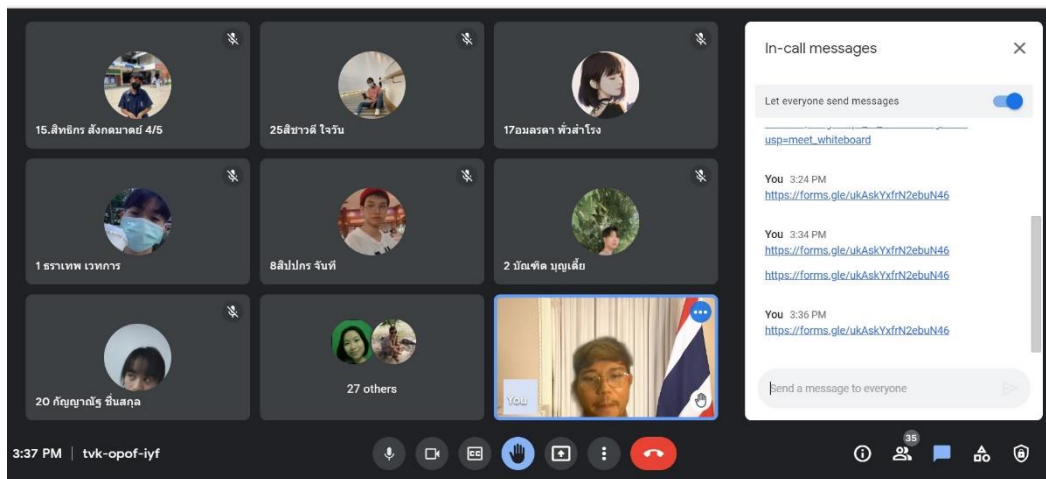
ข. การให้โอกาสผู้หญิงได้ทำงานในส่วนของผู้ชายมากขึ้น

ค. การให้ผู้หญิงสามารถบริหารจัดการในบ้านมากยิ่งขึ้น

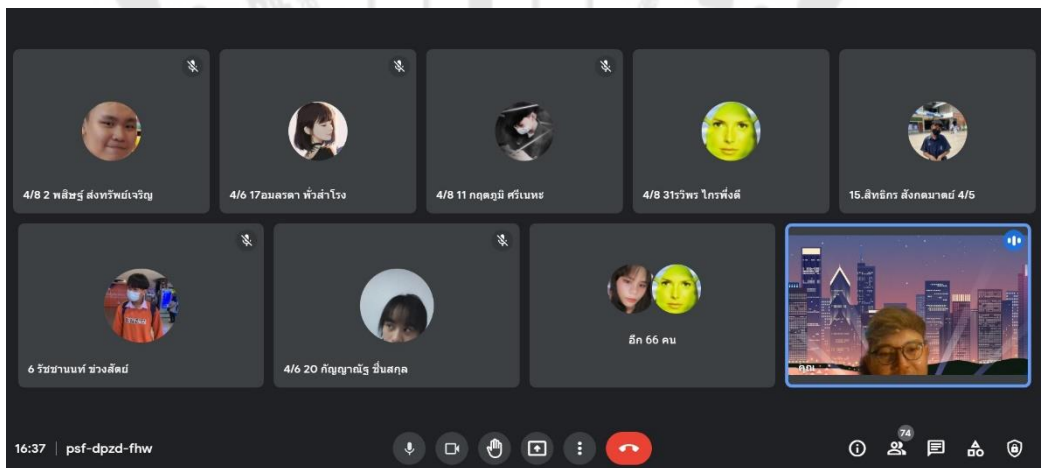

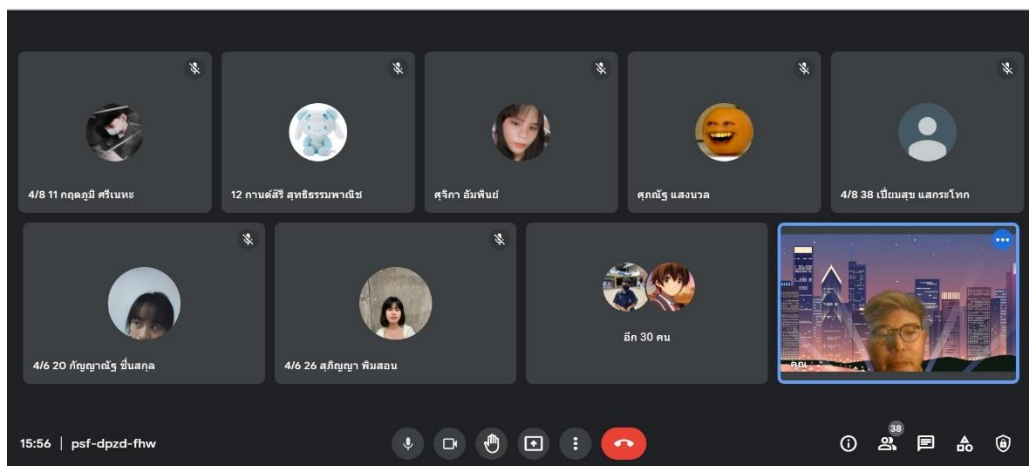
ภาคผนวก ง.

รูปภาพการทดลองวิจัย

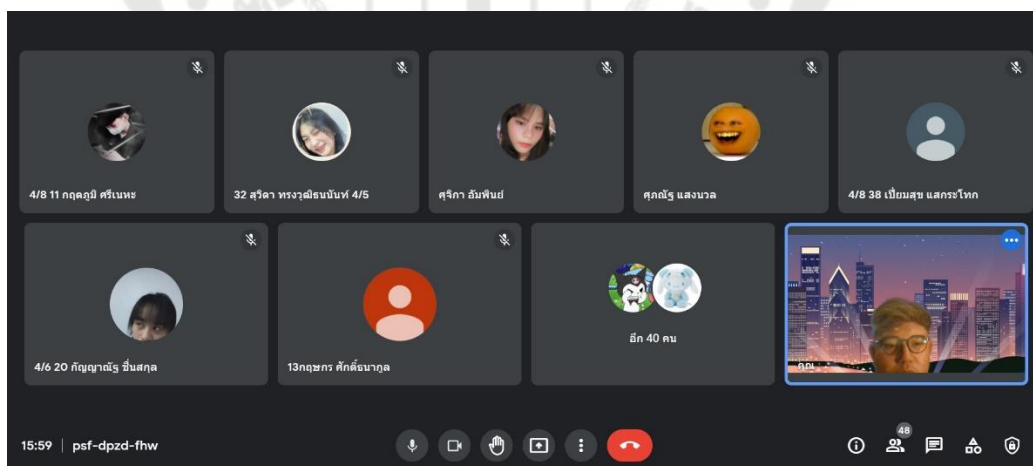

รูปภาพขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยใช้ โปรแกรม Google Meet

รูปภาพขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยใช้ โปรแกรม Google Meet (1)

ภาคผนวก จ.

ใบรับรองจริยธรรมในมนุษย์

MF-04-version-2.0

วันที่ 18 ต.ค. 61

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G-364/2563E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ด้วยกลยุทธ์ SCIM-C สำหรับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นาย จิรวัฒน์ อารมย์ชัย

สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์

เอกสารที่รับรอง: 1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. โครงการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาพบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2	วัน/เดือน/ปี 6 มกราคม 2564
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2	วัน/เดือน/ปี 6 มกราคม 2564
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2	วัน/เดือน/ปี 6 มกราคม 2564
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2	วัน/เดือน/ปี 6 มกราคม 2564

(ลงชื่อ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทันตแพทย์หญิงณงา เอี่ยมจิรกุล)

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ)

(แพทย์หญิงสุวิพร กัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E/G-364/2563

วันที่ให้การรับรอง : 06/01/2564

วันหมดอายุใบรับรอง : 06/01/2565

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	จิรุตม์ อารมย์ขึ้น
วัน เดือน ปี เกิด	6 มิถุนายน 2538
สถานที่เกิด	สิงห์บุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2561 การศึกษาระดับบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2563 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	7/1 หมู่ 2 ตำบลไชโย อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง 14140

